

A magyar vállalkozások szellemi tulajdon- védelmi, iparjogvédelmi ismereteinek és tudatosságának vizsgálata

*Elemzés a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
2009-es és 2014-es felmérései alapján*

Budapest, 2014. november

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI   Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

Az elemzést készítették:

Szabó Bence (elemző, MKIK GVI)
e-mail: benceszabo@outlook.com
Nyíró Zsanna (elemző, MKIK GVI)
e-mail: zsanna.nyiro@gvi.hu

Projektvezető:

Makó Ágnes (vezető kutató, MKIK GVI)
e-mail: agnes.mako@gvi.hu

Kutatásvezető:

Tóth István János
tudományos főmunkatárs, MTA KRTK KTI
ügyvezető, MKIK GVI

A kézirat lezárva:

2014. november 27.

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
E-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Tartalom

Tartalom.....	3
Ábrajegyzék	5
Táblázatjegyzék.....	10
Vezetői összefoglaló	11
Bevezetés.....	14
1. Magyar iparjogvédelem, kutatás–fejlesztés és szabadalmak európai kontextusban	15
1.1. Az iparjogvédelem és a szellemi tulajdon-védelem szerepe Magyarországon és Európában.....	15
1.2. Magyarország és a magyar régiók helyzete Európában és a világban, az innováció és a kutatás–fejlesztés szemszögéből.....	16
2. Az adatfelvétel paramétereinek bemutatása, a minta főbb jellemzői.....	20
2.1. Az adatbázis létrehozása, a súlyozási eljárás.....	20
2.2. A minta alapvető leíró jellemzői.....	21
3. A hazai KKV-szektor szellemi tulajdon-védelmi ismeretszintje.....	27
3.1. A termékek/szolgáltatások megkülönböztetése, a védjegyoltalom és a formatervezésiminta-oltalom ismerete.....	27
3.2. Kutatás–fejlesztési tevékenység, saját fejlesztésű termékek és szolgáltatások védelme	39
3.3. Üzleti titok és védelme	48
3.4. Iparjogvédelmi oltalmak elterjedtsége.....	53
3.5. Licenciák adása és vásárlása	60
3.6. A jogérvényesítés lehetőségei, visszaélések és jogviták.....	68
4. A hazai iparjogvédelmi információszolgáltatás erősségei és gyengeségei	72
4.1. Információáramlás és információforrások értékelése az iparjogvédelemmel és kutatás–fejlesztéssel kapcsolatban	72
4.2. Az iparjogvédelem színvonalának megítélése	82

Összefoglalás	87
Felhasznált irodalom	88

Ábrajegyzék

1.2.1. ábra: Az Európai Unió országainak rangsora innovációs teljesítményük alapján, 2014.....	17
1.2.2. ábra: Európa régióinak rangsora innovációs teljesítményük alapján, 2014.	18
2.2.1. ábra: Vállalatok megoszlása a válaszadók körében szektorok szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 396 N ₂₀₁₄ = 431.....	22
2.2.2. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében piaci érdekeltég szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 385 N ₂₀₁₄ = 427.....	23
2.2.3. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében vállalkozásméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 399 N ₂₀₁₄ = 425.....	24
2.2.4. ábra: A foglalkoztatottak száma szerinti megoszlás a válaszadók körében (százalék), N ₂₀₀₉ = 402 N ₂₀₁₄ = 432.....	25
2.2.5. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében régió szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 403 N ₂₀₁₄ = 435.....	26
3.1.1. ábra: A termékeinek és szolgáltatásainak megkülönböztetését fontosnak tartók megoszlása tevékenység szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 396 N ₂₀₁₄ = 425.....	28
3.1.2. ábra: A termékeinek és szolgáltatásainak megkülönböztetését fontosnak tartók százalékos aránya tevékenység szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 396 N ₂₀₁₄ = 425.....	29
3.1.3. ábra: Termékük, szolgáltatásuk megkülönböztetéséért ténylegesen fellépők megoszlása gazdasági áganként (százalék), N ₂₀₀₉ = 349 N ₂₀₁₄ = 401.....	29
3.1.4. ábra: Termékük, szolgáltatásuk megkülönböztetéséért ténylegesen fellépők megoszlása méret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 359 N ₂₀₁₄ = 408.....	30
3.1.5. ábra: Azok vállalatméret szerinti megoszlása, akik szerint létezik oltalom, mely támogatja a termék vagy szolgáltatás megkülönböztető jellegét (százalék), N ₂₀₀₉ = 363 N ₂₀₁₄ = 424.....	31
3.1.6. ábra: Védjegyet fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 358 N ₂₀₁₄ = 423.....	32
3.1.7. ábra: Védjegy funkciói (százalék), N ₂₀₀₉ = 323 N ₂₀₁₄ = 370.....	32
3.1.8. ábra: Az esztétikai megjelenést fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 374 N ₂₀₁₄ = 426.....	33
3.1.9. ábra: A termeléssel foglalkozó vállalatok közül az esztétikai megjelenés tervezésével foglalkozók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 274 N ₂₀₁₄ = 328.....	34
3.1.10. ábra Egy termék esztétikai tervezésébe fektetett pénz és erőforrások megtérülését biztosító oltalom létezését állítók aránya vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 311 N ₂₀₁₄ = 383.....	34
3.1.11. ábra: A formatervezésiminta-oltalom megszerzését fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 358 N ₂₀₁₄ = 423.....	35

3.1.12. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak tartók indokai (százalék), N ₂₀₀₉ = 147 N ₂₀₁₄ = 166.....	36
3.1.13. ábra: A formatervezésiminta-oltalom termékeket és szolgáltatásokat megkülönböztető funkcióját fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 147 N ₂₀₁₄ = 166	37
3.1.14. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak nem tartók válaszainak megoszlása (százalék), N ₂₀₁₄ = 161	38
3.1.15. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak nem tartók kiemelt kérdésekre adott válaszainak megoszlása vállalatméret szerint, (százalék), N ₂₀₁₄ = 161	38
3.2.1. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása gazdasági ágak szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 395 N ₂₀₁₄ = 427	39
3.2.2. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 398 N ₂₀₁₄ = 418	40
3.2.3. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 398 N ₂₀₁₄ = 418	41
3.2.4. ábra: A termelő cégek kutatás–fejlesztési tevékenységének megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 337	42
3.2.5. ábra: A termelő és kutatás–fejlesztéssel is foglalkozó vállalatok megoszlása, akik szerint létezik műszaki fejlesztések megtérülésére vonatkozó oltalom (százalék), N ₂₀₀₉ = 211 N ₂₀₁₄ = 235..	43
3.2.6. ábra: Azok megoszlása, akik gyártanak vagy fejlesztenek szabadalmi vagy használatiminta-oltalomra alkalmas terméket (százalék), N ₂₀₀₉ = 198 N ₂₀₁₄ = 295.....	44
3.2.7. ábra: Szabadalmi vagy használatiminta-oltalmat fontosnak tartók indokai, százalékos arány (százalék), N ₂₀₀₉ = 103 N ₂₀₁₄ = 155	45
3.2.8. ábra: Azok aránya, akik szerint a szabadalom és a használatiminta-oltalom az elérhetetlen piacokon történő licenciabevételek miatt fontos (százalék), N ₂₀₀₉ = 103 N ₂₀₁₄ = 155	46
3.2.9. ábra: A szabadalmi és használatiminta-oltalom megszerzését fontosnak nem tartó, kutatás–fejlesztéssel is foglalkozó vállalatok indokai (százalék), N ₂₀₁₄ = 77	47
3.3.1. ábra: Az üzleti titokkal rendelkező vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 398 N ₂₀₁₄ = 433.....	48
3.3.2. ábra: Az üzleti titok különböző típusainak jelentősége a vállalatok számára (százalék), N ₂₀₁₄ = 334.....	49
3.3.3. ábra: Az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelmi oltalommal szemben előnyben részesítők megoszlása 2014-ben (százalék), N ₂₀₁₄ = 401	50
3.3.4. ábra: Indokok megoszlása az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelemmel szemben előnyben részesítők körében (százalék), N ₂₀₁₄ = 236	50

3.3.5. ábra: Indokok megoszlása az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelemmel szemben előnyben részesítők körében vállalatmértípus szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 230	51
3.3.6. ábra: Azon vállalkozások megoszlása, akikkel már előfordult, hogy üzleti titkuk kiszivárgott (százalék), N ₂₀₀₉ = 335 N ₂₀₁₄ = 379	52
3.3.7. ábra: Azon vállalatok megoszlása, akik tesznek üzleti titkaik megőrzése érdekében (százalék), N ₂₀₀₉ = 317 N ₂₀₁₄ = 367	52
3.4.1. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szükségesnek tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 391 N ₂₀₁₄ = 421	53
3.4.2. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szükségesnek tartók megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 391 N ₂₀₁₄ = 421	54
3.4.3. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét fontosnak tartók indokainak megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 362 N ₂₀₁₄ = 381	54
3.4.4. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét fontosnak nem tartók indokainak megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 18 N ₂₀₁₄ = 38	55
3.4.5. ábra: Oltalomtípusok megoszlása a válaszolók körében (százalék), N ₂₀₀₉ = 113 N ₂₀₁₄ = 128 ...	56
3.4.6. ábra: Az oltalom megszerzéséhez vett segítség megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 214 N ₂₀₁₄ = 311	58
3.4.7. ábra: Az oltalom megszerzéséhez vett segítség megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 214 N ₂₀₁₄ = 311	59
3.5.1. ábra: Más vállalkozásnak licenciát adó vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 370 N ₂₀₁₄ = 416	60
3.5.2. ábra: Más vállalkozásnak licenciát adó vállalatok megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 374 N ₂₀₁₄ = 426	61
3.5.3. ábra: Adott licencia típusa (százalék), N ₂₀₀₉ = 22 N ₂₀₁₄ = 51	61
3.5.4. ábra: A licenciát nem adók indokainak megoszlásai 2014-ben (százalék), N ₂₀₁₄ = 321	62
3.5.5. ábra: A licenciát vásárlók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 359 N ₂₀₁₄ = 422	63
3.5.6. ábra: Vásárolt licenciák típusainak megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 59 N ₂₀₁₄ = 88	63
3.5.7. ábra: Szabadalom és üzleti titok megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 59 N ₂₀₁₄ = 88	64
3.5.8. ábra: A licenciát nem vásárlók indokainak megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 281	65
3.5.9. ábra: A licenciát nem vásárlók indokainak megoszlása gazdasági tevékenység szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 279	66

3.5.10. ábra: A vásárolt licencia hasznosításának megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 58 N ₂₀₁₄ = 97	66
3.6.1. ábra: Iparjogvédelmi polgári jogi jogvitában résztvevő vállalkozások aránya gazdasági ágak szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 379 N ₂₀₁₄ = 406	68
3.6.2. ábra: Iparjogvédelmi polgári jogi jogvitában résztvevő vállalkozások aránya vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 379 N ₂₀₁₄ = 406	69
3.6.3. ábra: A birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban visszaélést tapasztaló vállalatok megoszlása gazdasági tevékenység szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 382	69
3.6.4. ábra: A birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban visszaélést tapasztaló vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 382	70
3.6.5. ábra: A jogsértést tapasztaló, de eljárást nem indítók indokainak megoszlása (százalék), N ₂₀₁₄ = 23	71
4.1.1. ábra: Az SZTNH kutatás–fejlesztési tevékenység minősítésére vonatkozó hatásköréről tudók megoszlása a kutatás–fejlesztést végzők körében, vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 300	72
4.1.2. ábra: Az SZTNH kutatás–fejlesztési tevékenység minősítését igénybe vevők megoszlása a hatáskörbővüléséről tudók körében (százalék), N ₂₀₁₄ = 116.....	73
4.1.3. ábra: Fejlesztési ötletek származási helyének megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 398 N ₂₀₁₄ = 428..	74
4.1.4. ábra: Fejlesztési ötletek származási helyének megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 398 N ₂₀₁₄ = 428	75
4.1.5. ábra: Fejlesztésekről és versenytársakról szóló információk forrásának megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 400 N ₂₀₁₄ = 433	76
4.1.6. ábra: Fejlesztésekről és versenytársakról szóló információk forrásának megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 400 N ₂₀₁₄ = 433	77
4.1.7. ábra: Regisztrált iparjogvédelmi oltalmak iránt érdeklődők megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 389/384/386 N ₂₀₁₄ = 424/409/405	78
4.1.8. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésben érdeklődők megoszlása információszolgáltatók és vállalatméret szerint 2014-ben (százalék), N ₂₀₁₄ = 232.....	79
4.1.9. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása (százalék), N ₂₀₀₉ = 370 N ₂₀₁₄ = 416	80
4.1.10. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a mikrovállalkozások körében (százalék), N ₂₀₀₉ = 204 N ₂₀₁₄ = 250.....	81
4.1.11. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a kisvállalkozások körében (százalék), N ₂₀₀₉ = 103 N ₂₀₁₄ = 90.....	81
4.1.12. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a középvállalkozások körében (százalék), N ₂₀₀₉ = 40 N ₂₀₁₄ = 32.....	82

4.2.1. ábra: A kutatás–fejlesztési tevékenységek minősítésével jelenleg elégedettek megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₁₄ = 261	83
4.2.2. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése gazdasági ágazat szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 292 N ₂₀₁₄ = 380	84
4.2.3. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése piaci érdekeltség szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 292 N ₂₀₁₄ = 380	85
4.2.4. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése vállalatméret szerint (százalék), N ₂₀₀₉ = 292 N ₂₀₁₄ = 380	85

Táblázatjegyzék

2.1.1. táblázat: Súlyozási arányok (százalék)	21
2.1.2. táblázat: Az adatbázishoz hozzárendelt súlyok.....	21
2.2.1. táblázat: KKV-besorolási eljárás sikeressége (darab)	24
2.2.2. táblázat: Vállalatok eloszlása a mintában tevékenység és vállalatméret szerint a 2009-es mintában (százalék).....	25
2.2.3. táblázat: Vállalatok eloszlása a mintában tevékenység és vállalatméret szerint a 2014-es mintában (százalék).....	26
3.1.1. táblázat: Az újszerű megjelenésű termék védelmére vonatkozó kifejtős válaszok megoszlása (százalék)	35
3.4.1. táblázat: Magyarországra vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab).....	56
3.4.2. táblázat: Külföldre vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab).....	57
3.4.3. táblázat: Külföldre és Magyarországra vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab)	57
3.5.1. táblázat: Vállalat éves árbevételének adott oltalomhoz köthető megoszlásainak megoszlása (százalék)	67

Vezetői összefoglaló

A magyar vállalatok körében 2014-ben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) megbízásából folytattak le kérdőíves vizsgálatot abból a célból, hogy lehetővé váljon a magyar vállalati szféra iparjogvédelmi tudatosságának és ismereteinek leírása, az iparjogvédelemmel és fejlesztésekkel kapcsolatos információs csatornák és preferenciák feltárása, valamint a magyar vállalatok kutatás–fejlesztési tevékenységének értékelése. A vizsgálat előzménye két, kérdéseiben és tematikájában is hasonló megkérdezés, melyeket 2009-ben, illetve 2005-ben folytattak. A 2009-es és a 2014-es eredmények összehasonlítása is lehetségessé vált annak köszönhetően, hogy rendelkezésre áll a korábbi kutatás adatbázisa.

A magyarországi kis- és középvállalatok és a magyarországi kutatás–fejlesztés helyzete nemzetközi, azon belül is európai uniós kontextusban nagymértékben eltér egymástól. **A kutatás–fejlesztésről és az iparjogvédelmi oltalmakhoz kötődő iparágak teljesítményéről összességében viszonylag pozitív kép bontakozik ki a nemzetközi összehasonlító elemzésekből.** A magyar gazdaság kibocsátásának európai viszonylatban is jelentős része kapcsolódik kutatás–fejlesztéshez és oltalmakhoz kötődő iparjogvédelemhez (European Patent Office and the Office for Harmonization in the Internal Market, 2013), a kutatás–fejlesztés annak alulfinanszírozottsága ellenére jó eredményeket ér el nemzetközi viszonylatban, a bejelentett szabadalmak száma arányaiban hasonlóan magas (World Economic Forum 2014a, 2014b). Ennek ellenére Magyarország más, szintén fontos tényezőket is figyelembe véve az Európai Unióban mindössze a mérsékelt innovátorok közé tartozik a régió többi országával együtt (European Union 2014a, 2014b). Ennek részben a magyarországi kis- és középvállalatok fejletlensége az oka. **Technológiai szintjük, innovációs képességük és humántőke-ellátottságuk alacsony szintű és nehezen gyarapodik, emiatt jelentős versenyhátrányt szenvednek el** (OECD, 2012). Ugyan a kutatás–fejlesztés gazdasági értelemben is rendkívül jól megtérülő szegmens (European Union, 2014a), mégsem tudott létrejönni az információ, tudás áramlása a magyar KKV-szektor irányába. Összességében így a magyarországi vállalati szektor ismereteinek hiányosságai miatt az ország gazdasága elmarad potenciális kibocsátásától.

Elemzésünk célja, hogy ezeket a problémákat részletesebben megismerhessük az SZTNH által elindított, 2009-es és 2014-es felmérések eredményeinek elemzése által. A vállalati minta nagysága 2009-ben 403, míg 2014-ben 435 fő volt, **így statisztikai értelemben elemezhetőek az adatok, azonban a lekérdezés módjából fakadóan országos reprezentatív eredményeket nem tudunk bemutatni.** Ezen az országos arányokat tükröző súlyozással igyekeztünk segíteni. A minták gazdasági tevékenység és piaci érdekelttség szerint hasonló eloszlásúak, azonban vállalatméret szerint kis mértékben, régiók szerint nagymértékben eltérőek.

A termékeik, szolgáltatásaik megkülönböztetését a vállalatok döntő többsége fontosnak tartja, azonban ezért ténylegesen jelentősen kisebb arányuk tesz csak, sőt 2009-hez képest ebben a tekintetben csökkenés tapasztalható. **A kapcsolódó védjegyoltalomra vonatkozó ismeretek hiányosnak tűnnek: habár nagy és növekvő arányban tartják fontosnak a termékeik**

megkülönböztetésére szolgáló oltalom létét, a védjegyet fontosnak tartók arányára csökkenő tendencia jellemző, így kétséges (főleg a mikrovállalkozásoknál), hogy a kettőt összekapcsolják-e. Hasonlóképpen alakultak az eredmények a termékek esztétikumával és a formatervezésiminta-oltalommal kapcsolatban. Az oltalmat megnevezni tudók aránya nőtt az utóbbi öt évben, ez azonban továbbra is csak a vállalatok közel egyharmadát jelenti. **Az oltalmakat fontosnak nem tartók körében látható, hogy az iparjogvédelmi aktivitástól döntően az adminisztratív költségek riasztják el a vállalatokat,** ennek hatása a nagyobb vállalatoknál mérsékeltebb.

A kutatás–fejlesztéssel valamilyen formában foglalkozók aránya jelentősen, 51%-ról 69%-ra nőtt az utóbbi öt évben, amely növekedés nem tér el jelentősen vállalatméret vagy piaci érdekelttség szerint. A gazdasági ágazatok metszetében azonban látható, hogy főként a **szolgáltatásokon belüli erősödés okozta a kutatás–fejlesztési tevékenység terjedését.** A kutatás–fejlesztés motorjai elsősorban a középvállalkozások a megkérdezettek körében. Az ehhez kötődő **szabadalmi és használatiminta-oltalom fontossága elsősorban a vállalat értékében és presztízsében fogható meg.** Azok, akik nem tartják fontosnak ezeket az oltalmakat, azzal indokolták válaszukat, hogy nem rendelkeznek érdemes fejlesztésekkel, emellett **itt is jelentősnek látják az adminisztrációs költségek szerepét.** A hatóság részére fontos tanulságként szolgálhat tehát, hogy az **iparjogvédelmi oltalmak szempontjából a legnagyobb akadályként a vállalatok az eljárással járó nehézségeket** nevezték meg a kategóriák zöménél: ezen költségek csökkentése, az eljárások egyszerűsítése, vagy a tevékenység jobb kommunikációja feltehetően jelentős javulást érne el a magyar vállalatok iparjogvédelmi aktivitásában.

A vállalatok **döntő többsége rendelkezik üzleti titokkal,** amelyek többnyire érintik az ügyfélkör, beszállítói kör, gyártási technológia, szoftver és szervezési folyamatok területét is. Az üzleti titok népszerűbb eszköz a regisztrált iparjogvédelmi oltalomnál, ennek releváns okai között a legjelentősebb az, hogy **a vállalat nem akarja nyilvánosságra hozni a szellemi tulajdonának tárgyát, azonban ezt az indokot szorosan követi a joggyakorlás költségessége.** A vállalatméret szerinti bontásból azonban az tűnik ki, hogy **az üzleti titkot választók általában hiányosabb információval rendelkeznek az iparjogvédelemmel kapcsolatban.**

Az iparjogvédelmet, az iparjogvédelmi oltalmakat összességében kevésbé tartják fontosnak a válaszadók 2014-ben, mint 2009-ben. E változás mögött elsősorban a kisebb vállalkozások körében bekövetkezett csökkenés áll, azonban az is megfigyelhető, hogy leginkább a csak a magyar piacra termelő vállalkozások körében esett vissza a fenti arány. **Az iparjogvédelmet fontosnak tartók okai kevésbé változtak, a legfontosabbak a vállalat megkülönböztetése és az üzleti élet tisztaságának elősegítése.** Súlyának csökkenésért elsősorban a fejlesztések számának esése és a bonyolult, hosszadalmas utánajárás és ügyintézés felelős. Az oltalmak számának alakulása a rendelkezésre álló adatokból rosszul becsülhető. Azonban megállapítható, hogy **a szabadalom és a védjegy szerepe domináns,** és e kettő esetében főként egy oltalom birtoklása a jellemző. Az oltalom megszerzésének folyamatában növekedett a hivatásként ezzel

foglalkozók (szabadalmi ügyvivő) részvételi aránya, ami javulást jelent a magyarországi vállalati kultúrában.

A licenciák piaca Magyarországon bővülő piac, a licenciát adó és licenciát kapó vállalatok aránya egyaránt jelentősen bővült az utóbbi öt évben. A licencia-adásvétel legfontosabb termékei az üzleti titok (know-how) és a szabadalmak. **A licenciák piacán a legfontosabb probléma az, hogy a kereslet és a kínálat nem találkozik,** a piaci szereplők mindkét oldalon legfontosabb indokként a tranzakcióban részt venni kívánó partnereket hiányolják. Ez a megállapítás a vállalatok nagyjából egyharmadára vonatkozik: **míg a vállalatok harmada nem talál kínálókat, addig a vállalatok egyharmada nem talál keresletet a megfelelő licenciákra.** A **hatóság szerepe** ebben az eredményeink alapján az, hogy segítsen a piacon jelenlévő információs távolságok csökkentésében, azaz **segítsen a piaci szereplők közötti kommunikáció, információáramlás terjesztésében.**

A magyar vállalatok körében az iparjogvédelmi polgári jogvitákban részt vevő vállalatok aránya csökkent 2009-ről 2014-re (4,1%-ról 1,7%-ra), miközben összesen 5%-uk, az iparban és építőiparban több mint 10%-uk szenved el birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban visszaélést. A jogérvényesítés legfontosabb problémája az, hogy a visszaélést tapasztaló vállalatok közül csak **kevesen fordulnak jogi eszközökhöz iparjogvédelmi sérelmek miatt.** Ennek legfőbb oka **magas perköltségek és a hatékony jogorvoslat hiánya,** ami egybecseng korábbi következtetéseinkkel az adminisztratív költségek iparjogvédelmet gátló szerepével kapcsolatban. A pert indítoknál látható, hogy több mint felük szerint megérte az eljárást megindítani, azonban feltételezhető, hogy bizonytalan, vagy alacsony megtérüléssel kecsegtető ügyekben a sértett nem is indít eljárást.

A magyar vállalatok döntő többsége fejlesztések, versenytársak, iparjogvédelem kapcsán az internetről tájékozódik, és bár visszaesett a hagyományos médiumok súlya az információszerzésben, **erős maradt a szakmai kapcsolatok által meghatározott fórumok szerepe.** Az iparjogvédelemről érdeklődők aránya 2009-hez képest növekedett mindegyik oltalom esetében, az információszoigálatatók kapcsán elsősorban az látható, hogy a mikro- és kisvállalatok a kamaráktól, a közép vállalkozások a PATLIB-központoktól, míg az egyéb kategóriába eső vállalatok a regionális információs ügynökségektől jutnak inkább információhoz. A szellemi tulajdon-védelemre nézve támogatást **a mikro- és kisvállalatok elsősorban tájékoztató anyagok, pályázatfigyelés és oktatás** esetében igényelnek, **a közép- és nagyobb vállalatoknál jelentősebb a versenytársak és a pályázatok figyelésének igénye.**

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának teljesítményének alakulását a vállalatok döntően pozitívan értékelték: 2009-et megelőző évekhez képest az utóbbi években minden releváns metszetben jelentősen nőtt azok aránya, akik szerint javult az iparjogvédelem hazai színvonala. Azonban a válaszolók többsége továbbra sem érzékel változást, így az állami szervnek van még tere arra, hogy szolgáltatásainak minőségét tovább javítsa.

Bevezetés

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala 2005 és 2009 után 2014-ben is lefolytatta kérdőíves felmérését, melynek elsődleges célja a magyarországi vállalkozások iparjogvédelmi tudatossági szintjének megismerése, a szellemi tulajdonjog-védelemmel kapcsolatos ismereteik és az azzal való elégedettségük felmérése, valamint az információáramlás erősségeinek és gyengeségeinek feltárása. Emellett másodlagos célként megjelenik a résztvevő vállalatok iparjogvédelmi ismereteinek bővítése is, amely szorosan kötődik a felmérés kereteit adó Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességet Alapozó Cselekvési Program (VIVACE) célkitűzéseéhez.

A korábbi években lezajlott felmérések a magyarországi vállalatok alacsony iparjogvédelmi tudatossági szintjét állapították meg (Petz, Ványai és Viszt, 2009). A válaszadók általában az elvártak gondolt válaszokat adták a szellemi tulajdonjog-védelemmel kapcsolatos kérdésekre, azonban ezek mögött valós ismeret jellemzően nem húzódott meg. A magyarországi vállalatok döntő többsége mikro- és kisvállalat, amelyek körében a korábbi felmérések szignifikánsan alacsonyabb szellemi tulajdonjog-védelmi tudatosságot állapítottak meg. Lényegi változást a 2009-es tanulmány a 2005-ös állapotokhoz képest nem állapított meg.

Elemzésünk a korábbi, 2009-es és a 2014-es adatbázis összekötésével azt a célt kívánja elérni, hogy mind az iparjogvédelmi ismeretek jelenlegi állapotát, mind az utóbbi öt évben bekövetkező változásokat leírja. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának hatásköre 2012 óta a kutatás-fejlesztési tevékenységek minősítésének hatáskörével is bővült, így elemzésünkben az ezzel kapcsolatos kérdések is megjelennek. Az elemzés struktúrája a következő. Elsőként nemzetközi kontextusba helyezzük a magyarországi iparjogvédelmet és az innovációk helyzetét. Ezt követően részletesen elemezzük a kérdőív kérdéseit az iparjogvédelmi ismeretekre vonatkozóan, összhangban a kérdéshez tartozó oltalomtípusok ismeretének vizsgálatával. A negyedik részben az iparjogvédelemmel kapcsolatos információk forrásairól, csatornáiról teszünk megállapításokat, illetve a vállalatok által jelzett igényeket tárjuk fel, végül pedig a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala teljesítményére vonatkozó kérdésekkel foglalkozunk.

1. Magyar iparjogvédelem, kutatás–fejlesztés és szabadalmak európai kontextusban

A következő fejezetben az OECD, az Európai Unió Bizottsága és a World Economic Forum által készített összehasonlító elemzések alapján nemzetközi kontextusba helyezzük Magyarországot az iparjogvédelem, innováció, kutatás–fejlesztés és szabadalmak szemszögéből. Ismertetjük, hogy miben speciális Magyarország helyzete, milyen problémákat körvonalaznak a külföldi elemzők, illetve kitérünk a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó megállapításaikra. Összességében az látható, hogy Magyarország helyzete nem tér el kirívóan a térség országaitól, azonban Európa innovációs szempontból gyengébben teljesítő országai közé tartozik.

1.1. Az iparjogvédelem és a szellemi tulajdon-védelem szerepe Magyarországon és Európában

A modern közgazdasági irodalom központi szerepet tulajdonít az intézmények szerepének egy ország hosszú távú gazdasági növekedésére nézve. Az intézményeket (legyen az formális vagy informális) a szakirodalom leggyakrabban ember által tervezett, az emberi tevékenység kereteit megszabó „játékszabályokként” (North, 1990: „rules of the game”) értelmezi, amelyek a gazdasági szereplők döntéseinek keretfeltételeit, ösztönzési rendszerét adja meg. Megfelelő ösztönzőrendszer nélkül a gazdasági szereplők nem érdekeltek termelésük hatékonyabbá tételében. A hosszú távú gazdasági növekedés nagyságában kritikus szerepe van az innováció támogatásának és a technológia diffúziójának, amely a gazdaságilag hatékonyabb eljárások megjelenését és elterjedését jelenti. Ennek legalapvetőbb feltétele a tulajdonjog és szerződések kikényszeríthetőségének biztosítása, amelyet egy ország intézményrendszere, és az azt alkotó formális, állami szervezetek képesek garantálni (Acemoglu–Johnson –Robinson, 2005). Emiatt a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának is különösen fontos szerepe van abban, hogy Magyarország gazdasága hosszútávon versenyképes maradjon.

Az Európai Szabadalmi Hivatal és Belső Piaci Harmonizációs Hivatal 2013-ban jelentetett meg egy, az európai gazdasági növekedés és a szellemi tulajdon-védelem kapcsolatát vizsgáló nagyszabású tanulmányt (European Patent Office and the Office for Harmonization in the Internal Market: *Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union*, 2013). Ebben kiemelik, hogy az EU legfontosabb céljai között van az innováció, a tudásalapú gazdaság elősegítése. A szellemi tulajdonnal kapcsolatos iparágak adják az EU foglalkoztatottjainak 26%-át, a GDP 39%-át, ezeken a területeken dolgozók magasabb béreket kapnak, magas hozzáadott értékkel dolgoznak. Eredményeik megerősítik azt, hogy az iparjogvédelem jelentős hozzájárulással rendelkezik az európai országok gazdagságához.

Magyarország kapcsán fontos adat, hogy a szabadalmakhoz kötődő iparágak az Európai Unión belüli legmagasabb, 20%-os arányt képviseltek a bruttó hazai össztermékből 2010-ben, ez a foglalkoztatottak 11,4%-át jelenti. Hasonlóan jelentős európai összehasonlításban a védjegyek hozzájárulása: a harmadik legmagasabb értéként a védjegyekhez kötődő iparágak a GDP 38%-

át, a foglalkoztatottak 22%-át adják (nyilván átfedés is lehetséges). A formatervezésiminta-oltalomhoz kötődő iparágakat tekintve szintén első GDP-arányosan az EU-ban Magyarország 17,9%-os értékkel, ami a foglalkoztatottak 13,6%-át érinti, a szerzői joggal kapcsolatos iparágaknak ehhez hasonlóan kiugró szerepe nincsen.

Összegezve a különböző regisztrált iparjogvédelmi lehetőségeket Magyarországon az Európában harmadik legmagasabb GDP-arányos értéket kapjuk: hazánkban az oltalmakkal kapcsolatos iparágak összesen a GDP 45,1%-át adják, a foglalkoztatottaknak pedig 27,2%-át. Így tehát azt láthatjuk, hogy hazánkban alapvetően nincsenek problémák a különböző oltalmi formákkal, illetve a hozzátartozó iparágak teljesítményével kapcsolatban, sőt: a magyar gazdaság sikerességét elsősorban ezek a szegmensek adják. Ezek alapján úgy tűnik, hogy a gazdasági növekedés egyik fontos feltételét jelentő szellemi tulajdon-védelem megfelelő színvonalú, a fejlődést nem akadályozza.

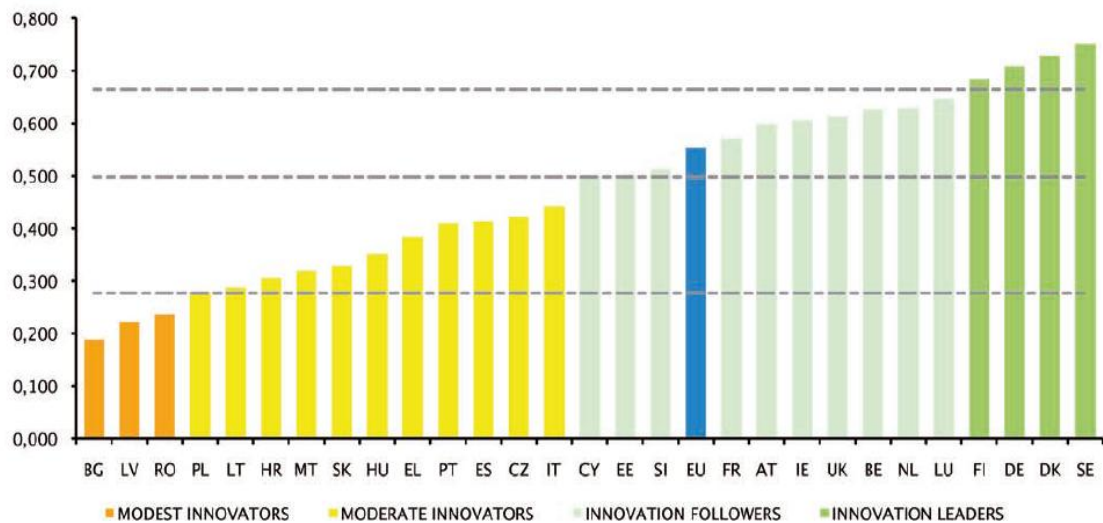
1.2. Magyarország és a magyar régiók helyzete Európában és a világban, az innováció és a kutatás–fejlesztés szemszögéből

A iparjogvédelem és a szabadalmak legfontosabb szerepe az innováció serkentése, a hosszú távú gazdasági és társadalmi fejlődést megalapozó technológiai előrehaladás háttérének biztosítása. Emiatt természetes módon összefonódik az iparjogvédelem ismeretének szintje azzal, hogy egy adott ország milyen innovációs teljesítményt nyújt. Az iparjogvédelmi ismeretek terjesztése eszköz annak elérése érdekében, hogy a magyarországi vállalatok is minél nagyobb mértékben vehessenek részt az Európai Unióban kulcsfontosságú tudáson és technológián alapuló fejlődés elősegítésében.

Az Európai Unió 2014-ben mind országos, mind regionális szinten készített elemzést az innovációs teljesítményre vonatkozóan (*Innovation Union Scoreboard, 2014* és *Regional Innovation Scoreboard, 2014*). Az innovációs mutató kialakításában egységesen jártak el: 25 indikátor segítségével létrehoztak egy kompozitindexet, melyek valamilyen formában a humán erőforrásokat, a nyitott és kiváló kutatási rendszereket, a finanszírozást, a vállalati beruházásokat, a kapcsolati tőkét és vállalkozószellemet, az immateriális javakat, az innovátorokat és a gazdasági hatásokat foglalja magába. Az országokra vonatkozó *Innovation Union Scoreboard* alapján a vezető innovációs teljesítménnyel bíró országok azok, amelyek minden felsorolt dimenzióban jól teljesítenek. Magyarország 2014-ben ezen a listán az EU mérsékelt innovátorai közé tartozik Kelet–Közép-Európa más országaival együtt, ezt az 1.2.1-es ábra mutatja.

1.2.1. ábra: Az Európai Unió országainak rangsora innovációs teljesítményük alapján, 2014

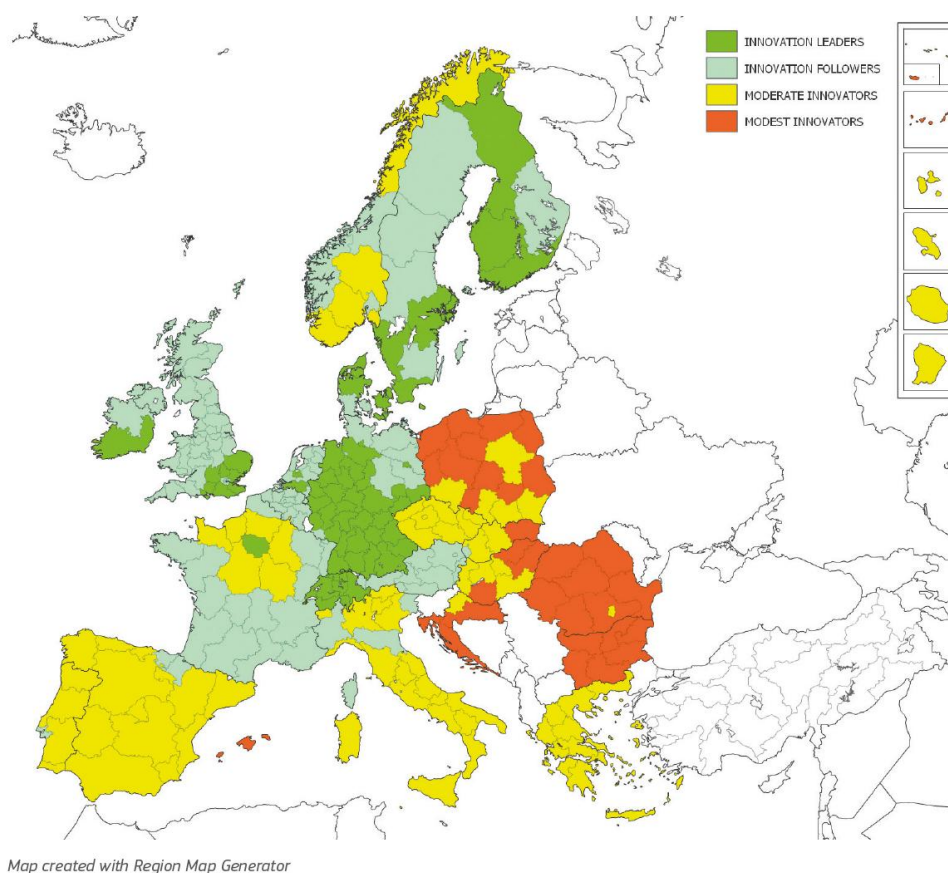

Forrás: Innovation Union Scoreboard 2014. pp.11.

Az 1.2.1-es ábrából látható, hogy Magyarország innovációs teljesítménye alapján az Európai Unió alsó harmadába tartozik. Azonban ez az érték számos indikátor összegzéséből tevődik össze, ezek közül elemzési keretünkben a legfontosabbak a vállalatokat és innovációt érintő tényezők. Ezekben Magyarország összesített helye környékén szerepel, ez alól kivétel a kapcsolati tőke és vállalkozószellem, ahol csak Románia, Bulgária, Lengyelország és Litvánia van hátrébb, illetve a gazdasági hatások, ahol viszont jóval előrébb, a 11. helyen található Magyarország. Ez azt jelenti, hogy uniós viszonyításban is Magyarországon bír az innovációs teljesítmény az egyik legnagyobb gazdasági hozzáadékkal. A kompozit index gazdasági része a foglalkoztatástól, a kereskedelmi mérlegtől, az exporttevékenységtől, az új innovációk eladásától és a külföldről, licenciából és szabadalomtól származó bevételek nagyságától függ. Ha az indikátorokban bekövetkező növekedési ütemeket vesszük szemügyre, akkor az látható, hogy az ország a 8. legmagasabb növekedési rátával bír, azaz európai viszonylatban az ország innovációs teljesítménye erősödik.

Az Európai Unió országokra vonatkozó adatainál bizonyos szempontból több információval szolgál, ha regionális szinten vizsgáljuk meg a kérdést, így információt nyerve a Magyarországon belüli eltérésekről is. Ebben segítségünkre szolgál az Európai Bizottság által készített *Regional Innovation Scoreboard 2014* elemzésének regionális szintű innovációs térképe (1.2.2-es ábra). Ezen tisztán elkülönül egymástól Nyugat- és Északnyugat-Európa, illetve Dél-Európa és Kelet-Közép-Európa. Magyarország illeszkedik a térség országai által alkotott körbe.

1.2.2. ábra: Európa régióinak rangsora innovációs teljesítményük alapján, 2014.

Forrás: Regional Innovation Scoreboard 2014. pp.16.

Magyarország a térkép alapján kettészakad innovációs teljesítmény tekintetében, ahogy ez Szlovákia és Lengyelország esetében is megfigyelhető. Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország és Észak-Alföld rosszabbul teljesít, mint a nyugati országrészek vagy a Dél-Alföld.

Az OECD kutatás-fejlesztésre vonatkozó 2012-es tanulmánya (*OECD Science, Technology and Industry Outlook, 2012*) Magyarországról megállapítja, hogy 2000 és 2010 között a vállalati kutatás-fejlesztésre költött összeg reálértékben a bruttó hazai össztermék arányában 0,36%-ról 0,69%-ra nőtt, de ez döntően külföldi tulajdonban lévő, technológiai szektorban tevékenykedő vállalatokhoz köthető, a hazai tulajdonú vállalatok keveset innoválnak. A magyar cégek jelentős aránya technológiailag alulfejlett, és ez különösen igaz a magyarországi KKV-szektorra, ami jelen elemzésünk tárgya. A tudásáramlás elősegítésére irányulnak törekvések, ebben az SZTNH és a Vivace program szerepét is megemlíti a tanulmány.

A World Economic Forum innovációval foglalkozó kiadványában (*World Economic Forum: Enhancing Europe's Competitiveness Fostering Innovation-driven Entrepreneurship in Europe, 2014*) Magyarország – az előzőekben említett tanulmányokból már sejthető módon – a régió országaihoz hasonlóan viselkedik üzleti innovációt tekintve, azonban néhány különleges tulajdonságot ez az elemzés is kiemel. Magyarországon egyszerre a legmagasabb az üzletet

kezdeni akarók aránya és a legalacsonyabb azoké, akik ténylegesen lépéseket tettek vállalkozás indítása felé. Ez arra utal, hogy a magyarországi népeiséget nézve a hajlandóság megtalálható, azonban a tanulmányban mélyebben nem tárgyalt okokból kifolyólag mégsem kezdik el a vállalkozásaikat. Ez a vállalkozás elindításának magas költségére utal, ami pedig közvetve a magyar innovációs készséget is hátráltatja. Magyarországon nagyon nehéz finanszírozáshoz jutni mind kockázati tőke, mind banki hitel formájában. Emellett a többi országnál jóval jelentősebb a banki és a kormányzati finanszírozás aránya a vállalatok életében, ennek köszönhetően a 2008-ban kezdődő válság sokkal inkább megviselte a magyar vállalkozásokat.

A már eddig is leírt kettősség a jó innovációs képességben és az üzleti élet fejletlenségében tetten érhető a World Economic Forum versenyképességi rangsorában is (World Economic Forum: *The Global Competitiveness Report 2013–2014. Full Data Edition*, 2014a). Magyarország az intézményi kompozit háttérrel tekintve a 84., üzleti élet kifinomultságát tekintve a 96., az innovációt tekintve pedig a 47. helyet érte el a 148 ország közül. Ha az elemzés szempontjából különösen fontos összetevőket tekintjük, látható, hogy a szellemi tulajdon-védelemben 58., a termelés kifinomultságát tekintve a 70., a népességátlagos szabadalmakat tekintve pedig a 28. helyen áll az ország, hasonlóképpen eredményes továbbá Magyarország a tudományos műhelyek minőségében (21.), viszont az innováció kapacitást nézve csak a 97. helyet érte el.

Összességében nemzetközi kontextusban Magyarország kettős képet fest kutatás–fejlesztés és vállalati innováció tekintetében. Látható, hogy nemzetközi összehasonlításban is erős innovációs bázis áll rendelkezésre a tudományos műhelyek, képességek területén, az innovációval, különböző oltalmakkal kapcsolatos iparágak a magyar gazdaság motorját jelentik. Erre a bázisra azonban a magyarországi kis- és középvállalkozások nem tudnak építeni, technológiai értelemben elmaradottak, humántőkét tekintve tőkeszegények. Ahogy azt az EU-jelentésekből is láttuk, Magyarországon a kutatás–fejlesztés gazdasági hozama jelentős, az ország innovációs képessége a WEF-jelentések alapján a világ legfelső negyedébe tartozik, azonban megfelelő vállalati befogadókészség, megfelelő tudásáramlási csatornák és ehhez tartozóan szellemi tulajdon-védelmi ismeretek nélkül az ország a potenciálisanál gyengébben tud csak teljesíteni.

2. Az adatfelvétel paramétereinek bemutatása, a minta főbb jellemzői

Ebben a fejezetben a létrehozott adatbázis kialakításának módját és a minta legalapvetőbb tulajdonságait mutatjuk be. Utóbbit összehasonlítjuk a 2009-es mintával a legfontosabb jellemzői alapján, megvizsgáljuk, hogy milyen szempontból hasonlíthatóak össze, és milyen megkötésekkel kell élnünk a következtetések érvényességével kapcsolatban. Ezen felül bemutatjuk a súlyozási eljárást, amit az adatok érvényességi körének javítása céljából használtunk. A súlyozás célja az volt, hogy az országos viszonyokra minél inkább jellemző eloszlások szerint vizsgálódjunk a legfontosabb paramétereket nézve.

2.1. Az adatbázis létrehozása, a súlyozási eljárás

A 2014-es kérdőívből származó adatokat a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala bocsátotta rendelkezésünkre, amely az adatbázis alapját jelentette. Ehhez kapcsoltuk hozzá a 2009-es kérdőív adatait.¹ A két adatbázishoz tartozó kérdőívek nem minden vonásukban egyeztek meg, így a 2009-eset az összehasonlíthatóság érdekében a 2014-es adatbázishoz igazítottuk. Ezt követően adattisztítást végeztünk el, melynek célja a logikai következetlenségek kijavítása volt az adatbázisokban. Az adatok kialakítása és az elemzés során SPSS és Stata statisztikai programokat használtunk, a folyamat végig követhető a csatolt szintaxisokból. Sajnos a 2005-ös felmérés adatbázisa nem áll rendelkezésünkre, így ezzel az évvel nem tudjuk összevetni az új eredményeket.

A kérdőíves adatfelvételt nem az MKIK GVI közreműködésével végezték el, így pontos információnk nincs arról, hogy milyen kihívások léphettek fel ennek során. Azonban ismereteink szerint a kérdezés körülményei és módja nem teszi lehetővé, hogy reprezentatív eredményeket kapjunk az elemzésben. Emiatt a kapott eredményeket némi óvatossággal érdemes kezelni, érvényességük csak a felmérésben résztvevők köréről nyújt korlátozottan érvényes ismereteket.

Ezen a helyzeten súlyozás segítségével tudtunk enyhíteni, így csökkentve az adatbázisban inherensen jelenlévő torzítások jelentőségét. A súlyokat két dimenzió szerint: a vállalat mérete (10 alatti, 10-49, 50 feletti foglalkoztatottak száma) és a gazdasági ágazat (mezőgazdaság–ipar–építőipar–szolgáltatás) szerint alkottuk meg a 2009-es és a 2014-es adatbázis összevont adatbázisára. Ehhez a Központi Statisztikai Hivatal honlapján elérhető tájékoztatási adatbázist vettük igénybe. A TEÁOR08 kategóriák és vállalatméret szerinti bontásban a magyarországi vállalatok számából képeztük a szükséges 12 db kategóriát a TEÁOR08 kategóriák nagyobb ágakba sorolásának segítségével, figyelve arra, hogy a közzsférába tartozó kategóriákat ne szerepeltessük. Ezt követően kialakítottuk azokat az arányszámokat, amelyek segítségével a válaszok az országos arányoknak megfelelően alakultak. Ezeket az arányokat és a megfelelő súlyokat a 2.1.1-es táblázat tartalmazza.

---

¹ A szerzők ezúton szeretnének köszönetet mondani Petz Raymundnak, a 2005-ös elemzés egyik szerzőjének segítségéért és az adatbázis rendelkezésre bocsátásáért.

2.1.1. táblázat: Súlyozási arányok (százalék)

	10 fő alatt	10-49 fő	50 fő, vagy felette	Összesen
Mezőgazdaság	3,56	0,23	0,05	3,84
Ipar	7,35	0,98	0,38	8,71
Építőipar	8,90	0,48	0,05	9,43
Szolgáltatás	74,93	2,64	0,43	78,01
Összesen	94,75	4,34	0,92	100,00

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

2.1.2. táblázat: Az adatbázishoz hozzárendelt súlyok

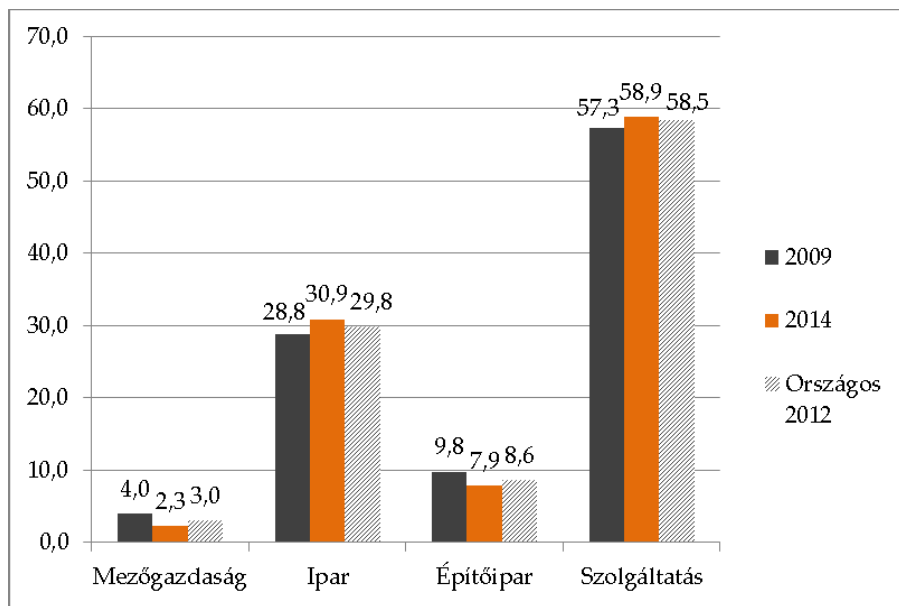
Súlyok	10 fő alatt	10-49 fő	50 fő, vagy felette	Összesen
Mezőgazdaság	2,44	0,31	0,06	2,82
Ipar	0,88	0,09	0,04	1,00
Építőipar	1,70	0,21	0,05	1,96
Szolgáltatás	1,68	0,26	0,11	2,06
Összesen	6,70	0,87	0,26	7,83

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis alapján SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

2.2. A minta alapvető leíró jellemzői

A 2014-es mintában összesen 435 vállalat, a 2009-es mintában 403 vállalat szerepel. A két mintában mindössze 21 vállalat közös, azonban ennek a 21 vállalatnak az azonosítása sem egyértelmű az adatbázisok alapján, így az adatbázis csak ömlesztett keresztmetszeti (*pooled cross*) vizsgálatra alkalmas. A vállalatok számában látható eltérés az elemzésben nem jelent problémát zavart, mert mindkettő megfelelő mintanagyságot biztosít, érvényesek rájuk az ún. nagymintás tulajdonságok. A minta egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy a gazdasági ágak szerint milyen arányban jeleníti meg a magyarországi vállalatokat. A két kérdőív nagymértékben eltért azt illetően, hogy a vállalat főtevékenységét milyen módon kérdezték meg. Az összehasonlíthatóság és az átláthatóság kedvéért a vállalatok tevékenységét szolgáltatások, ipar, építőipar és mezőgazdaság szektorokba soroltuk be a rendelkezésre álló adatok alapján mind a 2009-es, mind a 2014-es adatbázisban. A mintában található vállalatok eloszlását szektoronként a 2.2.1-es ábra mutatja. Harmadik oszlopként szerepeltettük a Központi Statisztikai Hivatal 2012-es adatai alapján a vállalatok tényleges országos eloszlását szektoronként, mert ez a minta egyik kulcsfontosságú tulajdonsága, emellett a már említett súlyozásban is szerepet kapott a főtevékenység. A minta leírásakor azonban értelemszerűen még a nem súlyozott adatokkal dolgoztunk.

**2.2.1. ábra: Vállalatok megoszlása a válaszadók körében szektorok szerint (százalék),
N2009 = 396 N2014 = 431**

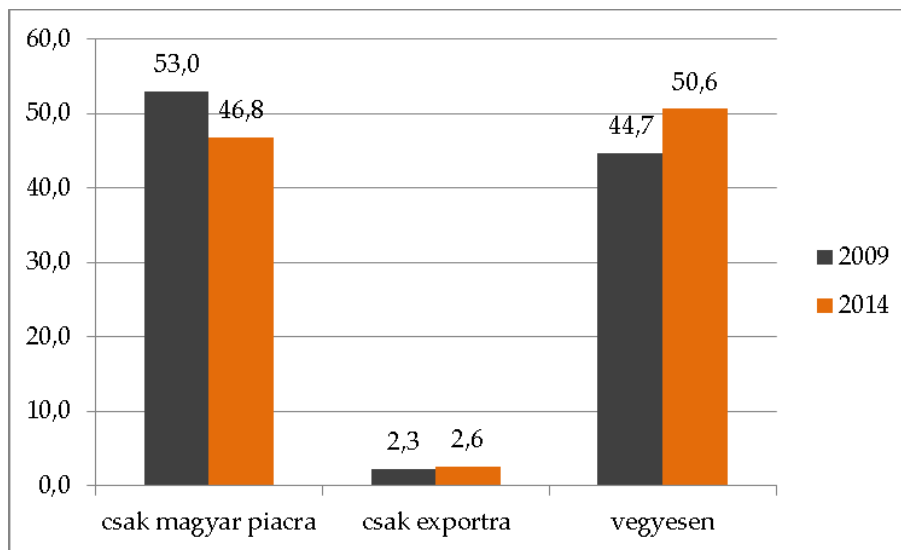
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A minta mind 2009-ben, mind 2014-ben főtevékenységi arányaiban az országoshoz hasonlóan alakult. A vállalatok több mint felének főtevékenysége a szolgáltatásokhoz kötődik, ezek képviselete a mintában kis mértékben nőtt az öt évvel ezelőttihez képest (57%-ról 59%-ra). Az ipar mintabeli aránya 29%-ról 31%-ra emelkedett, míg az építőipar 10%-ról 8%-ra, a mezőgazdaság pedig 4%-ról 2,3%-ra csökkent. Azonban az eloszlások függetlenségére alkalmazható eljárások alapján nem térnek el a minták szignifikánsan.² A kis esetszám miatt a mezőgazdaságra vonatkozó adatokban nagyobb ingadozás figyelhető meg az évek szerint, ami egyszerű mechanikus összefüggés miatt lehetséges, nagyobb minta esetén valószínűleg csökkenne. Emiatt a továbbiakban a mezőgazdaságra vonatkozó arányokat zárójelek között közöljük, ekként jelezve, hogy az arányok alacsony (20 alatti) darabszámú vállalat válaszából keletkeztek. Ezt más esetekben is hasonlóképpen kezeljük, ha ellenkezője nem indokolt.

A vállalatok piaci érdekelttség szerinti megoszlása a 2.2.2-es ábrán látható. Megállapítható, hogy a kizárólag exportra szállító vállalatok száma a mintában csekély (darabszámra 9, illetve 11). A csak magyar piacra szállítók aránya a mintában 53%-ról 46,8%-ra esett, ezzel párhuzamosan emelkedett a magyar és exportpiacokra is szállító vállalatok aránya 44,7%-ról 50,6%-ra. A két minta ebből a szempontból sem tér el statisztikailag szignifikáns módon. Azonban az alacsony esetszám miatt a csak exportra szállító vállalatokról érvényes következtetéseket nem tudunk levonni, így őket egybevontuk a külföldre és Magyarországra is szállítók kategóriájával.

² A statisztikai eljárás során khinégzet-próbát használtunk, amely a függetlenségvizsgálat bevett eszköze.

2.2.2. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében piaci érdekelttség szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 385 N₂₀₁₄ = 427

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az 2009-es adatokat besoroltuk a szabványszerű mikro-, kis-, közép vállalkozás kategóriákba regressziós eljárás segítségével elsősorban a foglalkoztatottak létszáma alapján (mivel nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg adatok nem álltak rendelkezésre), mivel a kérdések vizsgálatának ez az egyik fontos mellékváltozója, azonban ez a kérdés 2009-ben még nem szerepelt. A feladat megoldásának kifejtésére azért van szükség, mert a hiányzó kérdés eredményének pótlása nem triviális. A folyamat a következőképpen folyt. A 10 fő alatt foglalkoztató vállalatokat a mikro-, a 10-49 fő között foglalkoztató vállalatokat a kis-, az 50-199 fő között foglalkoztatókat automatikusan a közép vállalatok közé soroltuk be. A nehézséget a 200-499 fő közötti vállalatok kategorizálása jelentette, mivel ezeknél a 250 fős határ nem volt látható. Így a rendelkezésre álló más változók segítségével (szektor, exporttevékenység, K+F-tevékenység) lineáris valószínűségi modell segítségével megbecsültük annak a valószínűségét a 2014-es mintából, hogy a vállalat közép vállalat-e, majd ezt a valószínűséget átvittük a 2009-es adatokra, így eldöntve, hogy a közép-, vagy az egyéb vállalat kategóriába tartozó-e az adott megfigyelés. A segédváltozók használatának száma korlátozott volt, mert egyaránt figyelni kellett a hiányzó adatok miatti zajra és a minél jobb magyarázóerőre is. A besorolások sikerességét a 2014-es adatokra nézve 2.2.1-es táblázat tartalmazza, amely tehát megadja, hogy milyen sikeres volt az eljárás, a helyes besorolások a főatlóban találhatóak.

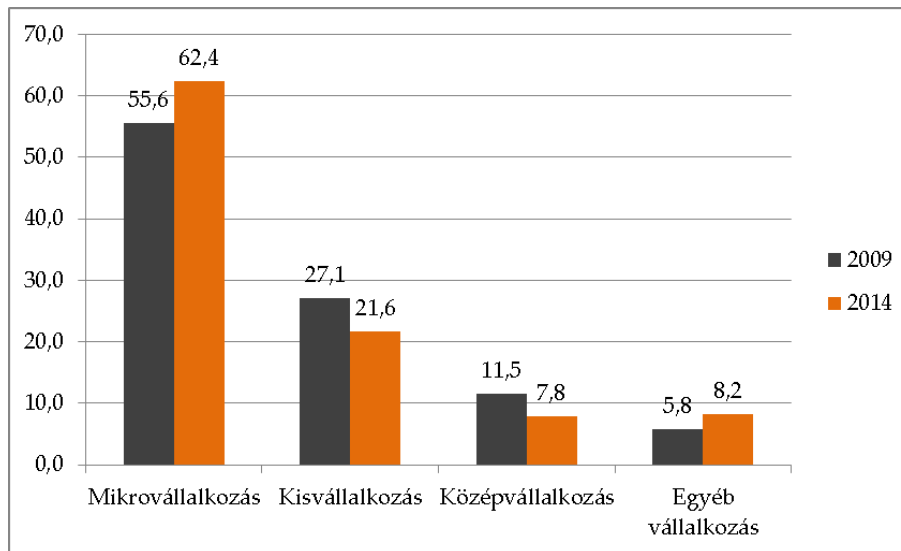
2.2.1. táblázat: KKV-besorolási eljárás sikeressége (darab)

	Valóságban közép vállalkozás	Valóságban nem közép vállalkozás
Közép vállalkozásként besorolt	22	1
Nem közép vállalkozásként besorolt	5	17

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A táblázat segítségével megállapítható, hogy az eljárás az esetek 5,6%-ában sorolja be a valóságban nem közép vállalkozásokat közép vállalkozás kategóriába, illetve a közép vállalkozások 18,5%-át sorolja be a nem közép vállalkozás kategóriába. Az eljárás eredményei a 2.2.4. ábra mutatja 2009-es évben, míg a megjelenített 2014-es adatok a vállalatok tényleges válaszai.

2.2.3. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében vállalkozásméret szerint (százalék), $N_{2009} = 399$ $N_{2014} = 425$

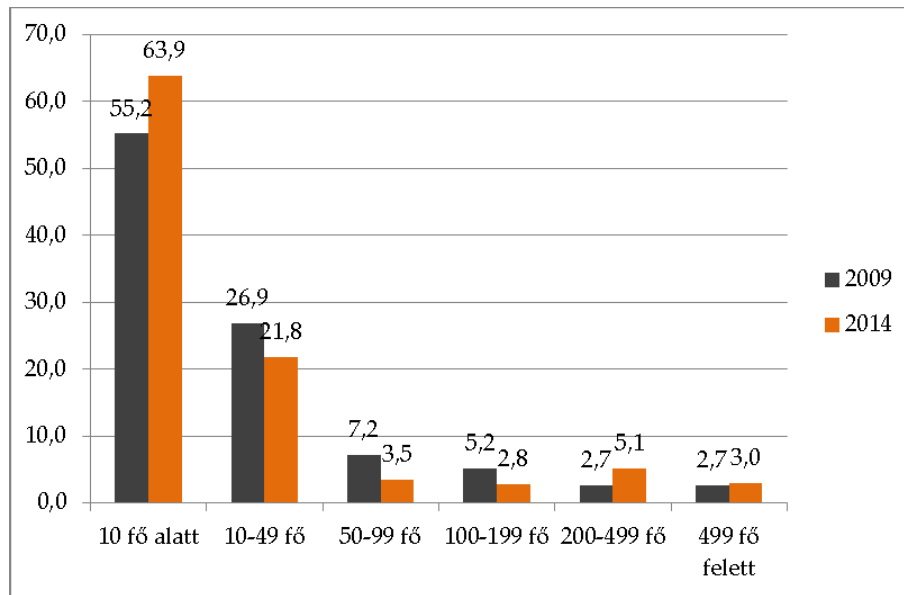

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A besorolási eljárás alapján létrehozott 2009-es és a 2014-es adatok között szemmértékre nincsenek jelentős eltérések, de statisztikai értelemben 5%-os szignifikanciaszinten nem azonos a két minta eloszlás ($p=0,031$), 1%-os szignifikanciaszinten viszont még elfogadható a hasonlóság, így az elemzés során a 2009-es értékekre óvatossággal, de alkalmazható a besorolás. Ha a mindkét évből rendelkezésre álló foglalkoztatottak számát megadó válaszokat vizsgáljuk, akkor látható, hogy az eltérések nem a besorolási eljárás pontatlansága, hanem a minta összetételének megváltozása miatt keletkeztek. Ezt igazolja a 2.2.5-ös ábra, amelyen a foglalkoztatottak száma szerinti eloszlások láthatók.

2.2.4. ábra: A foglalkoztatottak száma szerinti megoszlás a válaszadók körében (százalék), N₂₀₀₉ = 402 N₂₀₁₄ = 432

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az ábráról leolvasható egy jelentősebb átrendeződés a foglalkoztatottak számának kategóriái szerint, amely eloszlások még 1%-os szignifikanciaszinten sem azonosak. Így az alkalmazott besorolási eljárás segítségével javítottuk a két minta összehasonlíthatóságát. A kapott mintaeloszlások táblázatos formában láthatóak a 2.2.2-es és 2.2.3-as táblázatban.

2.2.2. táblázat: Vállalatok eloszlása a mintában tevékenység és vállalatméret szerint a 2009-es mintában (százalék)

2009	Mikrovállalkozás	Kisvállalkozás	Középvállalkozás	Egyéb	Összesen
Mezőgazdaság	1,8	1,0	0,5	0,8	4,1
Ipar	6,1	12,0	8,2	2,8	29,1
Építőipar	5,6	2,8	0,0	0,5	8,9
Szolgáltatás	42,1	11,2	2,8	1,8	57,9
Összesen	55,6	27,0	11,5	5,9	100,0

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

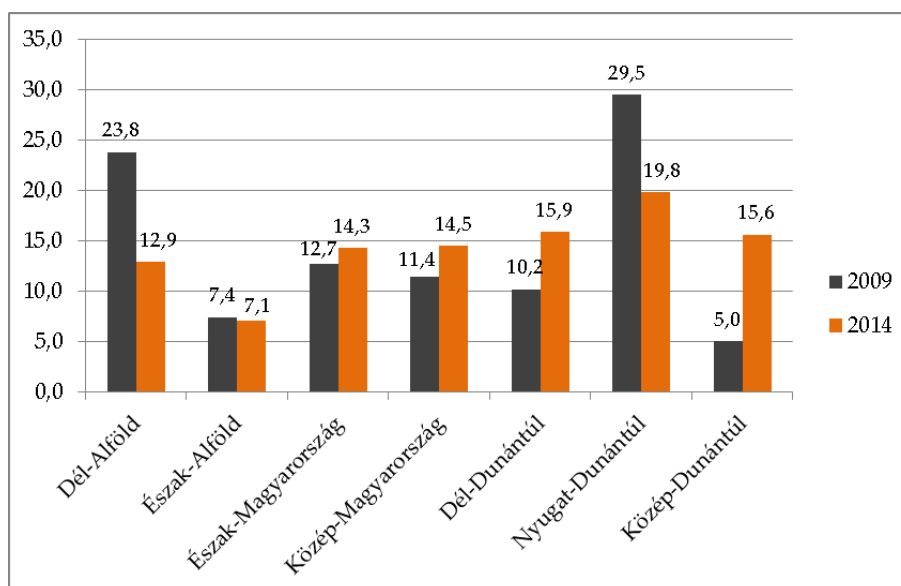
2.2.3. táblázat: Vállalatok eloszlása a mintában tevékenység és vállalatméret szerint a 2014-es mintában (százalék)

2014	Mikrovállalkozás	Kisvállalkozás	Középvállalkozás	Egyéb	Összesen
Mezőgazdaság	1,2	0,2	0,5	0,5	2,4
Ipar	10,4	9,7	5,9	4,3	30,3
Építőipar	5,2	2,1	0,0	0,7	8,1
Szolgáltatás	45,5	9,7	1,2	2,8	59,2
Összesen	62,3	21,8	7,6	8,3	100,0

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 2009-es és a 2014-es mintában szereplő vállalatok régiók szerinti eloszlását a következő ábrán láthatjuk. A régiók szerinti besorolást a vállalatokhoz tartozó közhívtetőszervezetek segítségével végeztük el.

**2.2.5. ábra: Vállalkozások megoszlása a válaszadók körében régió szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 403
N₂₀₁₄ = 435**

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A jelentős egyenetlenségek már az ábrából is leolvashatóak, statisztikai értelemben véve pedig elutasítható, hogy a két minta megegyezik eloszlásában, így regionális összehasonlításra statisztikailag érvényes módon nem kerülhet sor. Az azonban megállapítható, hogy az ország területi lefedettségére tekintettel egyenetlesebbé vált a 2014-es minta a 2009-esnél, de ez nem lehet fókuszja az összehasonlító elemzésnek.

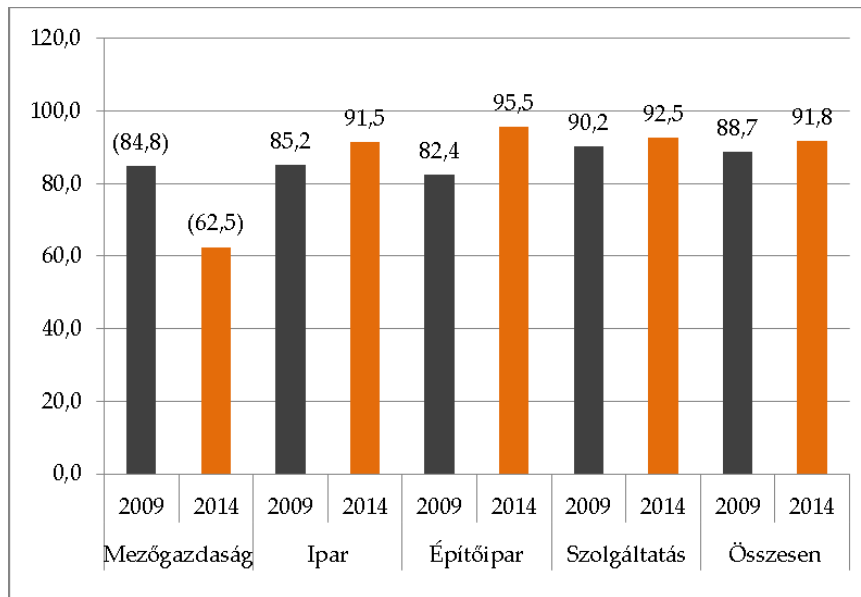
3. A hazai KKV-szektor szellemitulajdon-védelmi ismeretszintje

A következő fejezet célja a vállalatok szellemitulajdon-védelmi szintjének ismertetése a kérdőív eredményei alapján. A fejezetben a következő sorrendben haladunk részben a kérdőív logikáját, részben az elemzési logikát követve: termékek és szolgáltatások megkülönböztetése (3.1), kutatás-fejlesztési tevékenység (3.2), üzleti titkok (3.3), iparjogvédelmi oltalmak elterjedtsége (3.4), licenciák (3.5), jogviták és visszaélések (3.6). Mindegyik kérdésnél az adott esetben releváns más kategorizálási szempontok szerinti bontásban is megvizsgáljuk az eredményeket, ezzel finomabb ismereteket kaphatunk a vállalatok különböző szegmenseiről.

3.1. A termékek/szolgáltatások megkülönböztetése, a védjegyoltalom és a formatervezésiminta-oltalom ismerete

A következő alfejezetben a kérdőív termékek és szolgáltatások megkülönböztetésére vonatkozó részének eredményeit mutatjuk be és elemezzük, ennek két fő oltalmi vonatkozása a védjegyoltalom és a formatervezésiminta-oltalom. A kérdéseket egyszerű megoszlásaik vizsgálatán túl összevetjük keresztábrák segítségével a konkrétan adott oltalomra vonatkozó kérdés 2014-es eredményével, ebből pedig következtetéseket vonunk le az adott oltalommal kapcsolatos jelenbeli ismeretekről (pl. ha valaki fontosnak tartja termékei megkülönböztetését, de nem tartja fontosnak védjegyoltalmat vagy a formatervezésiminta-oltalmat, az információt jelent számunkra). A következő ábrán (3.1.1) gazdasági áganként és a teljes mintára vonatkozóan láthatjuk azok arányát, akik fontosnak tartják termékeik, illetve szolgáltatásaik megkülönböztetését.

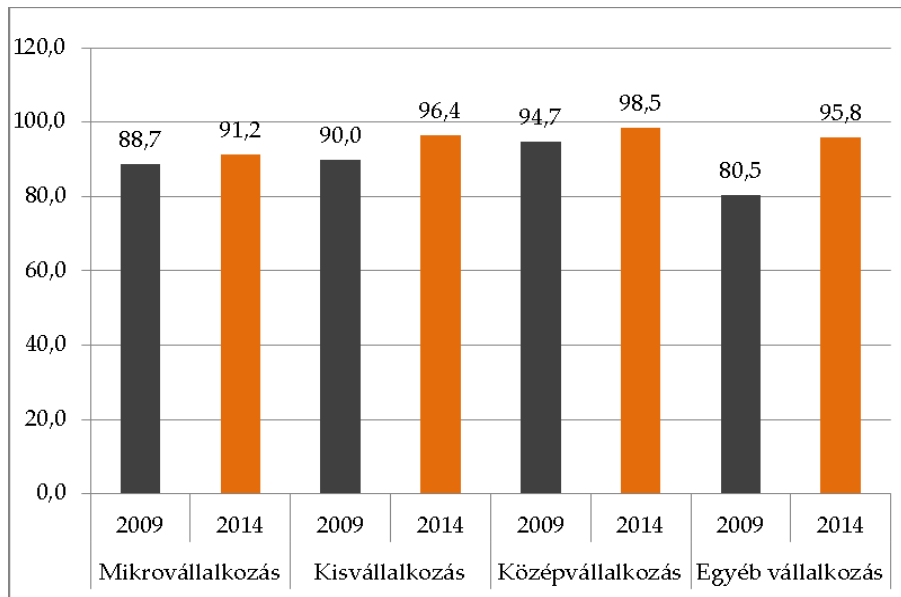
3.1.1. ábra: A termékeinek és szolgáltatásainak megkülönböztetését fontosnak tartók megoszlása tevékenység szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 396 N₂₀₁₄ = 425

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: a mezőgazdasághoz tartozó számok a korábbiakban már említett módon zárójelben szerepelnek, mert alacsony esetszámból származnak

Az ábrából leolvasható, hogy összességében is és a mezőgazdaságot kivéve mindegyik gazdasági ágban is nőtt azok aránya, akik fontosnak tartják termékeik és szolgáltatásaik megkülönböztetését, a változás legmarkánsabban az építőiparban történt (82,4%-ról 95,5%-ra). Vállalati méret szerinti bontásban nem tapasztalható eltérés, mindegyik kategóriában nőtt az ezt fontosnak tartók aránya, ahogy ezt a 3.1.2-es ábra mutatja.

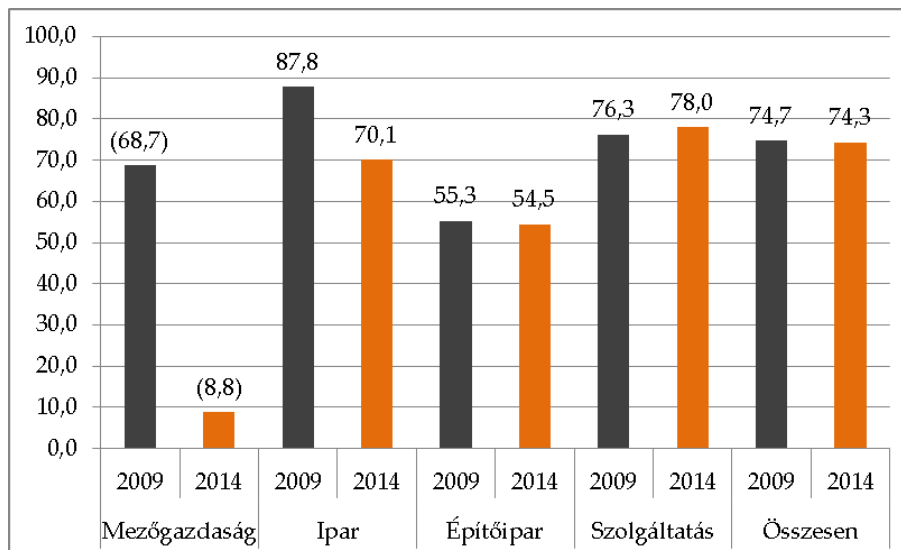
3.1.2. ábra: A termékeinek és szolgáltatásainak megkülönböztetését fontosnak tartók százalékos aránya tevékenység szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 396 N₂₀₁₄ = 425

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Ha azt vizsgáljuk, hogy az előző kérdésre igennel válaszolók ténylegesen fellépnek-e termékük, szolgáltatásaik megkülönböztetéséért, akkor az előzőek alapján várt pozitív változás nem érzékelhető. Erről a 3.1.3. ábra tanúskodik.

3.1.3. ábra: Termékük, szolgáltatásuk megkülönböztetéséért ténylegesen fellépők megoszlása gazdasági áganként (százalék), N₂₀₀₉ = 349 N₂₀₁₄ = 401

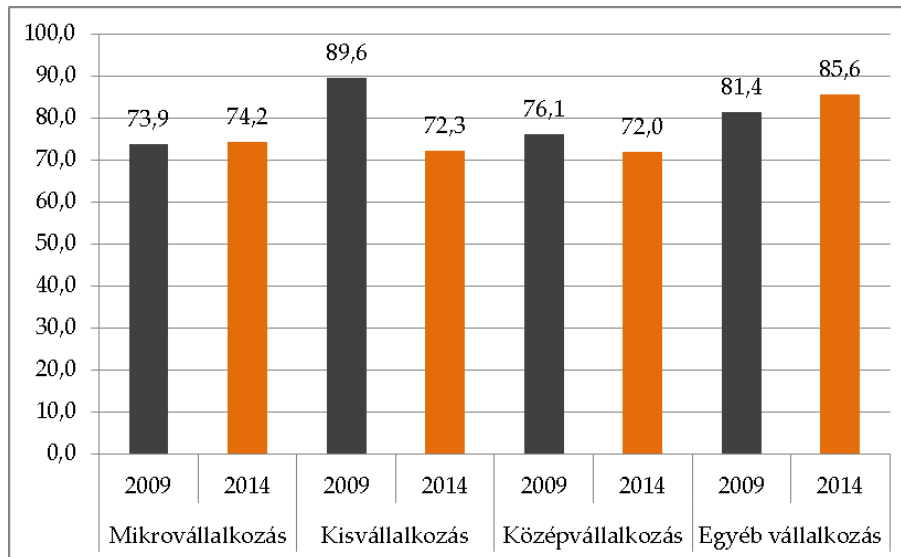

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A gazdasági ágazatok közül a szolgáltatások tekintetében érzékelhető növekedés csak, az iparban és a mezőgazdaságban jelentősen csökkent a termékük megkülönböztetéséért ténylegesen

fellépők aránya. Össességében tehát a szolgáltatásokon belüli enyhe növekedésnek köszönhetően csak gyenge csökkenés volt jellemző 2009-hez képest. Ennél a kérdésnél érdekes lehet a vállalatméret szerinti eloszlás is, ezt a 3.1.4. ábra mutatja. A továbbiakban a fejezetben a vállalatméret szerinti eredményekre koncentrálnunk a fókusz megtartásának érdekében, de a csatolt táblázatok tartalmazzák a szektorális bontás adatait és ábráit is.

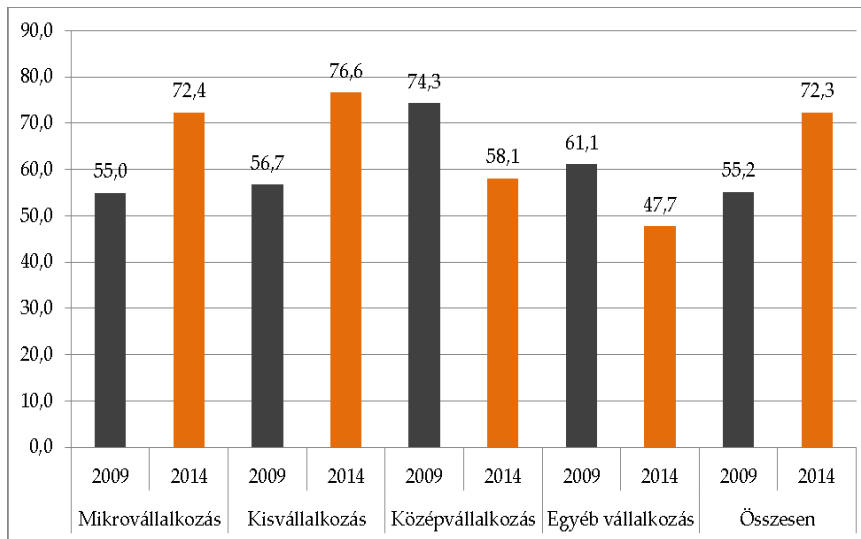
3.1.4. ábra: Termékük, szolgáltatásuk megkülönböztetéséért ténylegesen fellépők megoszlása méret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 359 N₂₀₁₄ = 408

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A vállalatméret szerinti bontásból az látható, hogy a csökkenés elsősorban a kisevállalkozásoknál, másodsorban a középvállalkozásoknál következett be. Ehhez kapcsolódik a következő kérdés, amely azt vizsgálta, hogy mennyire ismerik az erre szolgáló védjegyjogot a válaszolók, és vajon meg tudják-e ezt nevezni. A vállalatméret szerinti válaszokat tartalmazza a 3.1.5. ábra, itt gazdasági ágankénti válaszokat nem közlünk, mert azok nem tartalmaznak érdemi információt a kérdésre nézve.

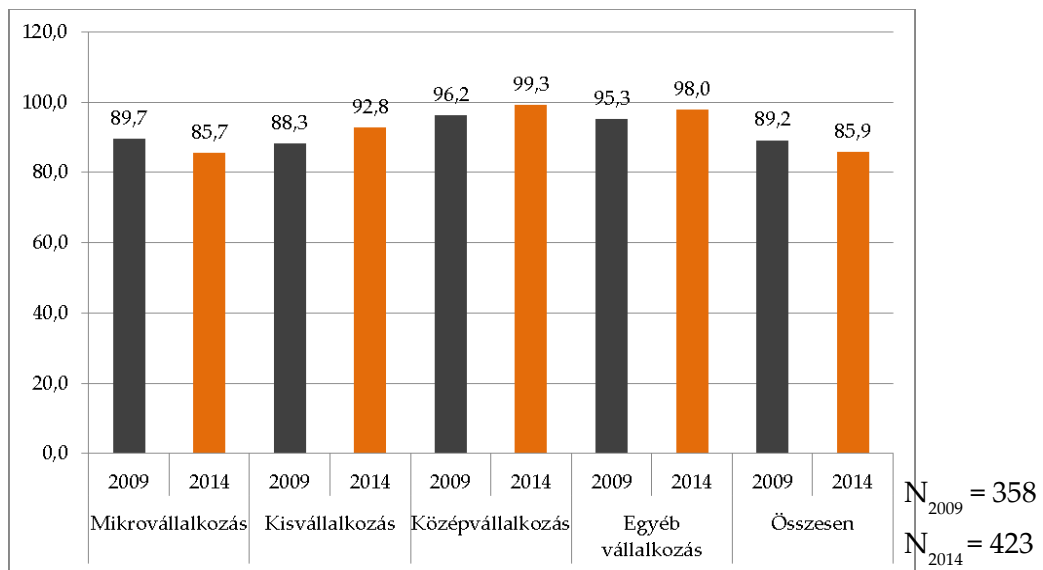
3.1.5. ábra: Azok vállalatméret szerinti megoszlása, akik szerint létezik oltalom, mely támogatja a termék vagy szolgáltatás megkülönböztető jellegét (százalék), N₂₀₀₉ = 363 N₂₀₁₄ = 424

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Míg a kisebb vállalkozások körében nagyot emelkedett azok aránya, akik szerint ez az oltalom létezik, a nagyobb vállalkozásoknál ez az arány jelentősen csökkent, összességében azonban a kisebb vállalkozások nagyobb száma miatt ez az arány növekedett. A kifejtős válasz segítséget nyújthat abban, hogy vajon ténylegesen meg tudják-e ezt nevezni a vállalatok. Valamilyen formában 2009-ben 68-an, 2014-ben pedig 164-en nevezték meg a védjegyet, ami jelentős emelkedés. Ez szintén összevethető azzal, hogy milyen arányban tartották fontosnak a védjegyoltalmat a válaszolók. Míg 2009-ben a termék megkülönböztetését fontosnak tartók között 89,7% tartotta fontosnak a védjegyet, ez az érték 2014-re 86,8%-ra csökkent, azaz csökkent azok aránya, akik tudatosak ebben a tekintetben, megerősítve a korábbi következtetéseinket. Összességében a védjegyet fontosnak tartók aránya a 3.1.6. ábrán látható módon alakult.

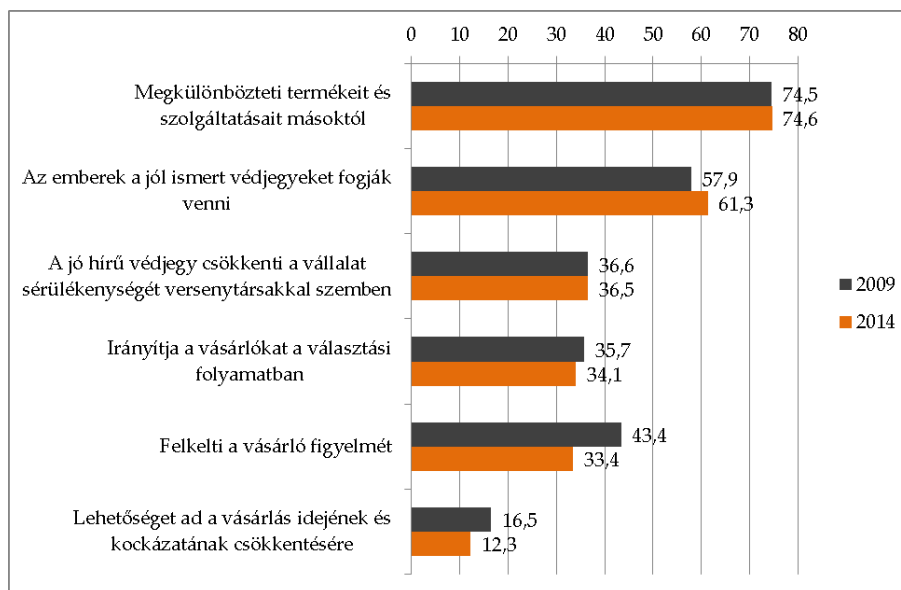
**3.1.6. ábra: Védjegyet fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 358
N₂₀₁₄ = 423**

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Ha összevetjük a 3.1.2. ábrával, látható az ellentmondás a mikrovállalkozásokat illetően: bár nagyobb arányban tartják fontosnak termékeik megkülönböztetését, csökkent azok aránya, akik szerint a védjegy fontos. Ez a mikrovállalkozások körében az ismeretek hiányát mutatja, a többi vállalkozásméret esetén a változások iránya azonos. A 3.1.7. ábra mutatja a védjegyjogtalom megítélt funkciójának alakulását azok körében, akik fontosnak tartották a védjegyet és termékük megkülönböztetését is fontosnak gondolták, azaz válaszuk komolyabban értékelhető.

3.1.7. ábra: Védjegy funkciói (százalék), N₂₀₀₉ = 323 N₂₀₁₄ = 370

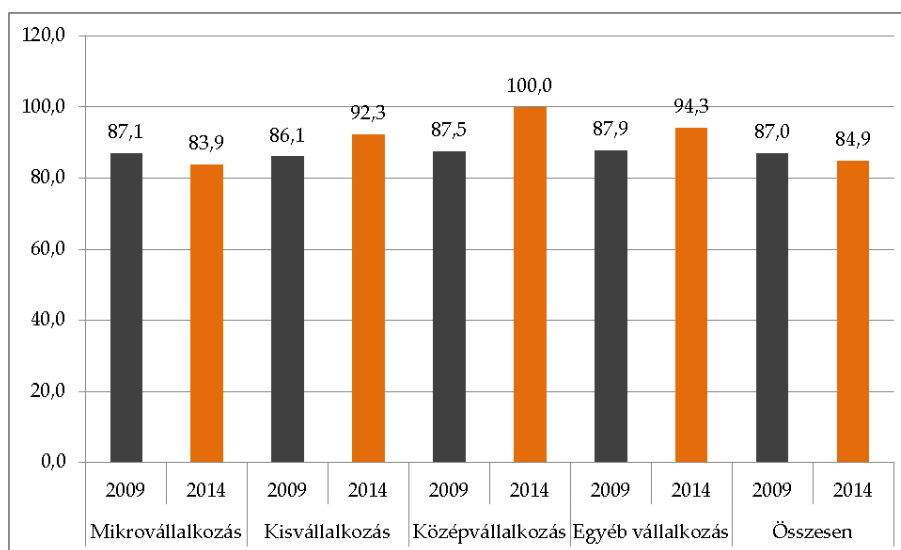
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Az ábrából leolvasható, hogy jelentős változás nem ment végbe a védjegy funkciójának megítélésében, legfontosabb továbbra is a megkülönböztetés és a védjegy hitelesítő funkciója, azonban a vásárló figyelmének felkeltése funkció jelentősége csökkent. Csak utóbbira fókuszálva azt látjuk, hogy mindegyik vállalatméret esetén és iparágban ugyanez az irányú változás zajlott le, de legjelentősebben a középvállalatok méretétől felfelé csökkent az arány (27 százalékponttal és 45 százalékponttal a közép- és egyéb vállalati kategóriákban).

A termékek külsőjével foglalkozó további kérdéskör az esztétikai megjelenéssel, és távlatosan a formatervezésiminta-oltalom ismeretével állt kapcsolatban. A következő ábra az esztétikai megjelenés fontosságának megítélésével foglalkozik.

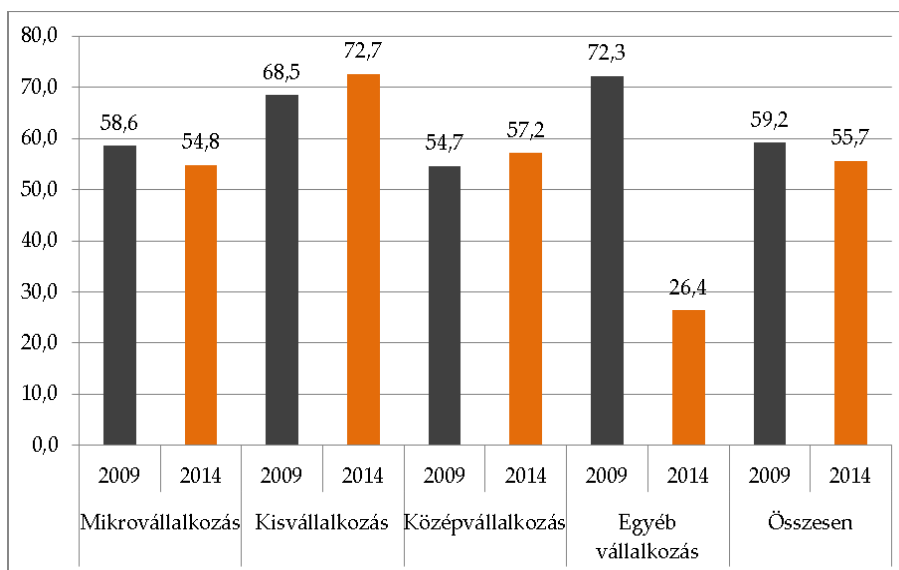
3.1.8. ábra: Az esztétikai megjelenést fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 374 N₂₀₁₄ = 426

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az ábráról leolvasható, hogy 2009-hez képest összességében 87%-ról 84,9%-ra csökkent azok aránya, akik fontosnak tartják az esztétikumot, azonban ezt a változást a mikrovállalkozások mozgatták (hiszen nagy számban vannak jelen), mivel a többi vállalatípus esetében jelentős emelkedés tapasztalható ebben a kérdésben. Azonban az is látható, hogy a vállalatok döntő többsége fontosnak tartja az esztétikai megjelenést mindegyik kategóriát tekintve. Kizárólag a termelő vállalatokra koncentrálva kérdéses, hogy foglalkoznak-e a termék esztétikai megjelenésének tervezésével, ezt a 3.1.9. ábra mutatja.

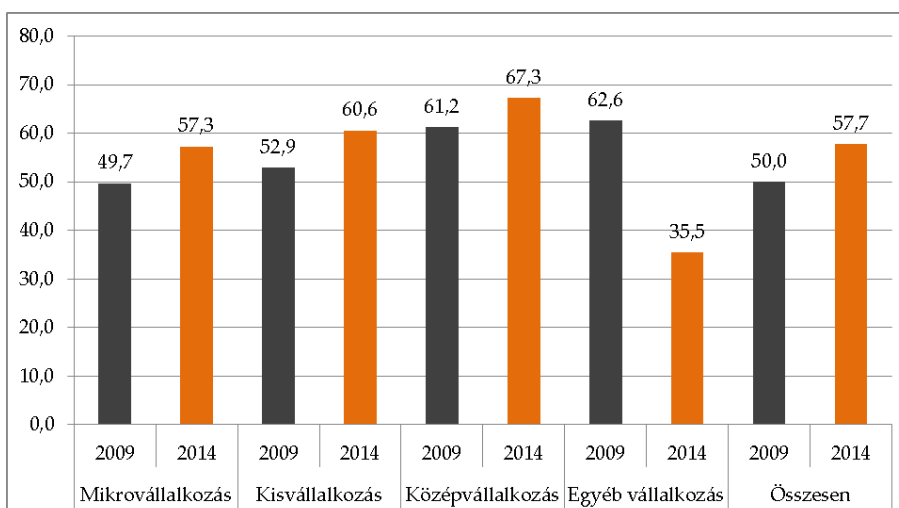
3.1.9. ábra: A termeléssel foglalkozó vállalatok közül az esztétikai megjelenés tervezésével foglalkozók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 274 N₂₀₁₄ = 328

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Ennél a kérdésnél is megfigyelhető az, hogy a mikrovállalkozások döntően másképpen viselkednek és változnak, mint a kis- és középvállalkozások, hiszen utóbbiak esetében az esztétikai tervezéssel foglalkozók aránya nőtt, míg a mikrovállalkozások esetében a mozgás ellentétes volt. A 3.1.10-es ábrán az látható, hogy az esztétikai tervezésbe, dizájnba való befektetések megtérüléséhez a válaszadók mekkora aránya társít oltalmi lehetőséget.

3.1.10. ábra Egy termék esztétikai tervezésébe fektetett pénz és erőforrások megtérülését biztosító oltalom létezését állítók aránya vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 311 N₂₀₁₄ = 383

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az egyéb vállalkozások kategórián kívül mindegyik kategóriában és összességében is növekedést tapasztalhatunk a 2009-es értékekhez képest az oltalom ismeretére vonatkozóan, a konkrét

megnevezésre vonatkozó részkérdés azonban arról árulkodik, jelentős részük mégsem tudta a formatervezésiminta-oltalmat megnevezni, sőt míg 2009-ben 163-an, addig 2014-ben 160-an adták válaszukban ennek valamilyen formáját. Ezzel ellentétes irányú változást mutat összességében az arra vonatkozó kifejtős kérdés eredménye, amely arra vonatkozott, hogy mit tesznek vagy terveznek tenni a vállalatok az újszerű külsővel rendelkező termékük védelmében, a következő megoszlások születtek:

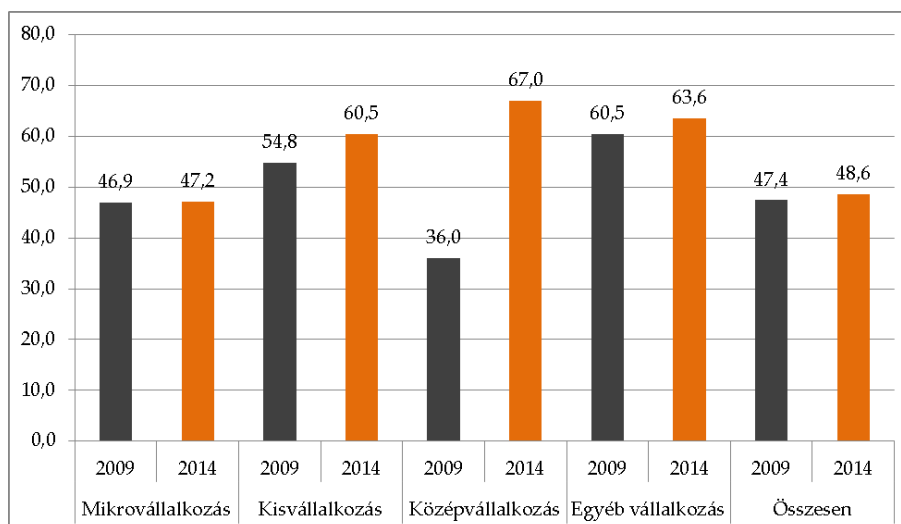
3.1.1. táblázat: Az újszerű megjelenésű termék védelmére vonatkozó kifejtős válaszok megoszlása (százalék)

	2009	2014
oltalommal kapcsolatos válasz	27,5	32,2
nem tesz semmit	20,6	18,4
üresen hagyta	45,7	39,5
egyéb	6,2	9,9

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.1.1-es táblázatból az látható, hogy nőtt azok aránya, akik valamilyen oltalmat neveztek meg, míg az ezzel nem törődők vagy nem válaszolók aránya csökkent, ami az ismeretek bővülésére utal. A kérdés vizsgálata kibővíthető a kifejezetten a formatervezésiminta-oltalomra vonatkozó kérdés eredményeivel. A 3.1.11-es ábrán látható, hogy vállalatméret szerinti bontásban hogyan viszonyultak a formatervezésiminta-oltalomhoz a válaszolók.

3.1.11 ábra: A formatervezésiminta-oltalom megszerzését fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 358 N₂₀₁₄ = 423

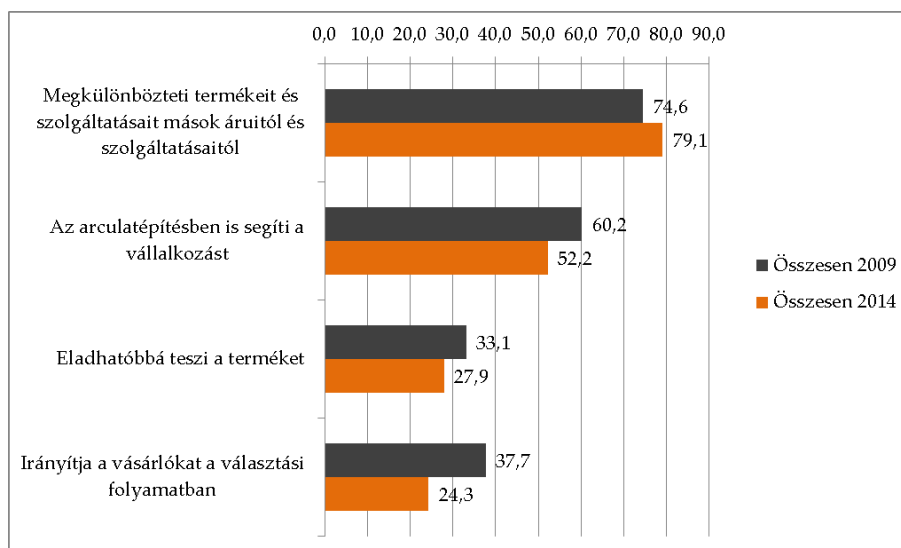

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Összességében kis mértékben nőtt azok aránya 2009-ről 2014-re, akik fontosnak tartják a formatervezésiminta-oltalom megszerzését (47,4%-ról 48,6%-ra). A legjelentősebb növekedés a középvállalkozásoknál volt tapasztalható, míg a mikrovállalkozások esetében közel azonos maradt az arány. Ez jelentős módon eltér ez a 3.1.10-es ábrán tapasztalható jelentős növekedéstől, de együttmozog (bár alacsonyabb értékek mellett) az esztétikai megjelenés fontosságát válaszolók arányával (3.1.8. ábra). Utóbbi azt sugallja, hogy a vállalatok egy jelentős része nem köti össze a termék esztétikai megjelenésének védelmét a formatervezésiminta-oltalommal, emiatt azt kevesebbre értékelik. Emellett az oltalom ismeretére vonatkozó kérdés eredményeitől való eltérés arra utal, hogy az oltalom ismerete nem jelenti az oltalom fontosnak tartását. Ezt megerősíti a keresztábrás vizsgálat eredménye: az oltalmat létezőnek gondolóknak mindössze 55,7%-a tartja fontosnak a formatervezésiminta-oltalom megszerzését.

Az oltalmat fontosnak tartók indokai a következő ábrán láthatók (3.1.12. ábra), de figyelembe kell venni, hogy a válaszolók száma ennél a kérdésnél jelentősen alacsonyabb a korábbiaknál:

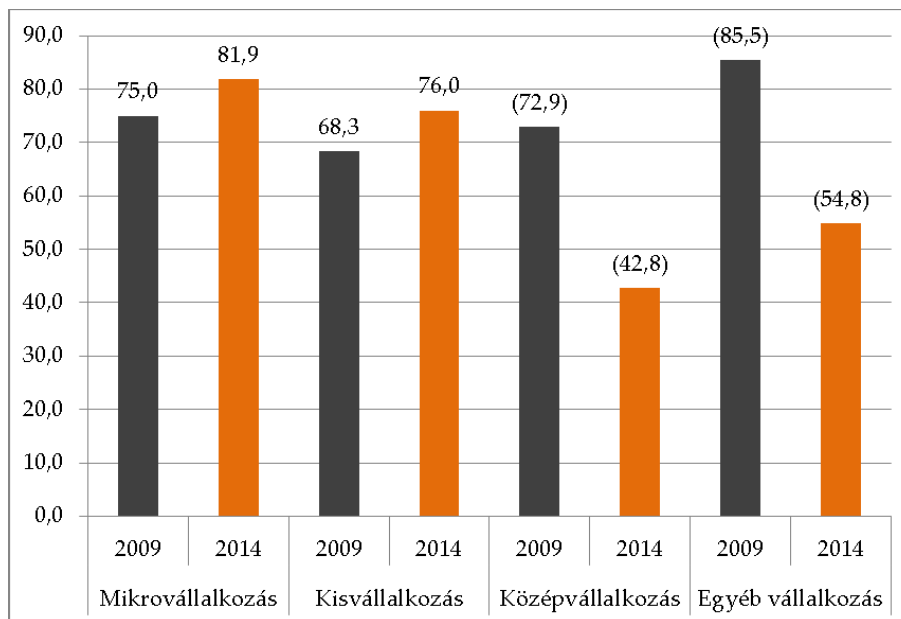
**3.1.12. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak tartók indokai (százalék), N₂₀₀₉ = 147
N₂₀₁₄ = 166**

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A formatervezésiminta-oltalmat, hasonlóan a védjegyhez a vállalatok termékeik és szolgáltatásaik megkülönböztetése miatt tartják a legfontosabbnak, közel háromnegyedük (2009: 74,6%; 2014: 79,1%) jelölte ezt fontos indoknak, emellett az arculatépítésben is több mint felük (2009: 60,2%; 2014: 52,2%) jelezte, hogy jónak gondolja. Utóbbi esetében azonban 8 százalékpontos csökkenés zajlott le 2009-hez képest, hasonlóképpen csökkent a másik két alternatíva, a termék eladhatóságára (2009: 33,1%; 2014: 27,9%) és a vásárlók irányítására vonatkozó opció (2009: 37,7%; 2014: 24,3%) népszerűsége. Vállalatméret szerinti a 3.1.13-as ábra mutatja a termékek megkülönböztetésére vonatkozó kérdést.

3.1.13. ábra: A formatervezésiminta-oltalom termékeket és szolgáltatásokat megkülönböztető funkcióját fontosnak tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 147 N₂₀₁₄ = 166

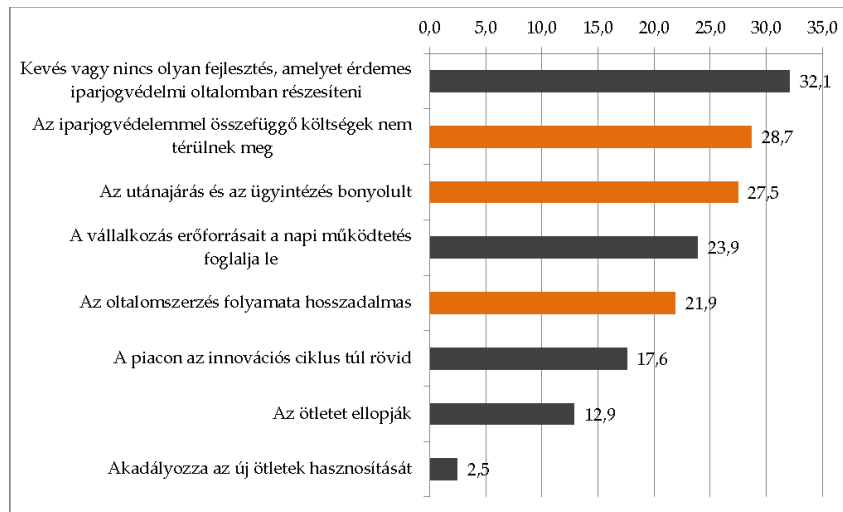

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: a zárójelbe tett arányok kis esetszámokból származnak

A formatervezésiminta-oltalom termékeket és szolgáltatásokat megkülönböztető funkcióját fontosnak tartók aránya a mikro- és kisvállalkozások körében emelkedett, míg a minta nagyobb vállalatainál ez az arány jelentősen csökkent (bár megjegyzendő: itt a válaszolók száma 20 alatti). Az ábra arról árulkodik, hogy a formatervezésiminta-oltalom funkciója eltér a vállalatméret függvényében, de az sem zárható ki a korábban bemutatottak alapján, hogy a kisebb vállalatok kevésbé informáltak a különböző oltalmak funkciójával kapcsolatban.

A 2014-es kérdőív lehetőséget nyújt arra, hogy azok véleményét is megvizsgálhassuk, akik nem tartják fontosnak a formatervezésiminta-oltalom megszerzését. Az összesített válaszokat a következő 3.1.14-es ábra tartalmazza.

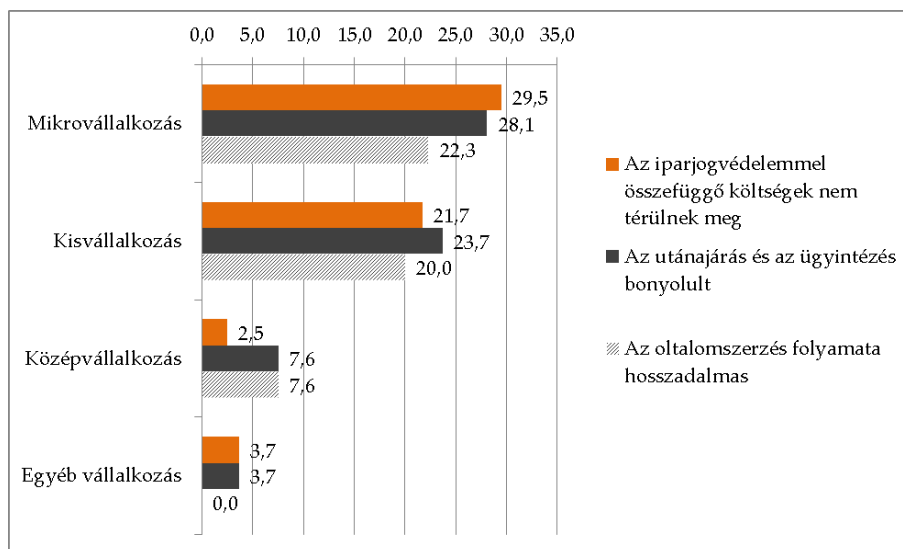
3.1.14. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak nem tartók válaszainak megoszlása (százalék), N₂₀₁₄ = 161

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Azokat a válaszokat emeltük ki, melyek nem külső, hanem az SZTNH által befolyásolható tényezőkre mutatnak rá. A vállalatok intézményi tényezőkre vonatkozó, leggyakrabban jelölt indokai azzal függenek össze, hogy az iparjogvédelemmel kapcsolatos ügyintézés drága (28,7%), bonyolult (27,5%) és hosszadalmas (21,9%). Erre a három tényezőre koncentrálna megvizsgáljuk a kérdést a vállalkozásméret bontásában.

3.1.15. ábra: A formatervezésiminta-oltalmat fontosnak nem tartók kiemelt kérdésekre adott válaszainak megoszlása vállalatméret szerint, (százalék), N₂₀₁₄= 161

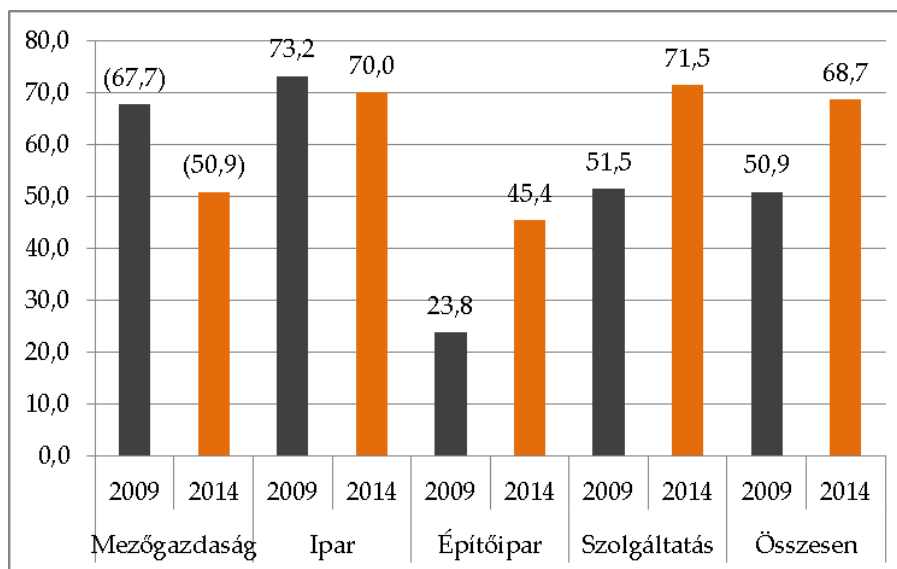
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.1.15-ös ábra tanúsága szerint ezek a problémák elsősorban a kisebb vállalkozások problémáiként jelenne meg. Valószínűleg ennek háttérében az áll, hogy a nagyobb méretű vállalatok inkább képesek iparjogvédelemmel kapcsolatos érdekeiket jogi úton érvényesíteni, hiszen ezek költsége mérettől függetlenül körülbelül azonos. Ez azt a következtetést vonja magával, hogy a kisebb vállalatok, akik kevésbé engedhetik meg maguknak az iparjogvédelem pénzbeli vagy nem pénzbeli költségeit, iparjogvédelmi aktivitását az intézményi támogatás jelentősen erősítené.

3.2. Kutatás–fejlesztési tevékenység, saját fejlesztésű termékek és szolgáltatások védelme

A kutatás–fejlesztési tevékenység és az ezzel kapcsolatos ismeretek az első fejezetben említett okokból kifolyólag a szellemi tulajdon-védelem különösen kitüntetett pontjai. A magyarországi kutatás–fejlesztési tevékenység és a kisebb vállalatok ilyen téren való aktivitása európai szinten az alacsonyabbak közé tartozik, emiatt ha intézményi segítséget szándékozunk adni a mikro-, kis- és középvállalkozásoknak e téren, fontos tudni a beavatkozási pontokat. Ebben a fejezetben csak azoknak a vállalkozásoknak a válaszait vesszük figyelembe, akik a kérdőív elején jelezték, hogy folytatnak kutatás–fejlesztési tevékenységet. Gazdasági ágak szerinti bontásban mutatja a 3.2.1-es ábra a kutatás–fejlesztés alakulását a magyarországi vállalatok körében.

3.2.1. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása gazdasági ágak szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 395 N₂₀₁₄ = 427

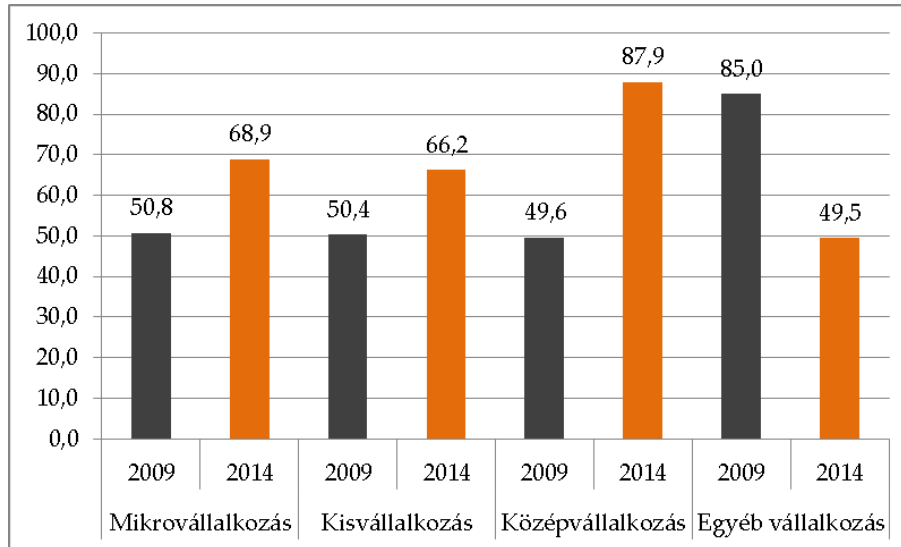

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 2009-es 51%-ról 2014-re 69%-ra nőtt a kutatás–fejlesztéssel foglalkozók aránya a magyarországi vállalatok körében. Az iparban magas szinten maradt az arány, azonban kismértékben csökkent (3,2 százalékponttal). Az építőiparban (24%-ról 45%-ra), mind a szolgáltatással foglalkozók

körében (52%-ról 72%-ra) pedig jelentős emelkedés következett be. A vállalatméret szerinti eloszlást a 3.2.2-es ábra tartalmazza.

3.2.2. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 398 N₂₀₁₄ = 418

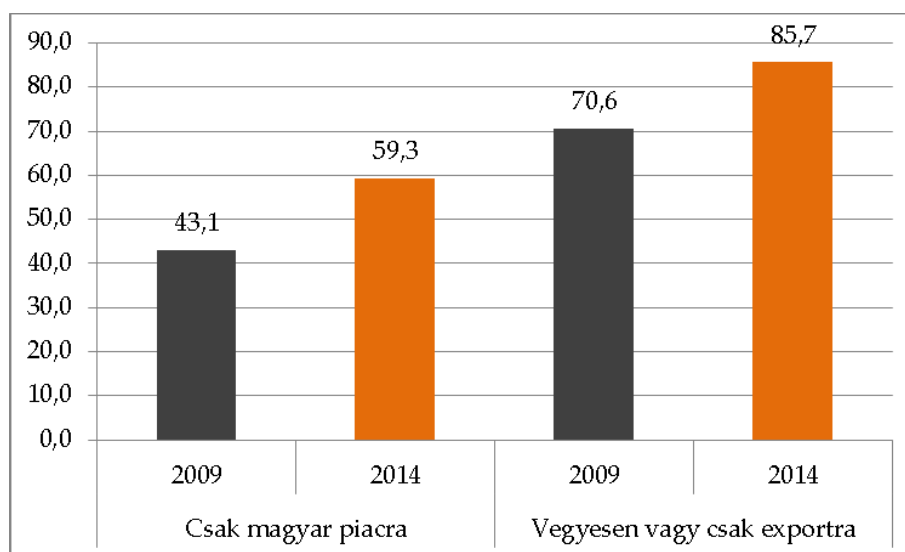

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az ábráról leolvasható, hogy mind a mikro-, mind a kis- és középvállalkozások körében jelentősen nőtt azok aránya, akik foglalkoznak kutatás–fejlesztéssel, a mintában szereplő egyéb vállalkozás kategória képez csak kivételt ez alól. Ez egybecseng az Európai Unió elemzői által készített anyaggal, ami Magyarországot a növekvő K+F tevékenységgel rendelkező országok közé sorolta be. Ebben a kérdésben különösen érdekes lehet az exportáló és nem exportáló vállalatok megkülönböztetése, ezt a 3.2.3-as ábra mutatja.

3.2.3. ábra: Kutatás-, termék- vagy szolgáltatásfejlesztéssel is foglalkozók megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 398 N₂₀₁₄ = 418

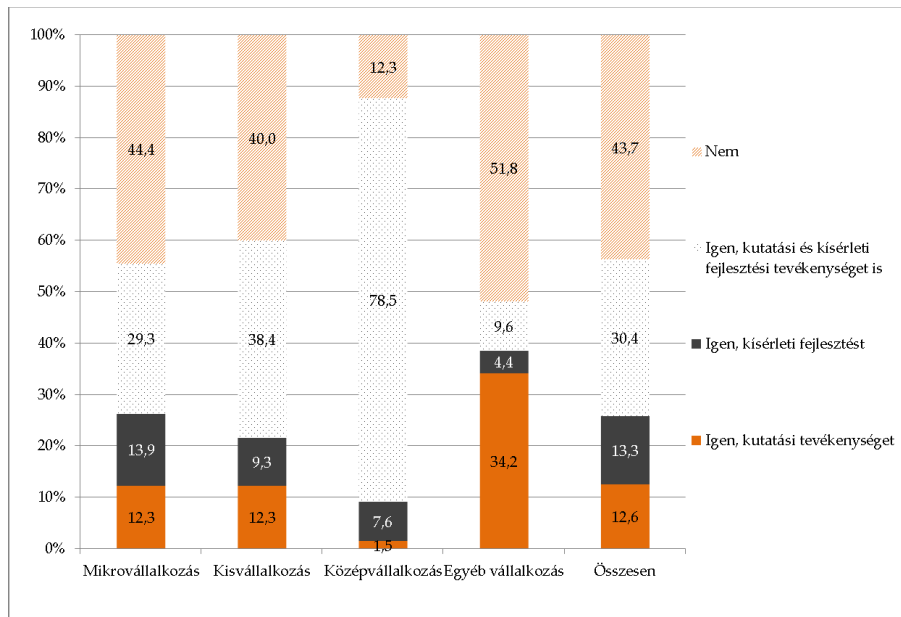

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.2.3. ábra az exportcégek nagyobb kutatás–fejlesztési tevékenységét dokumentálja, amely annak bizonyítékául szolgál, hogy nemzetközi piaci verseny által megkövetelt versenyképesség a magasabb fokú K+F tevékenységgel jár együtt. Azonban az is látható, hogy a magyar piacra termelők körében tapasztalható 16 százalékpontos növekedés a 2009-es érték 37,6%-a, ami az exportcégek bázisához viszonyított 21,4%-os növekedésénél magasabb. Ezzel összefügg azok aránya, akik fontosnak tartják, hogy korszerű, fejlett termékekkel, szolgáltatásokkal jelenjenek meg a piacon, ezt külön nem elemezzük, mert minden kategorizálás szerint 95%-os arány felett tartják fontosnak a korszerű termékekkel való jelenlétet.

A termelő vállalatok kutatás–fejlesztési tevékenységével csak a 2014-es kérdőív foglalkozott, így összehasonlításra nem kerülhet sor. A 2014-es eredményeket vállalkozásméret szerinti megoszlásban a 3.2.4-es ábra mutatja.

3.2.4. ábra: A termelő cégek kutatás–fejlesztési tevékenységének megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 337

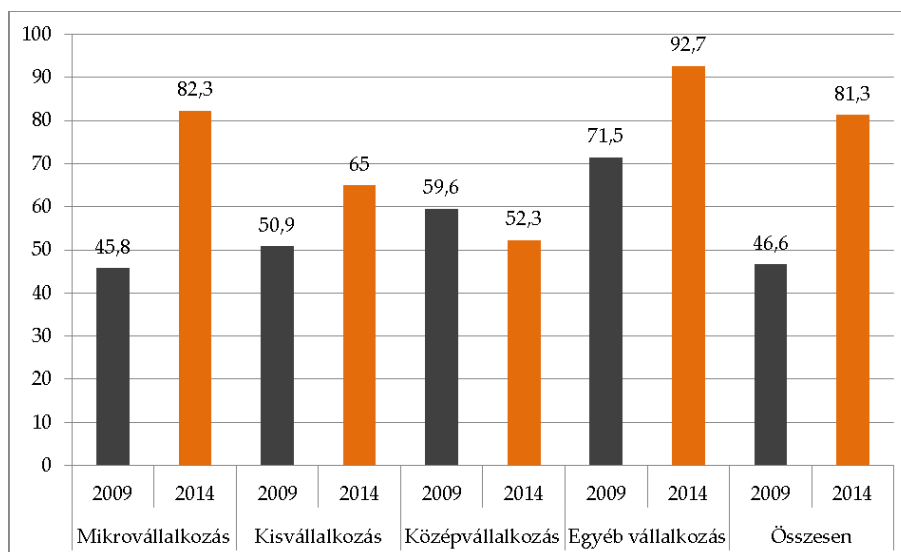

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A vállalkozásméret szerinti eloszlás alapján látható, hogy a termelésben leginkább kutatás–fejlesztéssel foglalkozó vállalatok a középvállalkozások, akiknek a mintában csak 12,3%-a nem foglalkozik valamilyen formában ilyen tevékenységgel, és 78,5%-uk mind kísérleti fejlesztést, mind kutatási tevékenységet is végez. Ez az arány a kisebb vállalatoknál jelentősen alacsonyabb, ahol csak 60%-uk foglalkozik valamilyen formában K+F-tevékenységgel, ami a 3.2.2-es ábrával közösen azt mutatja, hogy a kutatás–fejlesztésnek a vállalatmérettel növekvő hozadéka lehet. Az egyéb vállalkozások kategóriában volt a legmagasabb a nem fejlesztők aránya.

A műszaki fejlesztésekre vonatkozó oltalom kérdése áttételesen a szabadalom és a használatiminta-oltalom ismeretét kívánta letapogatni, így az erre vonatkozó konkrét kérdésekkel érdemes őket összevetni. A 3.2.5. ábrán az látható, hogy a termelő cégek közül, akik kutatás–fejlesztést is végeznek, a válaszolók mekkora aránya szerint létezik oltalmi lehetőség a műszaki fejlesztésekbe fektetett pénz megtérülésére.

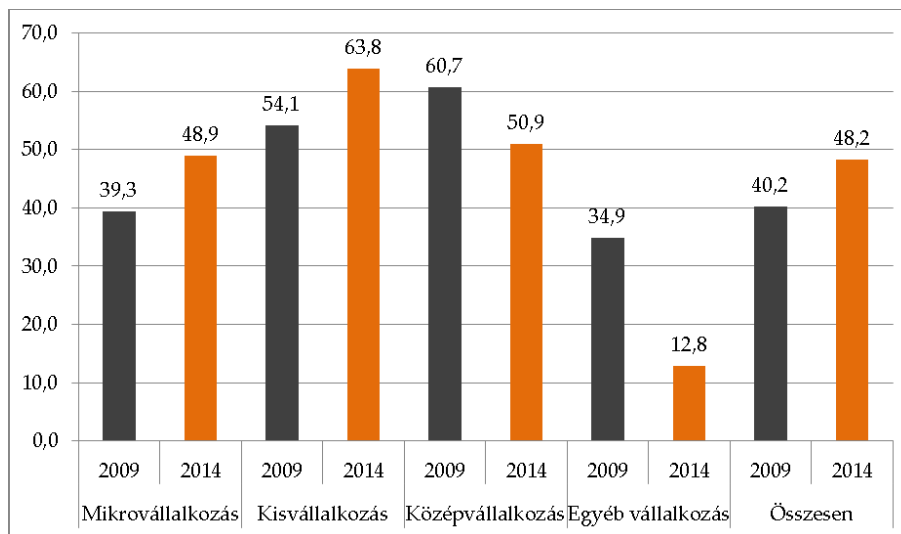
3.2.5. ábra: A termelő és kutatás–fejlesztéssel is foglalkozó vállalatok megoszlása, akik szerint létezik műszaki fejlesztések megtérülésére vonatkozó oltalom (százalék), N₂₀₀₉ = 211 N₂₀₁₄ = 235

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.2.5-ös ábra jól mutatja, hogy összességében megnőtt a K+F-tevékenységgel foglalkozók között azok aránya (főként a mikro- és kisvállalkozások körében történt jelentős emelkedésnek köszönhetően), akik szerint létezik oltalom a műszaki fejlesztések megtérülésének védelmére. A kérdés kifejtésénél 2009-ben 118-an, 2014-ben pedig 138-an adtak valamilyen szabadalommal vagy használatiminta-oltalommal kapcsolatos választ, ami a válaszadók 56%-át, illetve 59%-át adja. A kutatás–fejlesztéssel foglalkozó vállalatok közül azok vállalatméret szerinti arányát, akik gyártanak vagy fejlesztenek gazdasági tevékenységük során szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi bejelentés alá tartozó tárgyat, a 3.2.6-os ábra mutatja be.

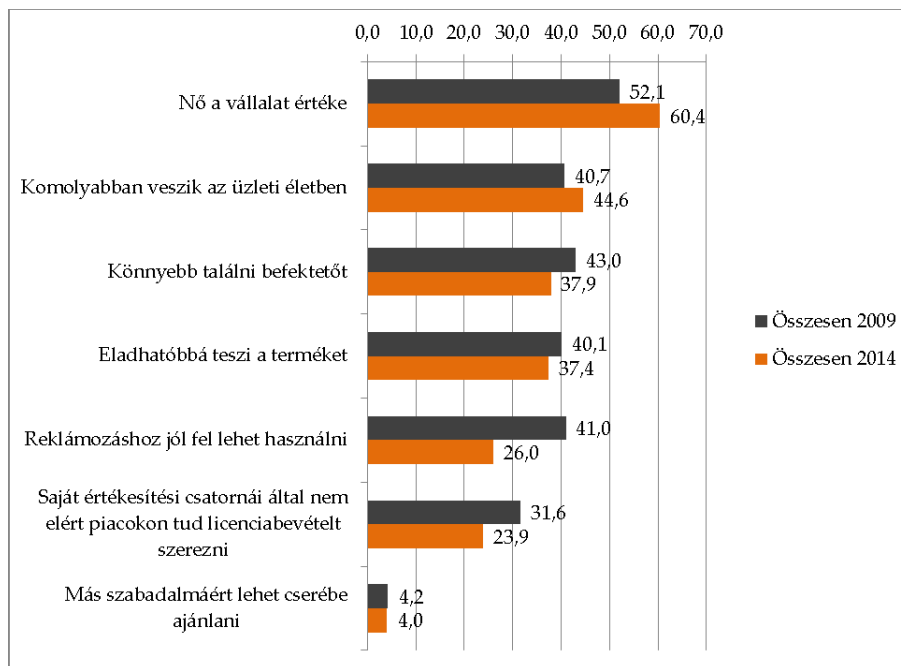
3.2.6. ábra: Azok megoszlása, akik gyártanak vagy fejlesztenek szabadalmi vagy használatiminta-oltalomra alkalmas terméket (százalék), N₂₀₀₉ = 198 N₂₀₁₄ = 295

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.2.6-os ábrát érdemes összehasonlítani a 3.2.5-ös ábrával: míg a kis- és középvállalkozások esetén körülbelül az oltalom ismeretszintjével együttmozog annak aránya, hogy vajon a saját termékeikre is vonatkozhatnak-e ezek az oltalmak, addig a mikrovállalkozásoknál (és az egyéb vállalkozásoknál, amelyek azonban nem fókuszai a vizsgálatnak) aránytalanul nagy különbség látható. Ez arra utal, hogy a mikrovállalkozások esetében a K+F tevékenység kapcsán is jelentősebb a tájékozottság hiánya, ahogy ezt a korábban vizsgált oltalmi típusoknál is tapasztalhattuk. A 3.2.7-es ábra azzal foglalkozik, hogy a szabadalmi vagy használatiminta-oltalmat fontosnak tartóknak mik voltak a legfontosabb indokai.

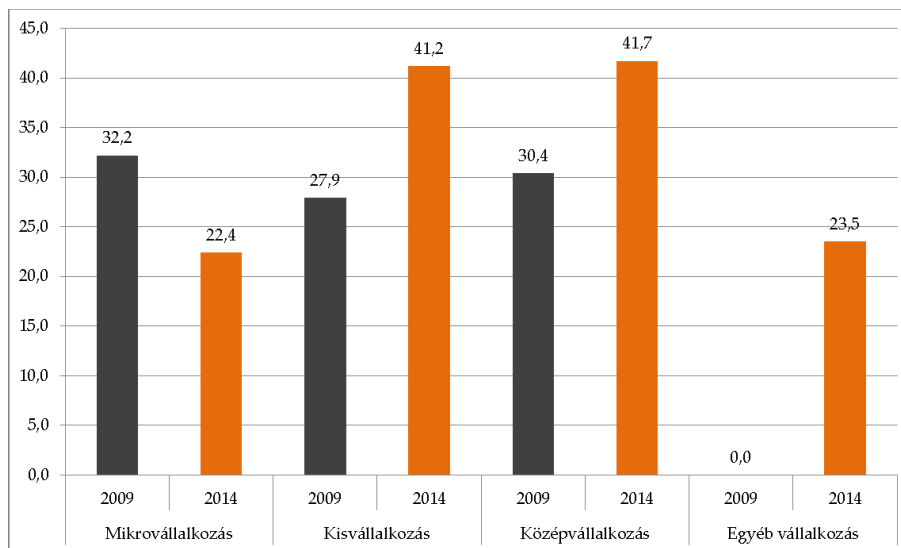
3.2.7. ábra: Szabadalmi vagy használatiminta-oltalmat fontosnak tartók indokai, százalékos arány (százalék), N₂₀₀₉ = 103 N₂₀₁₄ = 155

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.2.7. ábra tanúskodik arról, hogy nem állt be jelentős változás a kutatás–fejlesztéshez tartozó oltalmakhoz kapcsolt fontos funkciók kapcsán. Továbbra is a legjelentősebb és növekvő súlyú tényező a vállalat értékének növelése (2009: 52%, 2014: 60%), és ezen felül jelentős még a komoly megjelenés szerepe is (2009: 41%, 2014: 45%). A többi lehetséges tényező szerepe kis mértékben csökkent az utóbbi öt évben. Ez az eredmény azonban elsősorban a minta nagy részét képező mikrovállalkozásoknak köszönhető, a többi vállalatnál (bár az egyik legnépszerűbb indok volt) csökkent a vállalatértékbeli jelentősége, de jelentősen nőtt a licenciabevétel szerepe, ezt mutatja a 3.2.8-as ábra.

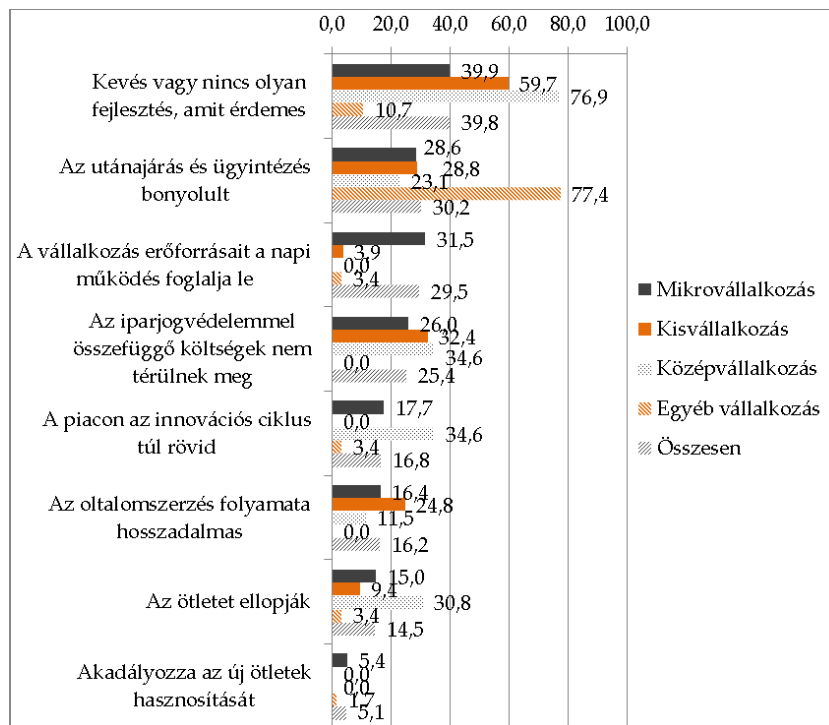
3.2.8. ábra: Azok aránya, akik szerint a szabadalom és a használatiminta-oltalom az elérhetetlen piacokon történő licenciabevételek miatt fontos (százalék), N₂₀₀₉ = 103 N₂₀₁₄ = 155

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Látható, hogy ez az érték jelentősen emelkedett a mikrovállalkozásokon kívül minden vállalatméret-kategóriában, emiatt a licenciák adásvétele kiemelten fontos eleme a 2014-es iparjogvédelmi tudatossággal kapcsolatos változásoknak. A 2014-es évre vonatkozólag azt is megtudhatjuk, mik azok a fő indokok, amelyek a szabadalmi és használatiminta-oltalom alulértékelését okozzák a kutatás-fejlesztést végzők körében (3.2.9. ábra).

3.2.9. ábra: A szabadalmi és használatiminta-oltalom megszerzését fontosnak nem tartó, kutatás–fejlesztéssel is foglalkozó vállalatok indokai (százalék), N₂₀₁₄ = 77

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

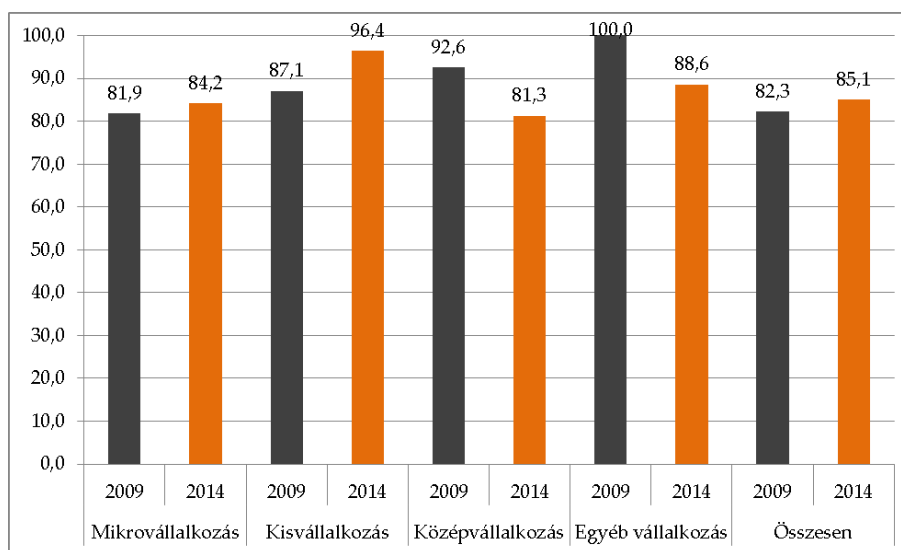
Mindössze 77 olyan válaszadó volt, akinek van K+F-tevékenysége és válaszolt a kérdésre, így messzemenő következtetéseket nem szabad levonni a 3.2.9-es ábra alapján. Azonban az látható, hogy elsősorban még az ő körükben is az érdemesnek gondolt fejlesztések hiánya (40%) a legfőbb indok, amit a bonyolult ügyintézés (30%) követ, illetve minden vállalatméretnél fontos még az iparjogvédelmi költségek meg nem térülése is (25%). Ezek a válaszok azt illusztrálják, hogy ugyan a legjelentősebb ok külső tényező, de az intézményrendszer javításán keresztül, az iparjogvédelem költségeinek csökkentésének segítségével az oltalmak használóinak körét bővíteni lehet, ahogy ezt már az előzőekben is láttuk más oltalmak esetében.

Néhány kérdés vonatkozott a kutatás–fejlesztési tevékenységi kör bővülésére, ezek eredményeit az „Az iparjogvédelem színvonalának megítélése” című alfejezetben tárgyaljuk.

3.3. Üzleti titok és védelme

Az üzleti titok az oltalmak mellett a vállalatok egyik eszköze arra, hogy megőrizzék specifikus tudásukat versenytársaiktól. A következő alfejezetben azt vizsgáljuk meg, hogy az oltalom és az üzleti titok védelmének választása milyen tényezők által határozódik meg, és hogyan alakult az elmúlt öt évben. A 3.3.1. ábrán az látható, hogy vállalatméret szerinti bontásában hogyan alakult az üzleti titok intézményének elterjedtsége.

**3.3.1. ábra: Az üzleti titokkal rendelkező vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék),
N₂₀₀₉ = 398 N₂₀₁₄ = 433**

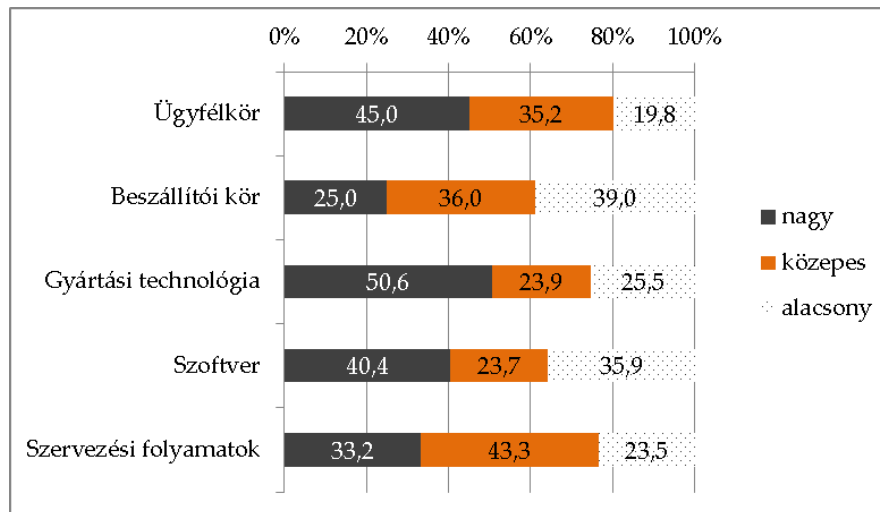
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.3.1-es ábra mutatja, hogy az üzleti titok összesen 2014-ben a vállalatok 85%-ában van jelen, ami 3 százalékpontos növekedést jelent 2009-hez képest. A növekedés jelentős része a mikro- és kisvállalkozások esetében történt, míg a nagyobb vállalkozásoknál az arány csökkent. A következő ábrán (3.3.2. ábra) az üzleti titok típusait és azok jelentőségét ábrázoltuk a 2014-es évben (itt sajnos nem található a 2009-es kérdőívből összehasonlítási alap).

3.3.2. ábra: Az üzleti titok különböző típusainak jelentősége a vállalatok számára (százalék),

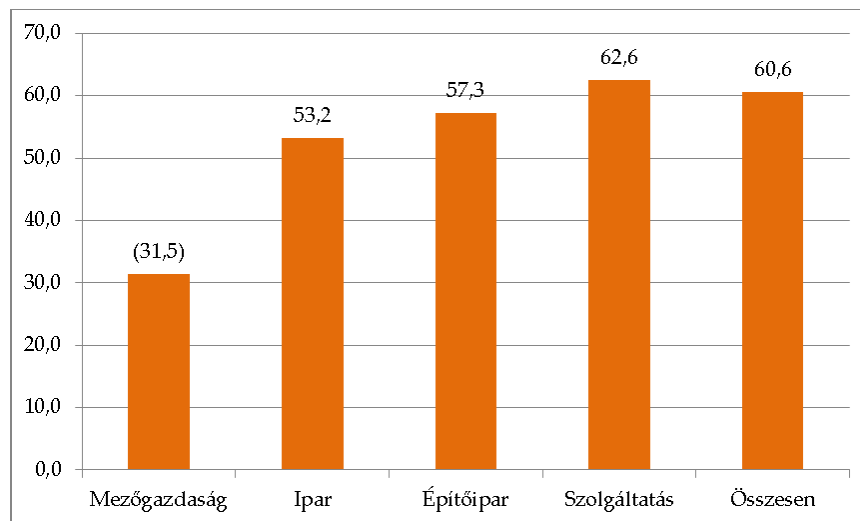
N₂₀₁₄ = 334

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Látható, hogy az üzleti titoknak legnagyobb jelentősége a gyártási technológia esetében van, amit a válaszolók több mint a fele (51%) nagy jelentőségűnek tart, ezt az ügyfélkör (45%), a szoftver (40%) és a szervezési folyamatok (33%) követik, a legkisebb arányban a beszállítói kört említik (25%). Az üzleti titok fontossága azok körében, akik rendelkeznek vele, tulajdonképpen 100% körül alakult könnyen belátható okokból, ezt külön nem ábrázoljuk. A továbbiakban azokkal a vállalatokkal foglalkozunk, akik a kutatás-fejlesztés, szellemi tulajdon-védelem kapcsán érdeklődésre tartanak számot, vagyis azokkal, akik számára a gyártási technológia, a szoftver vagy a szervezési folyamatok legalább közepesen fontosak. Azok arányát 2014-ben (2009-ben nem kérdezték), akik előnyben részesítik az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelmi oltalommal szemben, a 3.3.3-as ábra mutatja gazdasági ág szerint. Ennél a kérdésnél a vállalatméret szerinti eloszlások nem adtak többletinformációt a vállalatméret és az üzleti titok összefüggéséről, így külön nem ábrázoljuk.

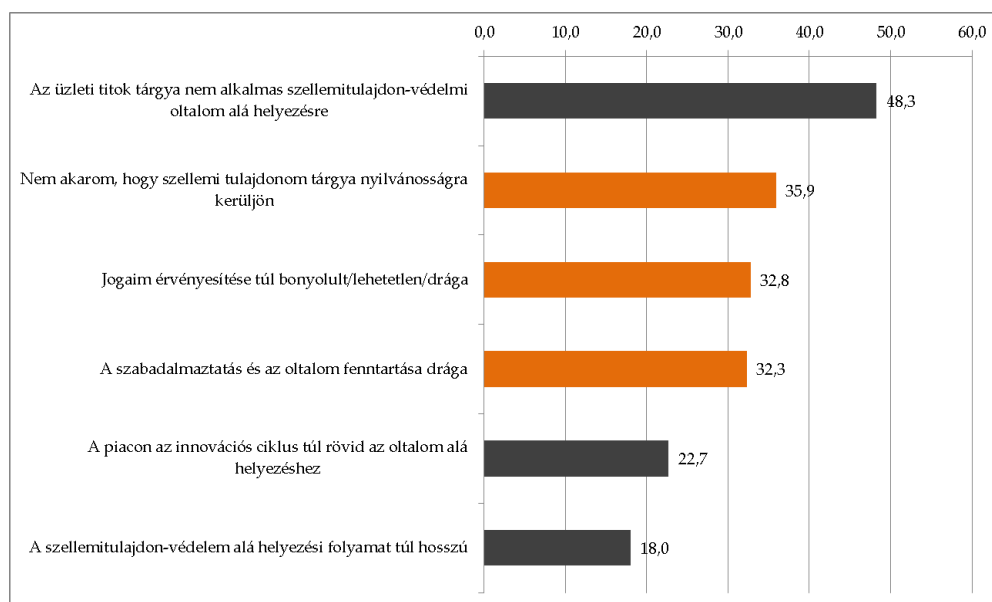
3.3.3. ábra: Az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelmi oltalommal szemben előnyben részesítők megoszlása 2014-ben (százalék), N₂₀₁₄ = 401

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: a zárójelbe tett arány alacsony esetszámból származik

A 3.3.3. ábra azt mutatja, hogy összességében a vállalatok 60,7%-a inkább preferálja az üzleti titkot, ez az arány a szolgáltatásoknál a legmagasabb (62,8%), csak a mezőgazdaságnál nem éri el az 50%-ot (31,5%). Ennek indokaként a 3.3.4-es ábrán látható válaszokat adták a vállalatok 2014-ben (2009-ben nem kérdezték).

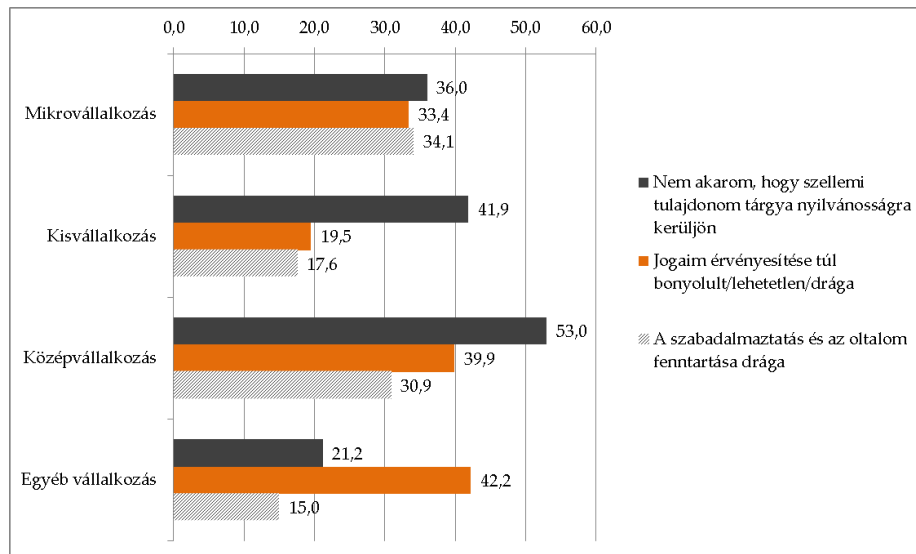
3.3.4. ábra: Indokok megoszlása az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelemmel szemben előnyben részesítők körében (százalék), N₂₀₁₄ = 236

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Az ábráról leolvasható, hogy a legerősebb indok külső tényező: az üzleti titok tárgya nem alkalmas szellemi tulajdon-védelmi oltalom alá helyezésre, azonban a következő három indok, amely a vállalatok közel harmadát érinti, az intézményrendszerrel kapcsolatos tényezők: félelem a nyilvánosságra kerüléstől (36%), jogainak érvényesítése túl bonyolult, lehetetlen, drága (33%), vagy az iparjogvédelem fenntartása drága (32%). Vállalattípus szerinti bontásban a három kiemelt választ a 3.3.5-ös ábra mutatja.

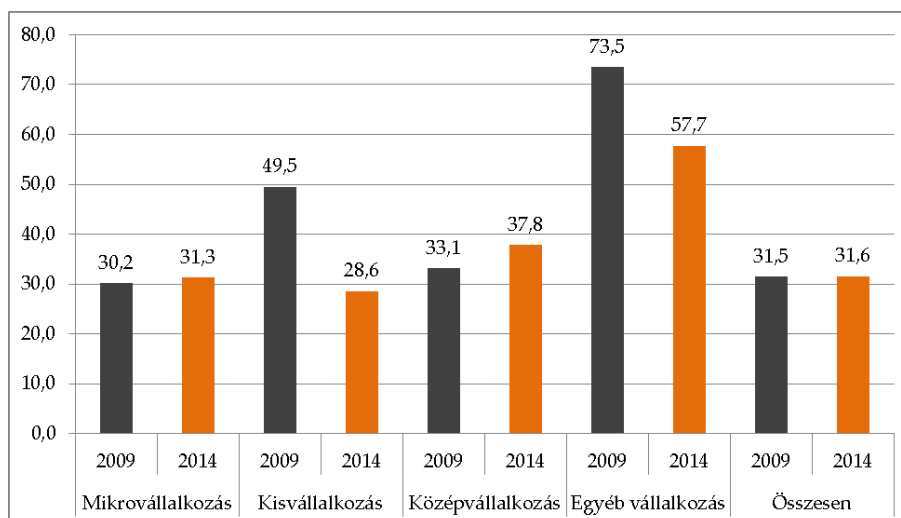
3.3.5. ábra: Indokok megoszlása az üzleti titkot a regisztrált iparjogvédelemmel szemben előnyben részesítők körében vállalattípus szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 230

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Az ábrán az látható, hogy míg a mikrovállalkozások esetén nagyjából kiegyenlített a három tényező szerepe, addig a kis-, és középvállalkozásoknál jelentősen fontosabb a szellemi tulajdon nyilvánosságra hozatalától való tartózkodás. Ezen felül megállapítható, hogy a korábbiakkal ellentétben itt a nagyobb vállalatoknál gyakoribb válaszként jelenik meg a jogérvényesítés költségessége, illetve a szabadalmaztatás és az oltalom fenntartásának költségessége. Ez ellentmond az intuíciónak, illetve a korábban pl. a formatervezésiminta-oltalom esetén megfigyelt jelenségnek, miszerint a vállalat méretével fordítottan aránylik ezeknek a költségeknek a fontossága. Ez az üzleti titkot előnyben részesítők hiányosabb ismereteire utalhat. Az alfejezet utolsó két kérdése arra vonatkozik, hogy az üzleti titok kiszivárgása milyen gyakori jelenség, illetve védekeznek-e ez ellen a vállalatok. Az előbbire vonatkozó válaszokat a 3.3.6. ábra mutatja.

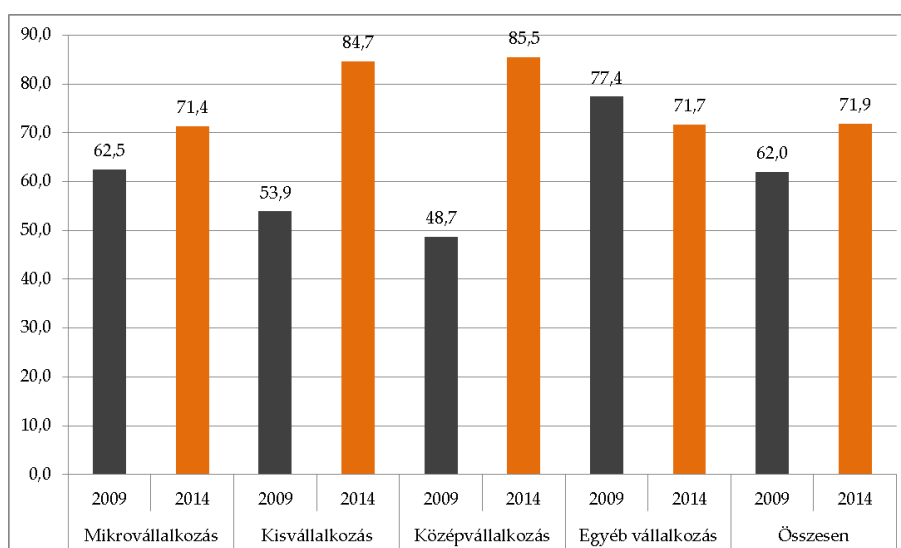
3.3.6. ábra: Azon vállalkozások megoszlása, akikkel már előfordult, hogy üzleti titkuk kiszivárgott (százalék), N₂₀₀₉ = 335 N₂₀₁₄ = 379

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.3.6-os ábra arról tanúskodik, hogy 2009-hez képest összességében nem változott azok aránya, akikkel már előfordult, hogy üzleti titkuk kiszivárgott (2009: 31,5%; 2014: 31,6%). Vállalatméret szerinti bontásban azt láthatjuk, hogy a kisvállalkozások (2009: 49,5%; 2014: 28,6%) és egyéb vállalkozások (2009: 73,5%; 2014: 57,7%) körében jelentősen csökkent azok aránya, akikkel ez megtörtént. Emellett 2014-ben az is megállapítható, hogy a nagyobb vállalatoknál gyakrabban fordul elő ez a probléma. A 3.3.7-es ábra azzal foglalkozik, hogy a vállalatok tesznek-e az üzleti titkaik megőrzése érdekében.

3.3.7. ábra: Azon vállalatok megoszlása, akik tesznek üzleti titkaik megőrzése érdekében (százalék), N₂₀₀₉ = 317 N₂₀₁₄ = 367

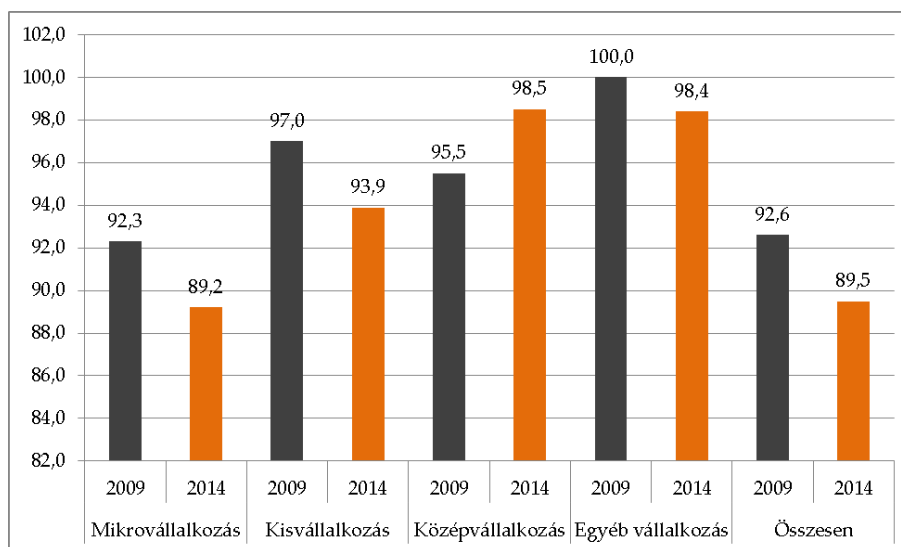
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.3.7-es ábra azt mutatja, hogy a magyar vállalatok jelentősen növekvő arányban tesznek üzleti titkaik megőrzése érdekében, összesen arányuk 62%-ról 72%-ra emelkedett 2009 és 2014 között. Szinte minden vállalatméret esetében növekedés volt megfigyelhető, kivételt jelent ez alól az egyéb vállalkozások. Ez a korábbi eredményeinkkel összefüggésben azt mutatja, hogy a vállalatok inkább preferálják az üzleti titkot a regisztrált iparvédelemmel szemben, és egyre inkább tesznek is azért, hogy ezeket megőrizzék.

3.4. Iparjogvédelmi oltalmak elterjedtsége

Ebben a fejezetben arra koncentrálnak, hogy a magyarországi vállalkozások milyen iparjogvédelmi oltalmakkal rendelkeznek itthon és külföldön, és hogy általában hogyan viszonyulnak az iparjogvédelem fontosságához. Ehhez elsőként a fontosságra vonatkozó megoszlást vesszük számba, majd a mellette és ellene szóló érveket. Ezt követően pedig azt nézzük meg, hogy hányan számolnak be arról, hogy rendelkeznek bizonyos oltalmakkal. A 3.4.1-es ábra vállalatméret szerint mutatja azok arányát, akik szükségesnek tartják műszaki szellemi alkotások jogvédelmét.

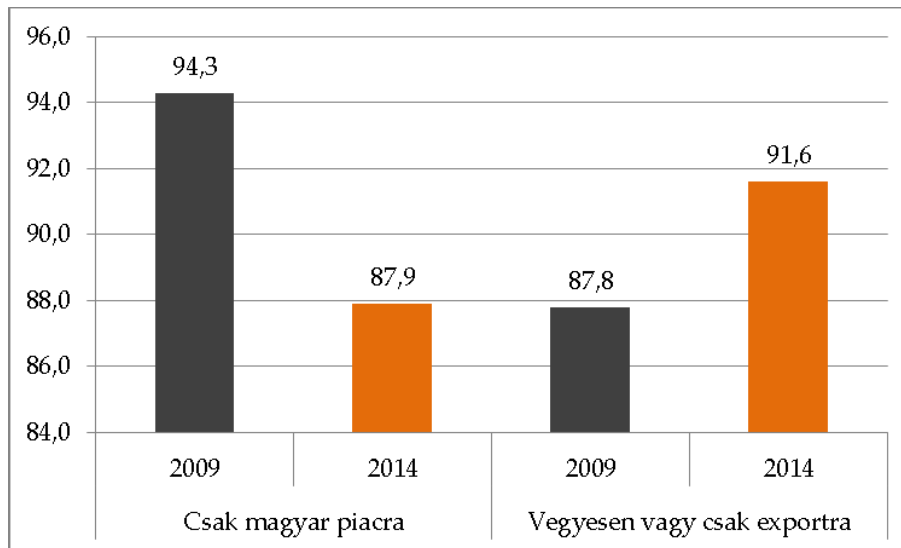
3.4.1. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szükségesnek tartók megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 391 N₂₀₁₄ = 421

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét 2009-hez képest kevesebben, a válaszolók 89,5%-a tartja szükségesnek 2014-ben, ami azonban még így is magas arányt jelent. Legjelentősebb csökkenés a mikro- és a kisvállalkozások körében következett be, míg a középvállalkozások és az egyéb vállalkozások közül szinte kivétel nélkül fontosnak tartják ezt. Érdekes megvizsgálni azt, hogy piaci érdekltség szerint hogyan alakult a kérdésre adott válaszok megoszlása, ezt a 3.4.2-es ábra mutatja.

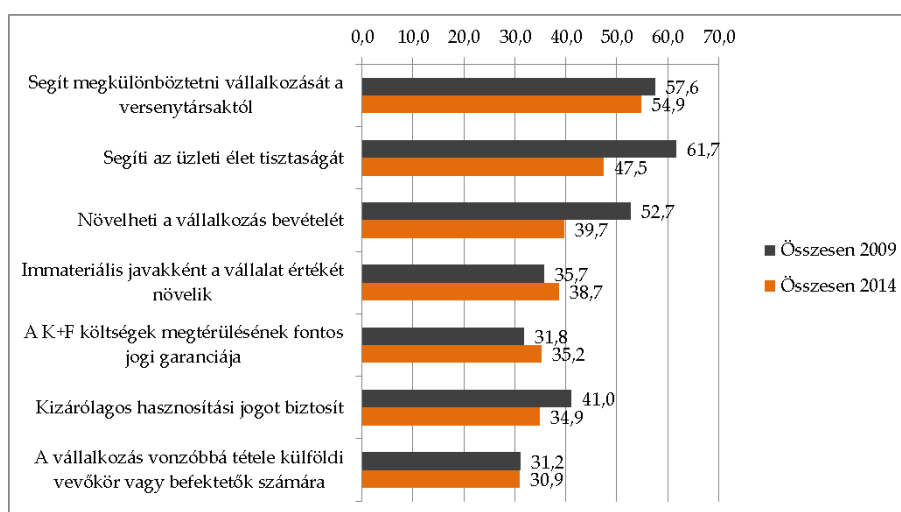
3.4.2. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét szükségesnek tartók megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 391 N₂₀₁₄ = 421

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.4.2-es ábra alapján állítható, hogy a magyar piacra termelő vállalatok körében történt változás jelentősen eltért az exportra is termelő vállalatokétól, míg előbbi csoportban 6 százalékpontos csökkenés, addig utóbbiban 4 százalékpontos növekedés volt megfigyelhető a műszaki szellemi alkotások jogvédelmét illetően. Ez arra utal, hogy a magyar piacon beállt változások az utóbbi öt évben a műszaki jogvédelem szükségességéhez kapcsolódó elgondolásokat némileg eltérítette az exportra is dolgozó vállalatokétól. A műszaki alkotások jogvédelmét fontosnak tartók között a legfontosabb tényezőket a 3.4.3. ábra mutatja.

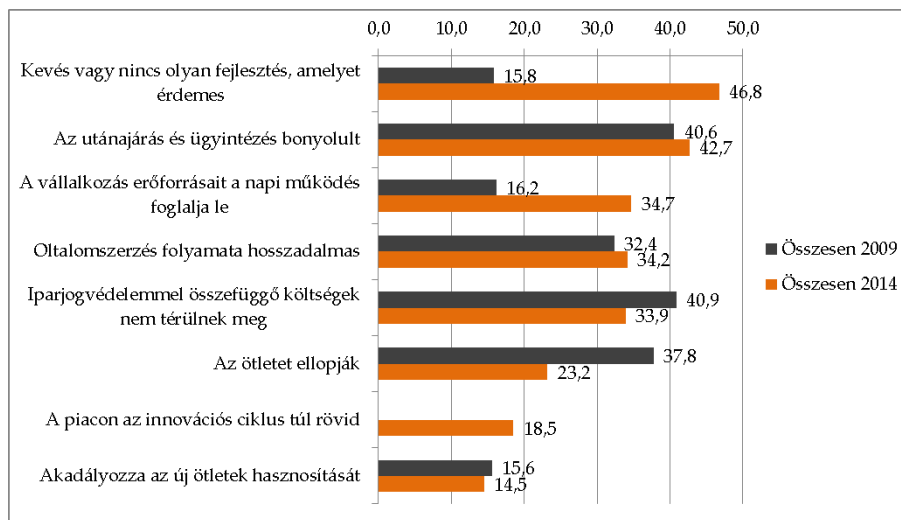
3.4.3. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét fontosnak tartók indokainak megoszlása (százalék), N₂₀₀₉ = 362 N₂₀₁₄ = 381

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A legfontosabb ok a 3.4.3. ábra alapján az, hogy segíti a versenytársaktól való megkülönböztetést és az üzleti élet tisztaságát. Jelentős változások két tétel: az üzleti élet tisztasága és a vállalkozás bevételének növelése kategóriák esetében történt, ezek jelentősége 14 és 13 százalékponttal csökkent. Ennél talán érdekesebb, hogy a jogvédelmet nem fontosnak tartók milyen érveket tartottak a legjelentősebbeknek, ezt a 3.4.4-es ábra mutatja meg.

3.4.4. ábra: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmét fontosnak nem tartók indokainak megoszlása (százalék), N₂₀₀₉ = 18 N₂₀₁₄ = 38

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.4.4-es ábra azt mutatja, hogy bár nagyon kis megfigyelésszámok mellett, de a legfontosabb okká a műszaki fejlesztések eltűnése vált 2014-re, illetve további külső ok még az, hogy a vállalatokat a napi működés foglalja le: ezeket a problémákat az intézményrendszer nem tudja kezelni. Azonban a válaszolók több mint harmada jelezte mind 2009-ben, mind 2014-ben, hogy az utánajárás, ügyintézés bonyolult, az oltalomszerzés hosszadalmas, és hogy az iparjogvédelmi kiadások nem térülnek meg. Ezek a tényezők tehát nem javultak jelentősen az utóbbi öt évben, és ezen adminisztrációs költségek csökkentésére (vagy a csökkentés kommunikációjára, hogy az eljuthasson a vállalkozásokig) érdemes volna súlyt fektetni.

A 3.4.1-es táblázat a különböző oltalmak birtoklására vonatkozó kérdés eredményeit tartalmazza magyarországi oltalmakra nézve. Ugyanezt tartalmazza a 3.4.2-es táblázat külföldi, a 3.4.3-as táblázat pedig magyarországi és külföldi oltalmakra vonatkozóan. A korábbiakra vonatkozó 2014-es kérdés külön megjelenítése az elemzésben nem szolgálna információval köszönhetően a 2009-es adatok meglétének, így azokat nem közöljük, természetesen az adatbázisokból bármikor elemezhetőek. Általánosságban azonban az mondható el a korábbi oltalmakra vonatkozó eredményekről, hogy mind Magyarországon, mind külföldön nőtt az oltalommal rendelkezők száma kismértékben.

3.4.1. táblázat: Magyarországra vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab)

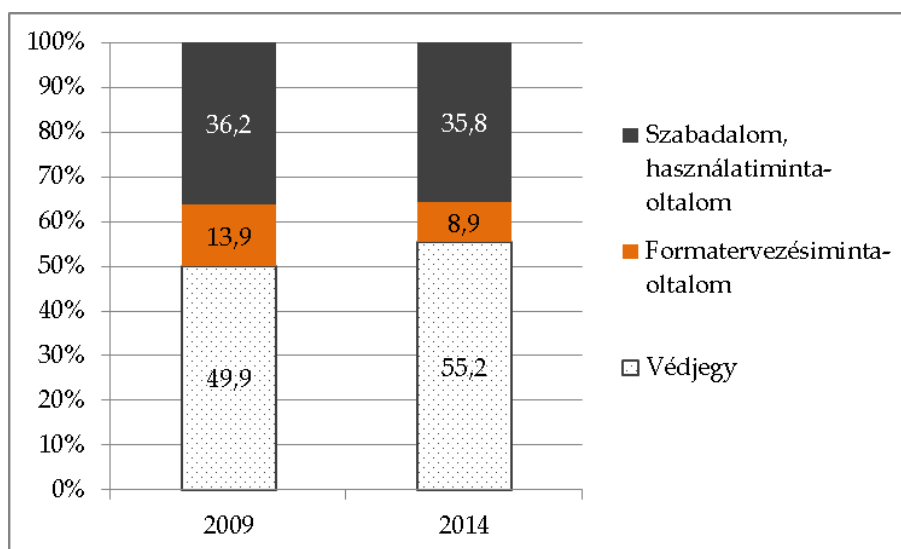
Magyarország

		1 db	2 db	3 vagy több	válaszolók száma	összes	válaszolók aránya
Védjegy	2009	72,0	13,7	14,3	53	403	13,2
	2014	75,5	16,4	8,1	64	435	14,7
Formatervezésiminta-oltalom	2009	71,0	13,7	15,3	15	403	3,7
	2014	60,2	19,6	20,2	13	435	3,0
Szabadalom, használatiminta-oltalom	2009	61,6	20,3	18,1	45	403	11,2
	2014	62,7	18,9	18,5	50	435	11,5
Növényfajta-oltalom	2009	.	.	.	.	403	
	2014	0,0	0,0	100,0	1	435	0,2

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Magyarországra nézve az első fontos információ az, hogy azok száma, akik bármilyen oltalomról beszámoltak, nem éri el egyik esetben sem a 15%-át a válaszolóknak. A védjegyoltalommal rendelkezők aránya nőtt az utóbbi öt évben, hasonlóképpen kis mértékben a szabadalommal rendelkezők aránya is. Ezek többnyire egy darab oltalommal rendelkeztek mindkét évben, ez nagyobb mértékben nem változott, míg a védjegy esetén az egy vagy kettő darabbal rendelkezők részaránya nőtt, addig az oltalomnál az egy darabbal és a kettőnél többel rendelkezők aránya emelkedett. A különböző oltalomtípusok magyarországi megoszlását mutatja a 3.4.5-ös ábra.

3.4.5. ábra: Oltalomtípusok megoszlása a válaszolók körében (százalék), N₂₀₀₉ = 113 N₂₀₁₄ = 128

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az oltalomtípusokra vonatkozó eredmények tehát azt mutatják, hogy a szabadalmak és használatiminta-oltalmak aránya nagyjából azonos maradt, a védjegy szerepe azonban a

formatervezésiminta-oltalom kárára megerősödött. A következő két táblázatból (3.4.2-es és 3.4.3-es táblázat) látható, hogy nagyon alacsony azok száma, akik bármilyen oltalomról is beszámoltak, ezen belül azonban hasonlóan az előzőekhez a védjegy és a szabadalmakra vonatkozó oltalmaknak van jelentősége. Összességében azonban az állapítható meg, hogy Magyarországon a vállalkozások kis része rendelkezik regisztrált iparjogvédelmi oltalommal, ezek pedig legfőképpen a védjegyre és a szabadalmakra korlátozódnak. A 3.4.6-os-es ábrán az látható, hogy az oltalmat megszerző vállalkozások milyen segítséget vettek igénybe vállalatméret szerint.

3.4.2. táblázat: Külföldre vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab)

Külföld

		1 db	2 db	3 vagy több	válaszolók száma	összes	válaszolók aránya
Védjegy	2009	90,3	4,6	5,1	13	403	3,2
	2014	40,4	32,6	27,1	13	435	3,0
Formatervezésiminta-oltalom	2009	100,0	0,0	0,0	4	403	1,0
	2014	88,8	0,0	11,2	3	435	0,7
Szabadalom, használatiminta-oltalom	2009	94,0	6,0	0,0	3	403	0,7
	2014	67,7	11,1	21,2	14	435	3,2

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

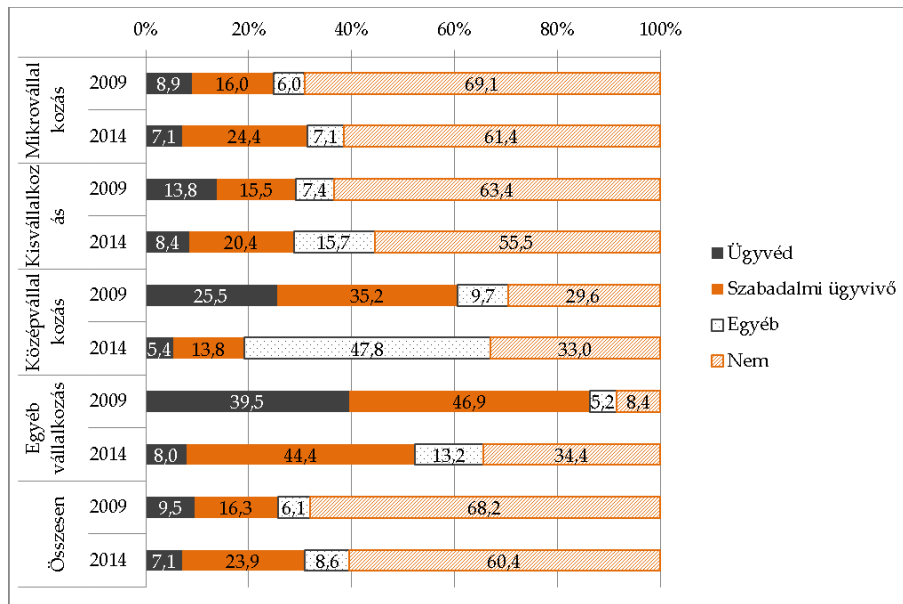
3.4.3. táblázat: Külföldre és Magyarországra vonatkozó iparjogvédelmi oltalmak megoszlása adott évben a válaszolók körében (százalék, darab)

Magyarország és külföld

		1 db	2 db	3 vagy több	válaszolók száma	összes	válaszolók aránya
Védjegy	2014	79,8	2,9	17,3	29	435	6,7
Formatervezésiminta-oltalom	2014	17,1	0,0	82,9	11	435	2,5
Szabadalom, használatiminta-oltalom	2014	54,7	8,5	36,8	29	435	6,7
Növényfajta-oltalom	2014	100,0	0,0	0,0	2	435	0,5

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

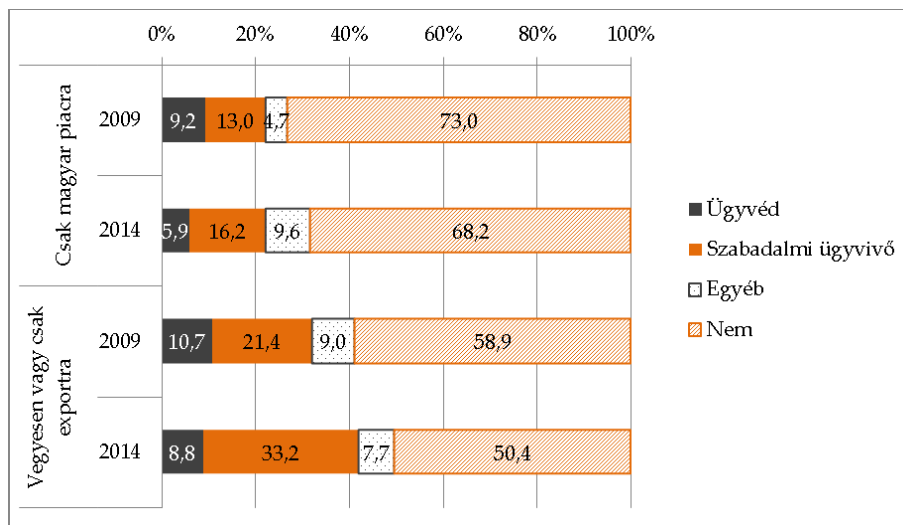
3.4.6. ábra: Az oltalom megszerzéséhez vett segítség megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 214 N₂₀₁₄ = 311

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.4.6-os ábra azt mutatja, hogy összességében jelentősen csökkent a segítséget nem igénybe vevők aránya, ugyanakkor a szabadalmi ügyvivő és egyéb megoldások súlya növekedett, ami pozitív fejleménynek tekinthető. Az is megfigyelhető, hogy ez elsősorban a mikro- és kisvállalkozások viselkedésének változásából fakad ez az eredmény, a nagyobb vállalkozásoknál ugyan így is alacsonyabb a segítséget igénybe nem vevők aránya, azonban az öt évvel ezelőtti adatokhoz képest arányuk nőtt. Piaci érdekeltség szerint a 3.5.12-es ábra illusztrálja ugyanezt a kérdést.

3.4.7. ábra: Az oltalom megszerzéséhez vett segítség megoszlása piaci érdekeltég szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 214 N₂₀₁₄ = 311

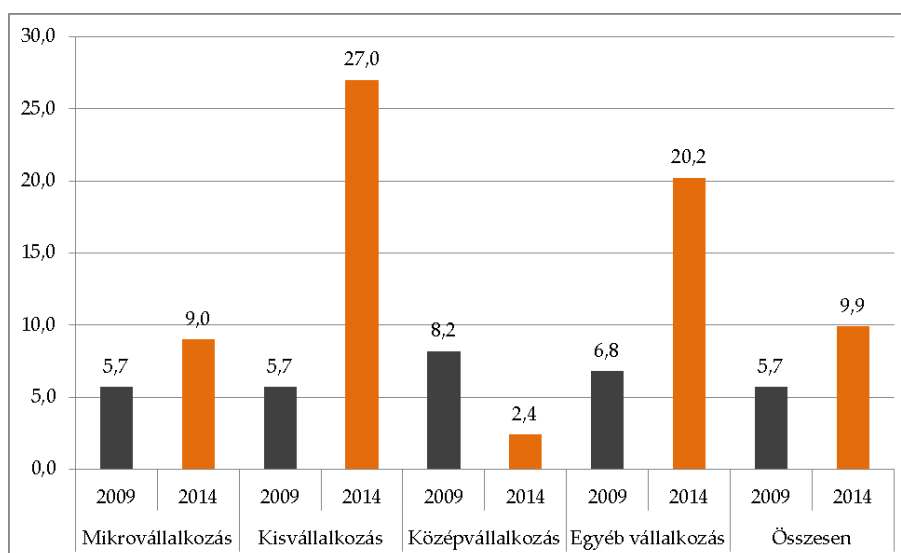
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.5.12-es ábra azt az intuíció erősíti meg, hogy az exportáló vállalatok a hatékonyabb eljárásokat követik, így náluk jelentősen alacsonyabb azok aránya, akik nem vesznek igénybe hivatásos segítséget oltalomszerzésnél. Emellett az is leolvasható, hogy szabadalmi ügyvivő igénybevétele szintén gyakoribb, sőt 2014-re már az exportáló vállalatok egyharmadánál volt ez megfigyelhető. Összességében tehát a hivatásos segítség igénybevétele terjed Magyarországon, egyelőre inkább a nagyobb és exportáló vállalatoknál jellemző ez, azonban a jó módszereket a többi vállalati szegmens is fokozatosan átveszi.

3.5. Licenciák adása és vásárlása

Ez a fejezet arra keresi a választ, hogy milyen tendenciák rajzolódnak ki a magyarországi vállalatok esetében a licenciák adásvételében. A licenciák adásvételének mértéke annak tükrözi, hogy Magyarországon milyen mértékű a szellemi tulajdonhoz köthető tudás áramlása, milyen állapotok figyelhetők meg arra nézve, hogy mennyire hajlandóak a magyarországi vállalatok egymás között nem materiális, a termelésüket hatékonyabbá tevő jószágok kereskedelmére. A 3.5.1-es ábra azok arányát mutatja vállalatméret szerint, akik már adtak licenciát más vállalkozásoknak, azaz ha beszélhetünk licenciapiacról, a licenciapiac kínálati oldalát vizsgáljuk meg elsőként.

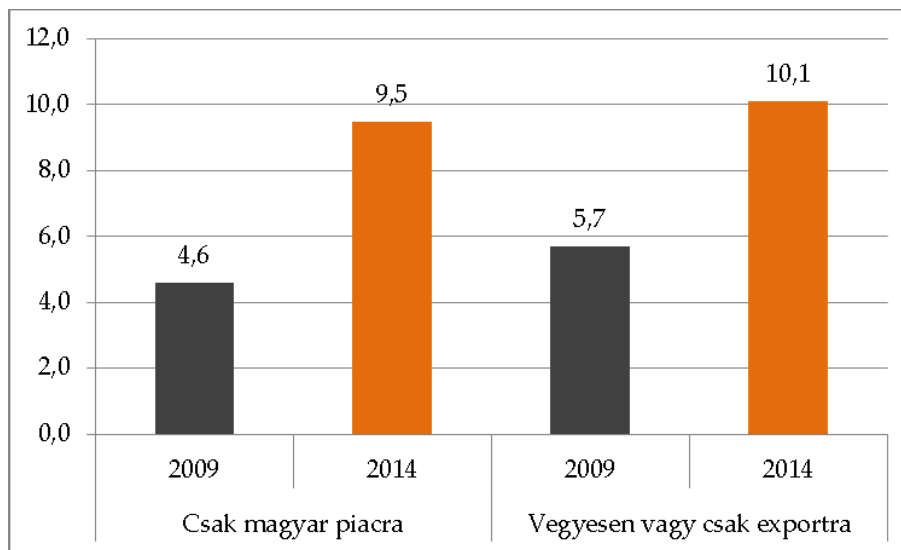
3.5.1. ábra: Más vállalkozásnak licenciát adó vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 370 N₂₀₁₄ = 416

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.5.1-es ábra megmutatja, hogy majdnem kétszeresére nőtt azok aránya, akik licenciát adtak más vállalatnak, a legjelentősebb növekedés a kisvállalkozások (2009: 6%; 2014: 27%) és az egyéb (jellemzően nagyobb) vállalkozások (2009: 7%; 2014: 20%) körében történt. Az átlaghoz közeli növekedés látható a minta legnagyobb részét kitevő mikrovállalkozások esetében (2009: 6%; 2014: 9%). Meglepő módon a középvállalkozások körében jelentősen – 8%-ról 2%-ra – csökkent a licenciát adók aránya 2009-hez képest. A kérdést érdemes vizsgálni abból a szempontból, hogy a nemzetközi kereskedelemben résztvevő cégek hogyan viselkednek a magyarországiakhoz képest a licenziakereskedelemből. Ezt a 3.5.2-es ábra mutatja.

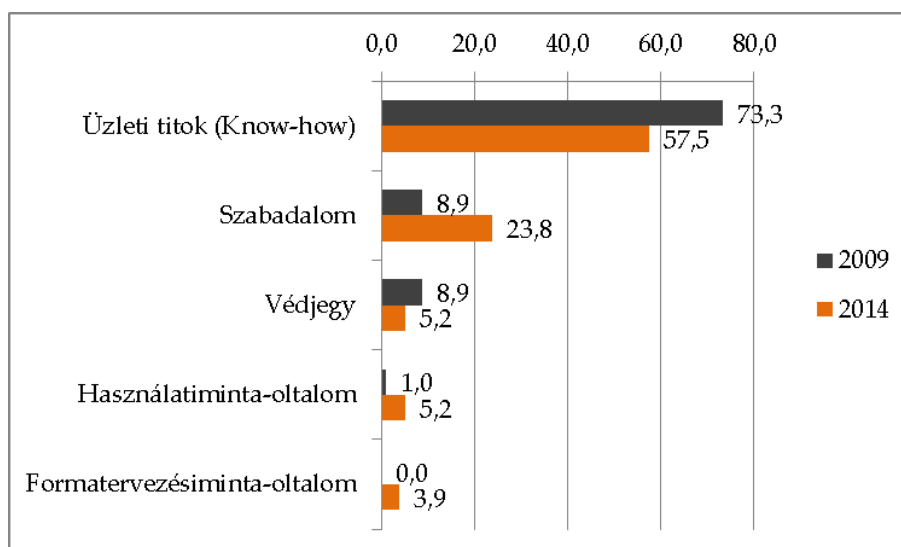
3.5.2. ábra: Más vállalkozásnak licenciát adó vállalatok megoszlása piaci érdekeltség szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 374 N₂₀₁₄ = 426

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.5.2-es ábra arról tanúskodik, hogy nincs jelentős eltérés ebből a szempontból a magyarországi piacokon (2009: 5%; 2014: 10%) és a külföldi piacokon (2009: 6%; 2014: 10%) is tevékenykedő vállalatok között, mindkét csoporton belül 5 százalékponttal növekedett a licenciát adók aránya, így licencia adásánál nem található bizonyíték az exportáló vállalatok más jellegű tevékenységére. A 3.5.3-as ábra mutatja be, hogy milyen típusú licenciát adtak ezek a vállalkozások (a kevés válaszadó miatt nem bontottuk őket más tényező szerint).

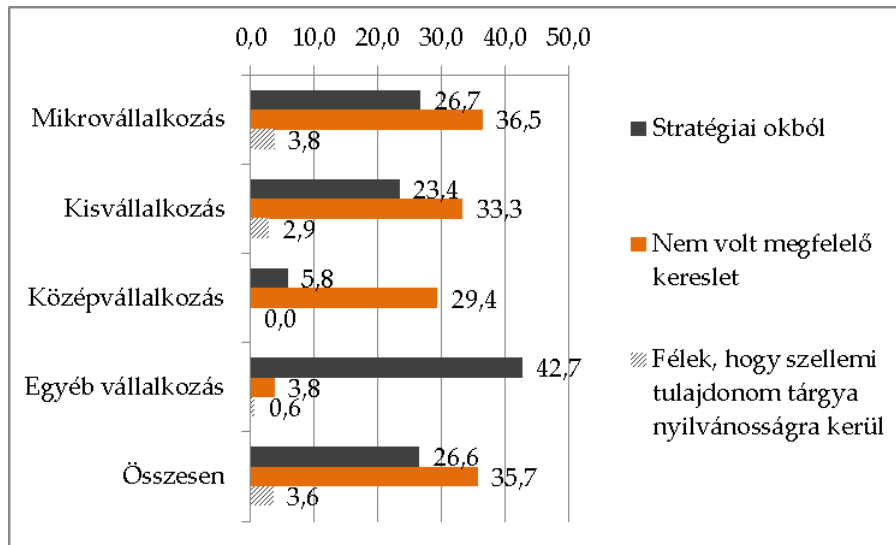
3.5.3. ábra: Adott licencia típusa (százalék), N₂₀₀₉ = 22 N₂₀₁₄ = 51

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.5.3-as alapján azt mondhatjuk, hogy a licenciák adásvételének döntő többsége üzleti titok (2009: 73%; 2014: 58%) volt 2009-ben és 2014-ben egyaránt (bár súlya csökkent), ezen kívül a szabadalom (2009: 9%; 2014: 24%) gyakorisága emelkedett az utóbbi öt évben. Azonban ahogy az a kis esetszámok mellé társuló alacsony arányokból következik, a többi oltalomtípus jelentősége elenyésző. Ennél talán érdekesebb információt hordoz az, hogy a licenciát nem adók milyen indokokkal támasztották alá döntésüket, ezt a 3.5.4-es ábra mutatja meg 2014-re vonatkozóan (2009-ben nem szerepelt a kérdés).

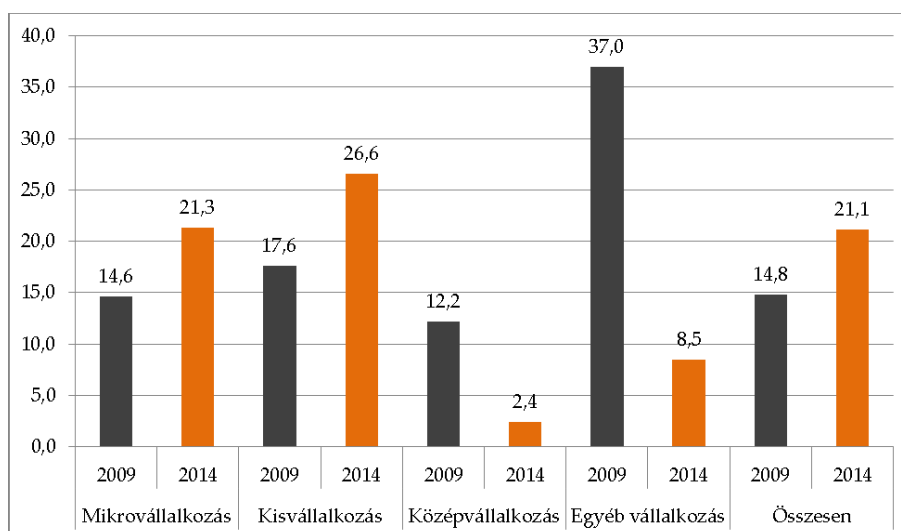
3.5.4. ábra: A licenciát nem adók indokainak megoszlásai 2014-ben (százalék), N₂₀₁₄ = 321

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.5.4-es ábra több tanulsággal is szolgál. Elsőként látható, hogy a stratégiai ok nem elsősorban a vállalatméret függvénye, és mivel külső tényező, intézményi beavatkozás nem képes ezt enyhíteni. Azonban látható, hogy összességében a legjelentősebb indok a kereslet elégtelensége, amely mikro-, kis- és középvállalkozásoknál egyaránt a legjelentősebb indok volt, összességében a vállalatok több mint harmada (36%) számolt be erről. Emellett az is látható, hogy a félelem (3,6%) elhanyagolható jelentőségű a licencia adásánál. Gazdasági ág szerinti bontásban nem ábrázoljuk az eredményeket, de a nagyon ingadozóan viselkedő mezőgazdaságon kívül nem volt iparágfüggő az indokok megoszlása. A következőkben a licenciapiac keresleti oldalát vizsgáljuk meg, elsőként a 3.5.5-ös ábrán azt vehetjük szemügyre, hogy vállalatméret szerinti bontásban hogyan alakult a licencivásárlás.

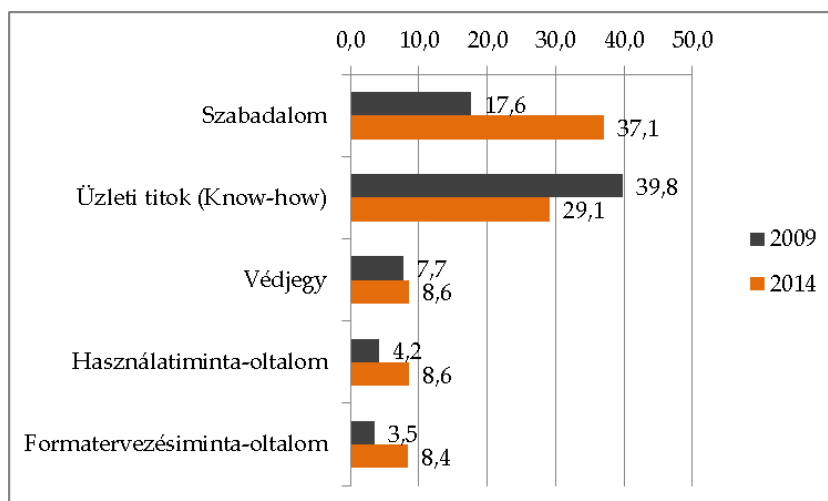
**3.5.5 ábra: A licenciát vásárlók megoszlása vállalatméret szerint (százalék),
N₂₀₀₉ = 359 N₂₀₁₄ = 422**

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.5.5. ábra azt mutatja, hogy összességében nő a licenciát vásárlók aránya (2009: 15%; 2014: 21%), és ez nagyjából kétszerese a licenciát adóknak. A növekedést a mikro-, és kisvállalkozások mozgatják, míg a nagyobb vállalatok körében csökken a licenciovásárlási tevékenység. A 3.5.6-os ábrán azt is szemügyre vehetjük, hogy a vásárlók milyen licenciatípust vesznek, az előzőekhez hasonlóan ennél a kérdésnél is kevesen válaszoltak, így ezt nem bontottuk más változó szerint.

3.5.6. ábra: Vásárolt licenciák típusainak megoszlása (százalék), N₂₀₀₉ = 59 N₂₀₁₄ = 88

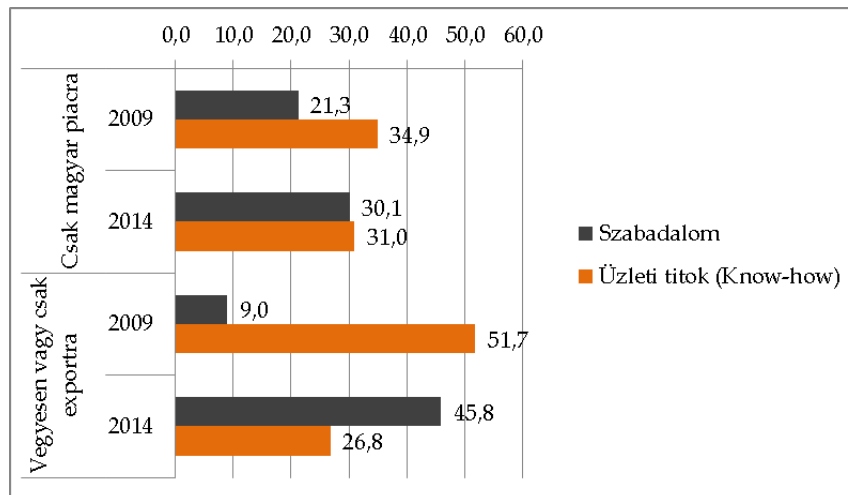

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Megállapítható, hogy a vásárolt licenciák közül 2014-ben a legnépszerűbbé a szabadalom vált (17,6%-ról 37,1%-ra emelkedett), megelőzve az üzleti titokra (know-how) vonatkozó vásárlásokat (39,8%-ról 29,1%-ra csökkent). Az eladáshoz hasonlóan itt is érzékelhető a más jellegű oltalmak alacsonyabb népszerűsége, viszont jelentőségük emelkedett az utóbbi öt évben. Emellett az is

látható, hogy a keresleti oldalon több szereplő található, mint a kínálati oldalon, és a vásárolt licenciák megoszlása sem azonos a ténylegesen adott licenciákkal. Ennek többféle magyarázata is lehet. Lehetséges, hogy kevesebb innovatívabb kínáló van jelen a szabadalom, mint az üzleti titok esetében. De az sem elutasítható, hogy jelentős szerepe van a külföldről beszerzett licenciáknak. A két fontosabbat az exportáló vállalatok szerinti bontásban is vizsgálhatjuk (3.5.7. ábra; ezt a kevés válaszoló miatt nem volt érdemes a licenciadásnál vizsgálni).

**3.5.7. ábra: Szabadalom és üzleti titok megoszlása piaci érdekelttség szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 59
N₂₀₁₄ = 88**

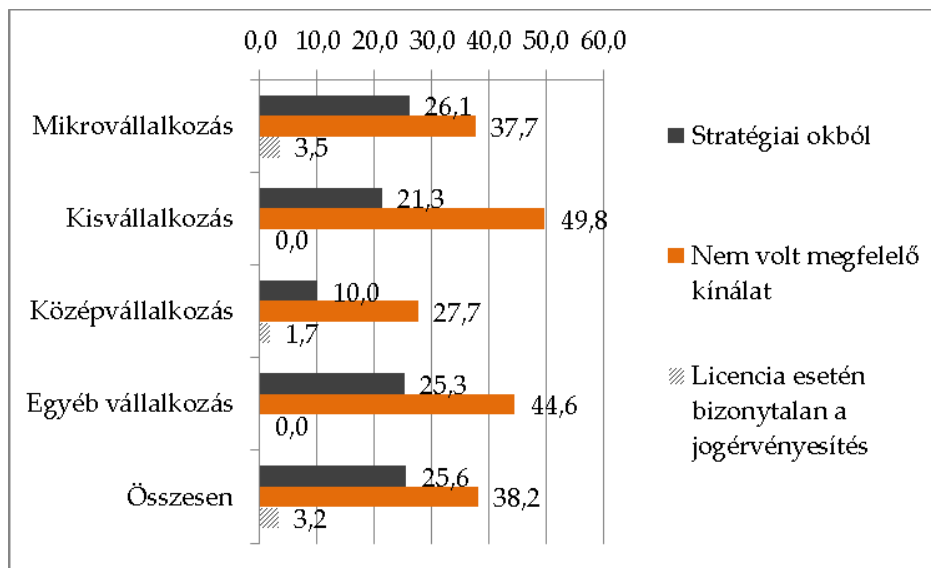
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.5.7-es ábra megmutatja, hogy míg a hazai piacon tevékenykedő vállalatoknál körülbelül azonos súlyú a szabadalom (2009: 21%; 2014: 30%) és az üzleti titok (2009: 35%; 2014: 31%) szerepe 2014-ben, addig az exportra is szállító vállalatoknál jelentősen nőtt a szabadalom (2009: 9%; 2014: 46%) szerepe, míg az üzleti titoké (2009: 52%; 2014: 27%) felére esett vissza. Ez arra enged következtetni, hogy a szabadalmak vásárlásánál a külföldi szabadalmaknak jelentős szerepe van, emellett a kínálat és a kereslet eltéréseiből fakadó túlkereslet kielégítése mögött valószínűleg a „licenciaimport” áll. A 3.5.8-as ábra azzal foglalkozik, hogy a licenciat nem vásárlóknak milyen indokaik voltak.

3.5.8. ábra: A licenciát nem vásárlók indokainak megoszlása vállalatméret szerint (százalék),

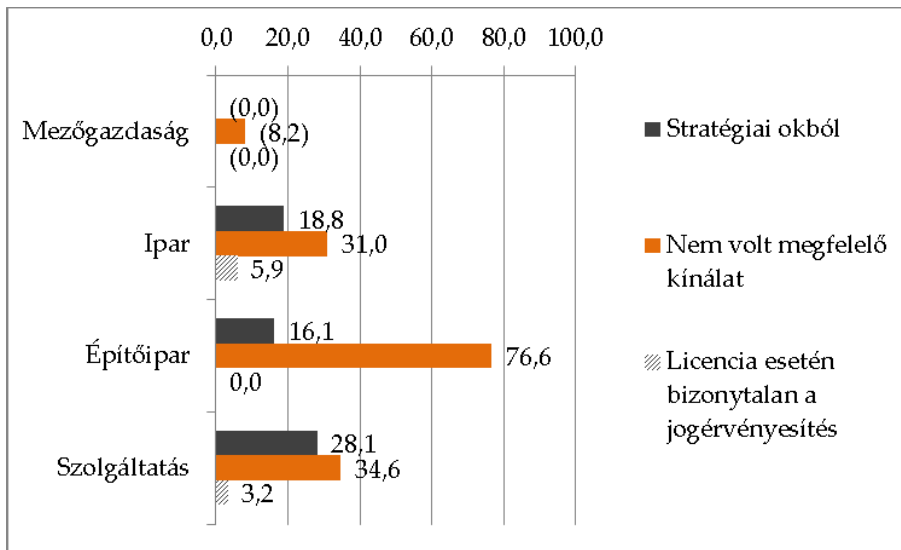
N₂₀₁₄ = 281

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.5.8-as ábra arról árulkodik, hogy alacsony a bizonytalanság miatt licenciatételbe nem bocsátkozók aránya (3%), illetve a stratégia megfontolások (26%) sem a legfontosabb tényezők a kérdésben. Az ábra legfontosabb üzenete az, hogy összességében a vállalatok 38,2%-a a kínálat elégtelensége miatt nem vásárol licenciát, amit ha összevetünk a kereslet elégtelenségéről beszámoló 3.5.4-es ábrával, arra következtetésre juthatunk, hogy a licenciapiacon a kereslet és a kínálat jelentős része nem találkozik. Míg a keresletnél nem volt jelentős eltérés gazdasági tevékenység szerint, a 3.5.9-es ábra arról tanúskodik, hogy a legjelentősebb kínálati problémák az építőiparban (77%) találhatóak meg, de közel egyharmada a vállalatoknak nem talál kínálókat az iparban (31%) és a szolgáltatásokban (35%) sem, miközben a kínáló vállalatok hasonlóan egyharmada nem talál keresletet.

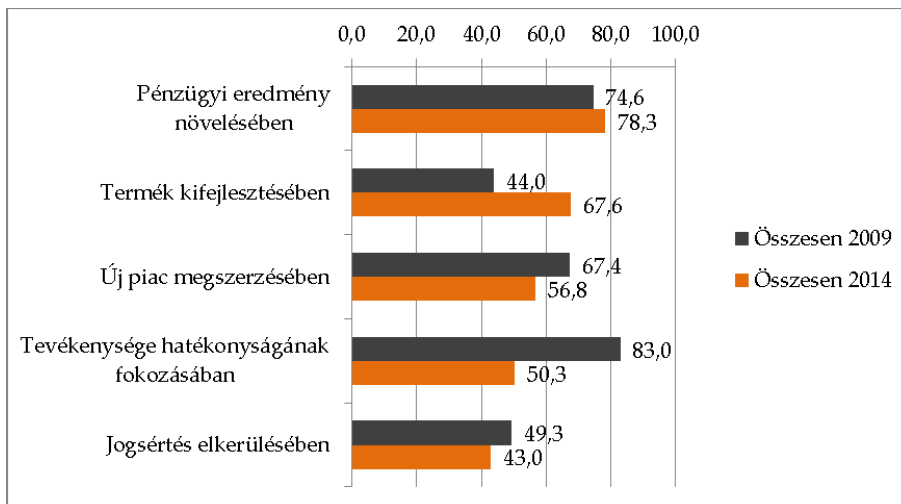
3.5.9. ábra: A licenciát nem vásárlók indokainak megoszlása gazdasági tevékenység szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 279

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A licencpiacon eredményeink szerint jelentős beavatkozási tere van a hatóságoknak abban, hogy a kereslet és a kínálat találkozását elősegítsék. Ezt a mezőgazdaságon (amelynek kis mintanagysága miatt eredményeit kevésbé szabad érvényesnek tekinteni) kívül mindegyik iparágban érdemes előmozdítani, és ahogy azt a licenciák tényleges adásvételére vonatkozó válaszok mutatták, elsősorban a szabadalmak és a know-how területén van igény a licencakereskedelem elősegítésére. A vásárolt licenciák hasznosítási körét a 3.5.10-es ábra mutatja meg.

3.5.10. ábra: A vásárolt licencia hasznosításának megoszlása (százalék), N₂₀₀₉ = 58 N₂₀₁₄ = 97

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 3.5.10-es ábra azt mutatja, hogy 2014-ben a legnagyobb segítséget a pénzügyi eredmény növelésében (78%) és termék kifejlesztésében (67%) nyújtották a vásárolt licenciák, de általánosságban mindegyik tényező fontos hasznosítási köre a licenciáknak. 2009-hez képest jelentősen emelkedett a termékek kifejlesztésében való hasznosítás, míg a tevékenység hatékonyságának fokozása háttérbe szorult. Adódik a pénzügyi eredmény súlyából annak vizsgálata, hogy az éves árbevétel adott százaléka melyik típusú oltalommal hozható közvetlen kapcsolatba. A licenciát vásárlók válaszainak megoszlásait a 3.5.1-es táblázat mutatja.

3.5.1. táblázat: Vállalat éves árbevételének adott oltalomhoz köthető megoszlásainak megoszlása (százalék)

	szabadalom/használati minta-oltalom	védjegy	formatervezésiminta- oltalom	növényfajta oltalom	üzleti titok
átlag	5,5	4,6	0,8	0,0	10,4
szórás	17,9	16,6	5,6	0,4	25,2
maximum	100,0	100,0	60,0	5,0	100,0

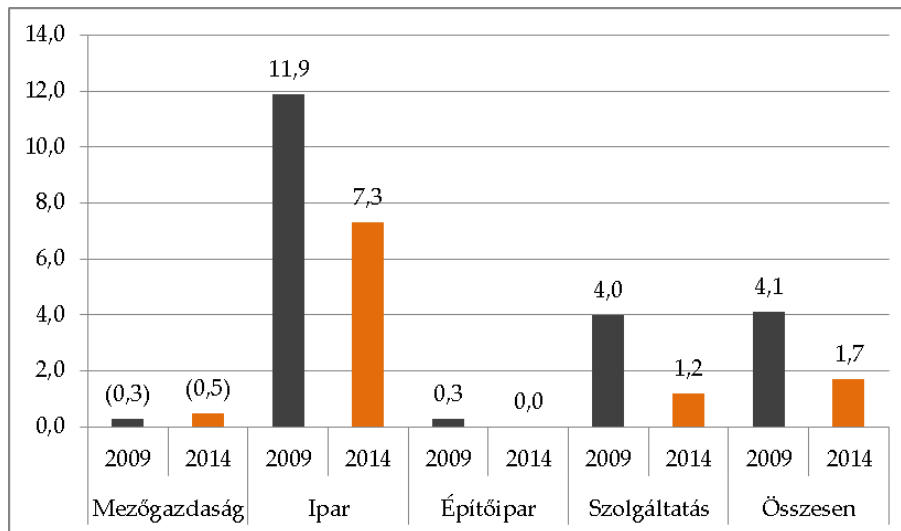
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A táblázat alapján megállapítható, hogy a vállalat éves árbevétele leginkább az üzleti titokkal hozható kapcsolatba a licenciát vásárlók körében (10,4%), ezt a szabadalom (5,5%), és a védjegy (4,6%) követi, ahogy az az oltalmak birtoklásával kapcsolatos korábbi kérdések eredményei alapján várhattuk. A formatervezésiminta-oltalom és a növényfajta oltalom szerepe elenyésző.

3.6. A jogérvényesítés lehetőségei, visszaélések és jogviták

A következő fejezetben a jogérvényesítéssel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozunk: milyen arányban találkoznak a vállalatok iparjogvédelemmel kapcsolatos visszaélésekkel, milyen gyakori a bíróságra kerülő eset, milyen jogviták tapasztalhatók. Elsőként azt vesszük szemügyre, hogy gazdasági tevékenység szerinti bontásban milyen arányban volt már a vállalatoknak iparjogvédelmi kérdésben polgári jogi jogvitája (3.6.1. ábra).

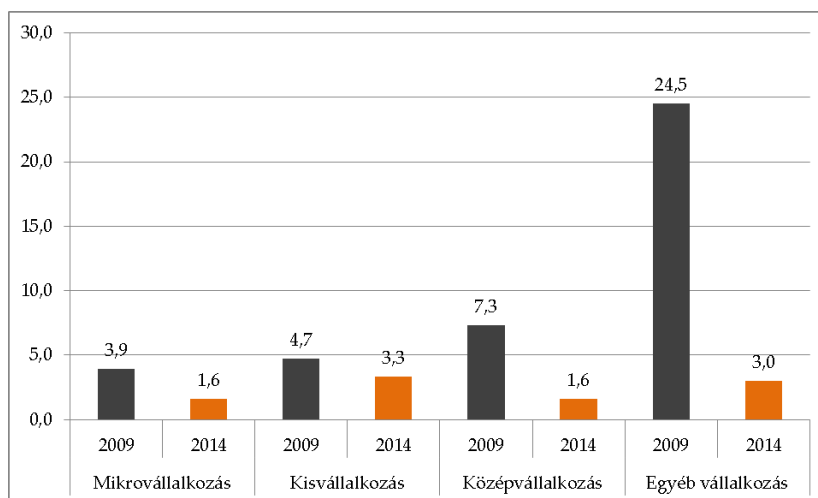
3.6.1. ábra: Iparjogvédelmi polgári jogi jogvitában résztvevő vállalkozások aránya gazdasági ágak szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 379 N₂₀₁₄ = 406

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.6.1-es ábra arról árulkodik, hogy Magyarországon a gazdasági tevékenységek jelentős részében elenyésző az iparjogvédelemmel kapcsolatos jogvita. A gazdasági ágak közül az ilyen típusú jogvita főképp az iparban (2009: 12%; 2014: 7%) jellemzőek. A kérdés az összes korábbi jogvitára vonatkozik, emiatt a polgári jogi jogvitában résztvevők arányának növekedése lenne várható. Ezzel szemben összességében csökkenést tapasztalunk, ennek oka a mintaösszetételben kereshető. Ez lehet a mintavétel hibája, viszont az is lehetséges, hogy sok vállalkozás szűnt meg az utóbbi öt évben a válságnak köszönhetően, és a mintában szereplő újaknak arányaiban természetes módon kevesebb jogvitája történt. A 3.6.2-es ábra azt ábrázolja, hogy az iparjogvédelmi jogviták aránya hogyan alakult a vállalat mérete szerinti metszetben.

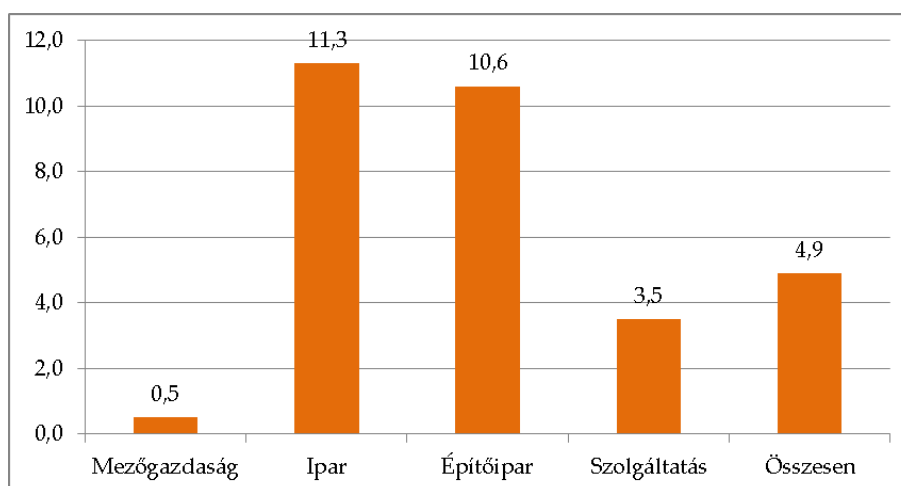
3.6.2. ábra: Iparjogvédelmi polgári jogi jogvitában résztvevő vállalkozások aránya vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉ = 379 N₂₀₁₄ = 406

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A polgárjogi vitákat tekintve látható, hogy mindegyik kategóriában csökkenés történt, a legjelentősebb visszaesés a középvállalkozások (2009: 7,3%; 2014: 1,6%) és egyéb vállalkozások (2009: 24,5%; 2014: 3%) esetében volt tapasztalható. Összességében úgy tűnik, hogy nincs jelentős kapcsolat a vállalatmérettel. A következő 3.6.3-as ábrán az látható, hogy a vállalatoknak milyen aránya szembesült jogsértéssel birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban a 2014-es évben (2009-ben nem szerepelt a kérdés).

3.6.3. ábra: A birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban visszaélést tapasztaló vállalatok megoszlása gazdasági tevékenység szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 382

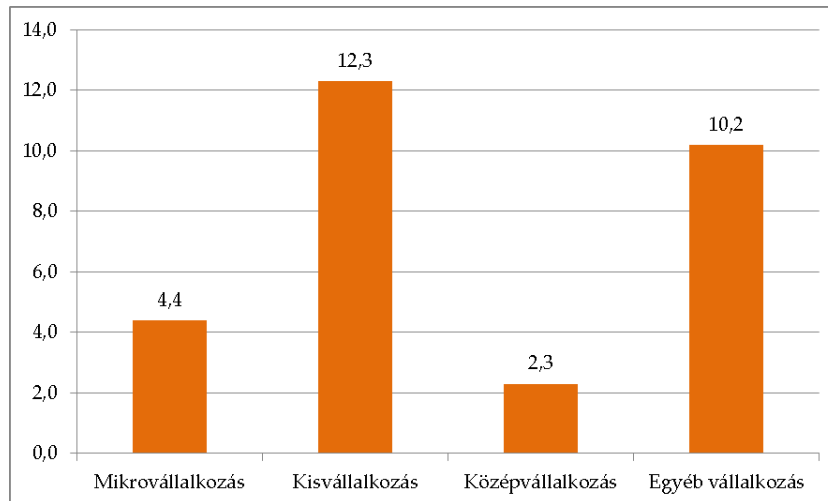

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Ha a 3.6.1-es és a 3.6.2-es ábrát összevetjük, azt láthatjuk, hogy habár a vállalatok 4,9%-a tapasztalt visszaélést, összességében mindössze 1,7%-uknak volt jogvitája. A különbség különösen magas az építőiparban, ahol a vállalatok 10,6%-a tapasztal visszaélést, azonban a

válaszadók egyike sem vett részt polgári jogi jogvitában 2014-ben. A többi szektorban az eltérés kevésbé jelentős. A 3.6.4-es ábrán ugyanez a kérdés szerepel a vállalatméret szerint bontva.

3.6.4. ábra: A birtokában lévő iparjogvédelmi oltalommal kapcsolatban visszaélést tapasztaló vállalatok megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 382

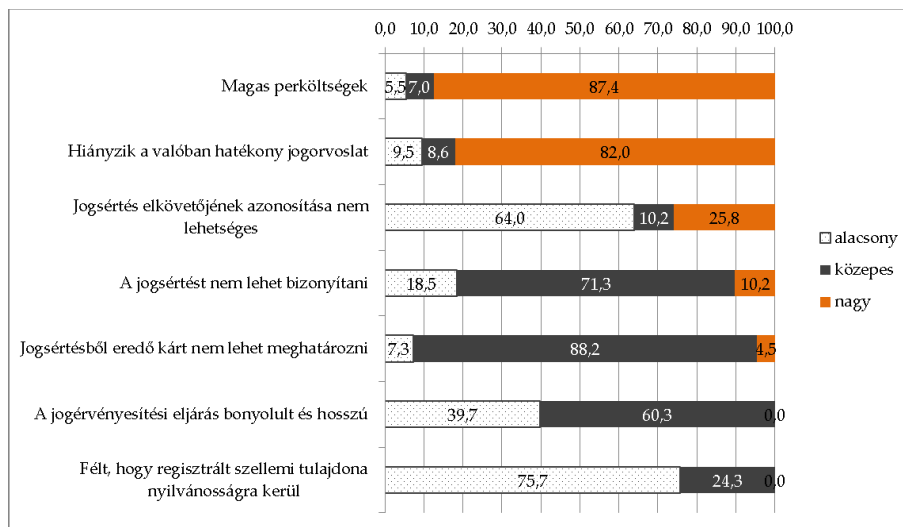

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 3.6.4-es ábrán azt láthatjuk, hogy vállalatméret szerinti bontásban a kis- (12%) és egyéb vállalkozások (10%) találkoztak legnagyobb arányban visszaéléssel. Ha ezt összevetjük a 3.6.2-es ábra eredményeivel – amely azt mutatta, hogy az előbb említett két vállalati kategória esetében fordultak elő nagyobb arányban jogviták – akkor azt állapíthatjuk meg, hogy a nagyobb számú visszaélés magasabb pergyakorisággal járt együtt. A 3.6.5-ös ábra azt mutatja meg, hogy 2014-ben mik voltak a legfőbb indokok arra nézve, hogy a jogsértést tapasztalók nem indítottak eljárást. A kevés válaszoló miatt ezt a kérdést más változó szerinti bontásban nem tudjuk vizsgálni.

3.6.5. ábra: A jogsértést tapasztaló, de eljárást nem indítók indokainak megoszlása (százalék),

N₂₀₁₄ = 23

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A jogsértést tapasztalók, de eljárást nem indítók két legfontosabb indokként a magas perköltségeket (87%) és a hatékony jogorvoslat hiányát (82%) említették, mindkét tényező a válaszolók több mint 80%-a szerint nagy súllyal esett latba a döntésnél, ahogy az leolvasható a 3.6.5. ábrából. Ha még a közepesen fontosnak ítélt tényezőket is figyelembe vesszük, akkor általában a jogsértés bizonyíthatatlansága (71% szerint közepesen, 10% szerint nagyon fontos), a kármegállapítás lehetetlensége (88% szerint közepesen, 4,5% szerint nagyon fontos) vagy jogérvényesítés hosszú és bonyolult volta (60% közepesen fontosnak tartotta) miatt döntöttek úgy a vállalatok, hogy nem indítanak eljárást. Emellett látható az is, hogy az eljárás bonyolultsága, hossza és a szellemi tulajdon nyilvánosságra kerülése nem tartozott a döntő tényezők közé. Ezek alapján az vonható le, hogy a magyarországi vállalatok úgy érzékelik, hogy az eljárás költségei túllépik a jogorvoslat adta hozamot.

A jogviták természetére vonatkozó kérdések kevés érvényes válaszána (18 illetve 19 válaszoló) eredményeiből az látható, hogy – a súlyozást itt nem figyelembe véve – 15-ük kívánta jogait érvényesíteni másokkal szemben, az esetek közül 17-ben kizárólagos hasznosítási jog megsértése volt a jogérvényesítés tárgya a jogperrel szemben. Emellett az iparjogvédelmi jogok szerinti bontásban a jogviták közül 7 darab szabadalomhoz vagy használati mintához, 10 darab védjegyhez, és 1-1 darab üzleti titokhoz és a növényfajta-oltalomhoz kapcsolódott. Az eljárást indítók és megnyerők csoportjában 2009-ben a 9-ből 6-an, míg 2014-ben a 16-ből 9-en vélték úgy, hogy megérte a befektetett erőfeszítés a perekbe, ami kismértékben romló, azonban a kis esetszám miatt nem megítélhető ennek valós változása. Viszont az eljárást nem indítók válaszaival kombinálva az a kép rajzolódik ki, hogy a vállalatok kevés esetben és inkább csak akkor indítanak eljárást, ha valószínűnek érzik a perrel járó költségek megtérülését. Emiatt a perköltségekhez kötődő percepció javításával vagy a perköltségek reális értékének csökkentésével, feltehetően, nagymértékben lehet az eljárások indításának gyakoriságán növelni.

4. A hazai iparjogvédelmi információszolgáltatás erősségei és gyengeségei

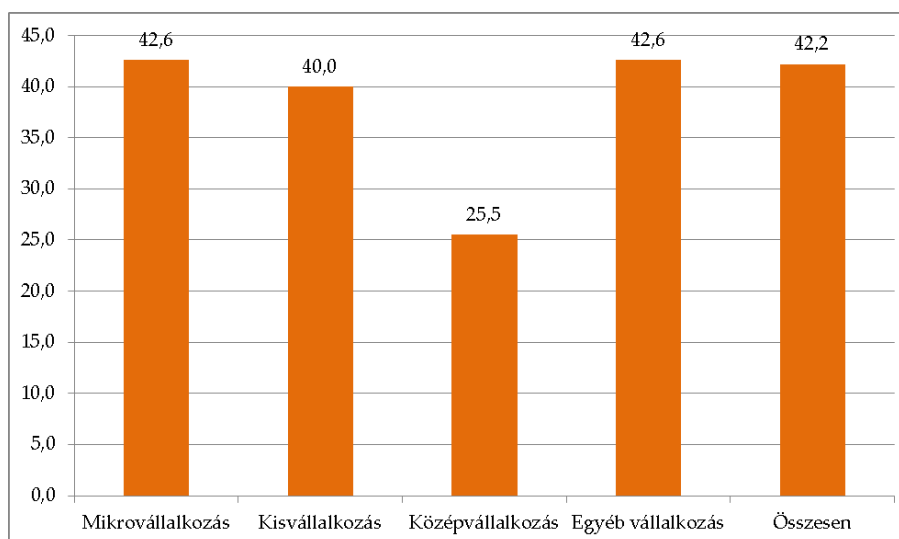
Az alábbi fejezetben a hazai iparjogvédelemre vonatkozó információáramlással, információszerzéssel kapcsolatos vállalati szokásokat és ismereteket térképezzük fel. A kérdéskör fontosságát az adja, hogy a szabályozószervek és az állami intézményrendszer a vállalatok információs csatornáinak megismerése nélkül nem képes célzott és hatékony segítséget adni a magyarországi vállalatoknak. Emellett az is érdekes kérdés, hogy a hagyományos információközvetítési formák visszaszorulásával melyek a legfontosabb felemelkedő eszközök az információ beszerzésére és továbbítására a magyarországi vállalatok körében.

4.1. Információáramlás és információforrások értékelése az iparjogvédelemmel és kutatás–fejlesztéssel kapcsolatban

Az alfejezet témája az információáramlással kapcsolatos vállalati ismeretek és szokások megismerése és vizsgálata, melynek része a fejlesztésekről, versenytársakról szóló információforrások vizsgálata, a különböző oltalmakkal kapcsolatos érdeklődés intenzitásának szemrevételezése, illetve az, hogy milyen segítséget igényelnek a vállalatok szellemi tulajdonvédelmi kérdésekben. Elsőként a 4.1.1-es ábra segítségével azt vizsgálhatjuk meg, hogy a kutatás–fejlesztési tevékenységet végzők körében mennyire ismert az SZTNH új, erre vonatkozó hatásköre.

4.1.1. ábra: Az SZTNH kutatás–fejlesztési tevékenység minősítésére vonatkozó hatásköréről tudók megoszlása a kutatás–fejlesztést végzők körében, vállalatméret szerint (százalék),

$N_{2014} = 300$

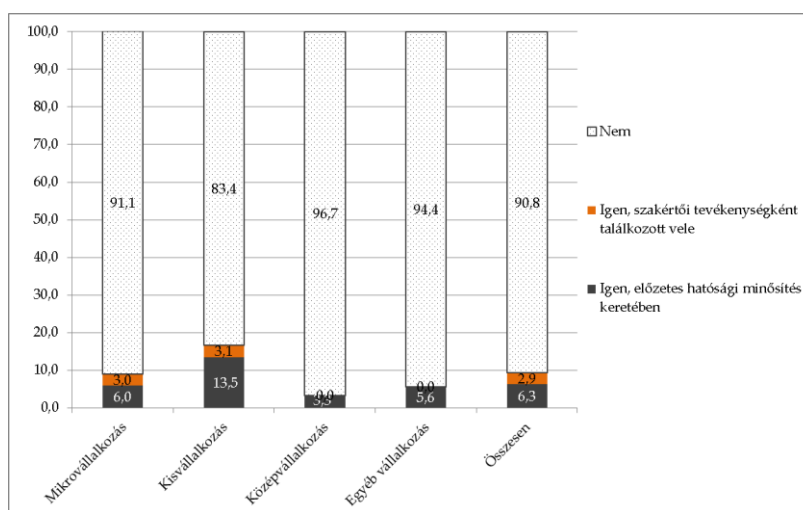

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Az ábra alapján a válaszolóknak összességében kevesebb mint a fele, 42,2%-a ismeri az SZTNH új hatáskörét. Ez az arány nagyjából egyezik a mikro-, kis- és egyéb vállalkozásoknál, azonban a megkérdezett középvállalkozások körében jelentősen alacsonyabb (25,5%). Gazdasági ágazatok szerinti bontás alapján az ipari és a szolgáltatási szektorban 44,2–44,3% az ismertség aránya, ennél jelentősen alacsonyabb az építőipari (21,2%) és a mezőgazdasági (7%) vállalatok körében. A 4.1.2-es ábra az SZTNH új hatáskörével tisztában lévők között vizsgálja azt, hogy mekkora arányuk használta valóban a kutatás–fejlesztési tevékenység minősítésére vonatkozó új szolgáltatást.

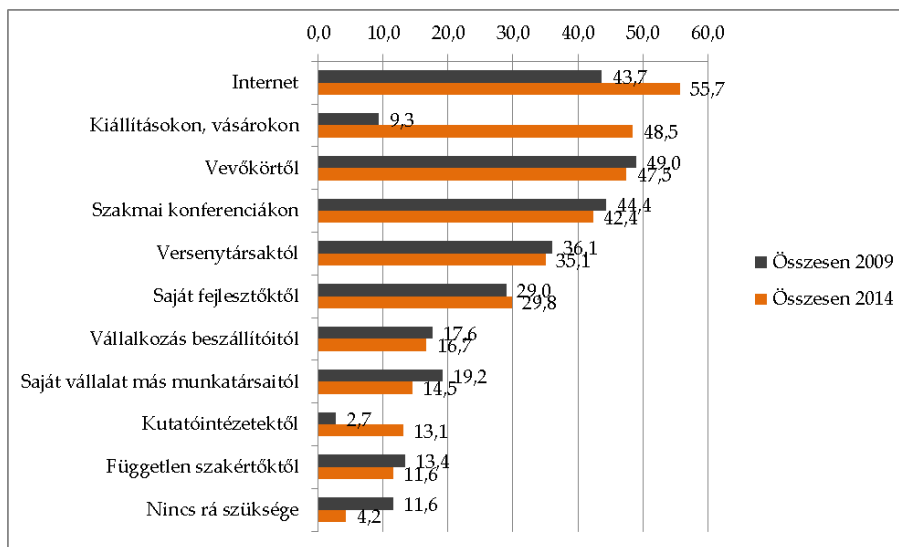
4.1.2. ábra: Az SZTNH kutatás–fejlesztési tevékenység minősítését igénybe vevők megoszlása a hatáskörbővüléséről tudók körében (százalék), N₂₀₁₄ = 116

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 4.1.2-es ábra egyértelmű képet mutat: a kutatás–fejlesztési tevékenység minősítésének lehetőségét ismerő vállalkozások 90,8%-a nem használta azt. Akik igénybe vették, ők leginkább előzetes hatósági minősítés keretében (6,3%) tették. A mikro- és kisvállalkozások körében az arányok jobban alakultak, mint a nagyobb vállalkozásoknál: a mikrovállalkozásoknak 6%-a részt vett hatósági minősítésben, ez a kisvállalkozásoknál 13,5%, és mindkettőnél 3%-ban szakértői tevékenységként is találkozott a lehetőséggel. A következő ábrák azzal foglalkoznak, hogy a vállalatok honnan szerzik ötleteiket a fejlesztésekhez (4.1.3-as ábra).

4.1.3. ábra: Fejlesztési ötletek származási helyének megoszlása (százalék), N₂₀₀₉= 398 N₂₀₁₄ = 428

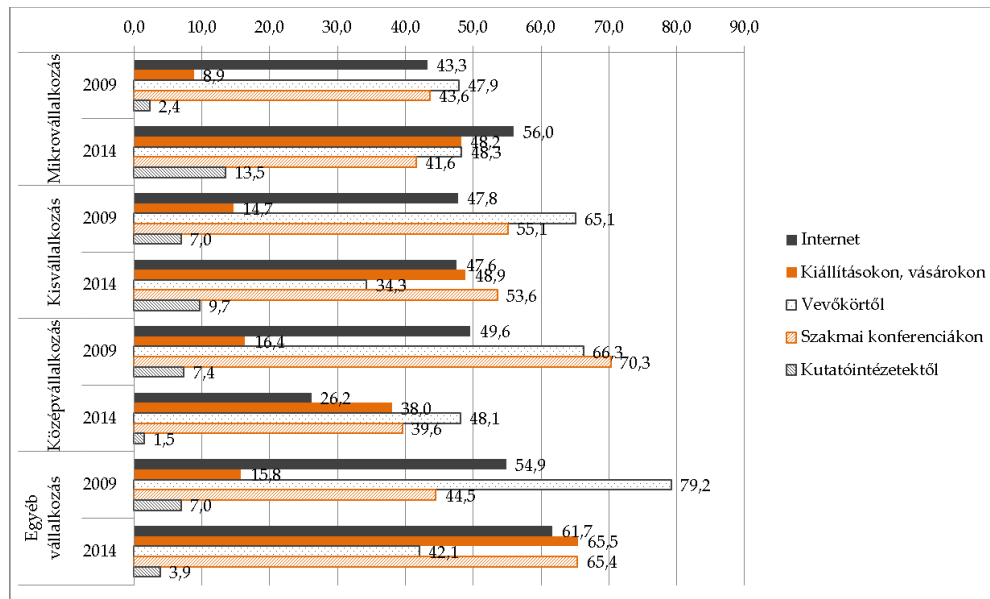

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A kutatás–fejlesztésre vonatkozó fejlesztési ötletek leggyakoribb forrásává az utóbbi években az internet vált (55,7%), ami már a 2005-ös felméréstől megfigyelhető folyamat. Jelentősen megnőtt a szerepe 2009-hez képest a kiállításoknak, vásároknak, (39,2 százalékpontos növekedés 485%-ra), emellett fontos, de kissé csökkenő súlyú források a vevőkör (47,5%) és a szakmai konferenciák (42,4%). A négy leggyakoribb válaszra vonatkozó eredményeket láthatjuk vállalatméret szerinti bontásban a 4.1.4-es ábrán.

4.1.4. ábra: Fejlesztési ötletek származási helyének megoszlása vállalatméret szerint (százalék),

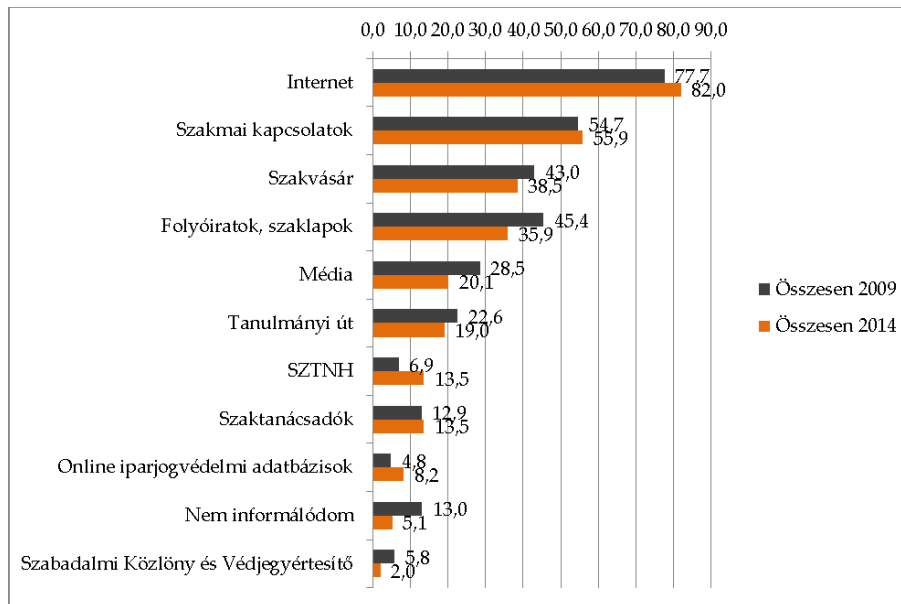
N₂₀₀₉= 398 N₂₀₁₄ = 428

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A 4.1.4-es ábra arról árulkodik, hogy vállalatméret szerint jelentős eltérések fedezhetők fel abban, hogy honnan származnak a fejlesztési ötletek. Míg a mikrovállalkozásoknál a szakmai konferenciákon kívül minden kategória fontosabbá vált, addig a kisvállalkozásoknál a kiállításokon, vásárokon és a kutatóintézeteken kívül minden itt ábrázolt változóban csökkent az érték 2009-hez képest, hasonlóan a középvállalatokhoz. Megállapítható, hogy a vállalatmérettel nő a vevőkör fontosságának szerepe, és csökken a kutatóintézeteké a 2014-es évben. Utóbbiakat azért szerepeltettük újra, mert súlyuk az utóbbi öt évben kb. ötszörösére nőtt, és ez fontos lépés ahhoz, hogy a tudományos szféra és a vállalatok között erősebb kapcsolat teremthetődjön. A 4.1.5-ös ábra már ennél tágabb kérdéskört fog meg: fejlesztésekről, versenytársakról szóló információk forrásával foglalkozik.

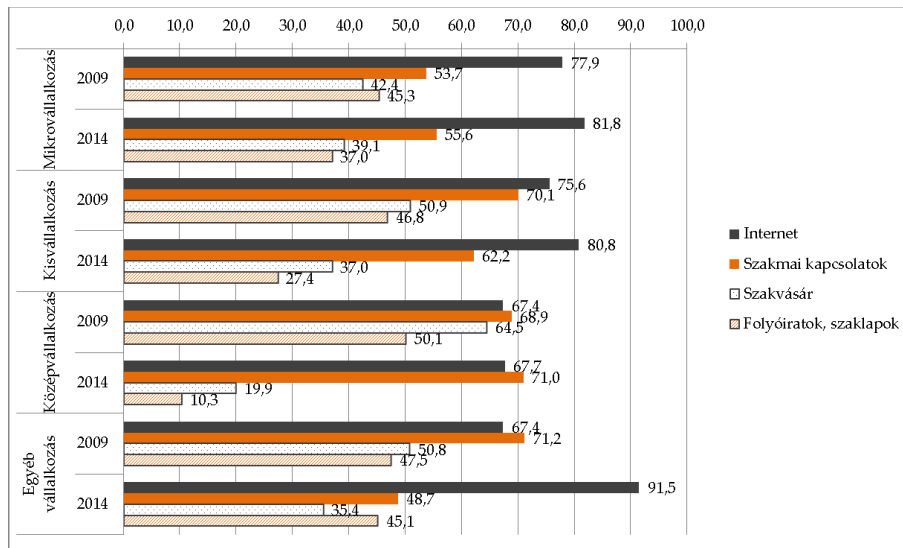
4.1.5. ábra: Fejlesztésekről és versenytársakról szóló információk forrásának megoszlása (százalék), N₂₀₀₉= 400 N₂₀₁₄ = 433

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A fejlesztésekről és versenytársakról szóló információk fő forrása szintén az internet (2009: 78%; 2014: 82%). Az internet jelentőségének növekedésével párhuzamosan váltak népszerűbbé az online iparjogvédelmi adatbázisok is (5%-ról 8%-ra). Megőrizték jelentőségüket a szakmai kapcsolatok (2009: 55%; 2014: 56%), azonban a hagyományosabb információszerzési formák (szakvásárok, közlöny, folyóiratok, tanulmányi út, média) kisebb-nagyobb mértékben veszítettek súlyukból. Kedvező fejlemény, hogy a nem informálódom aránya kevesebb, mint felére csökkent 2009 óta (2009: 6%; 2014: 2%), illetve az SZTNH szerepe erősödött információforrásként (2009: 7%; 2014: 14%).

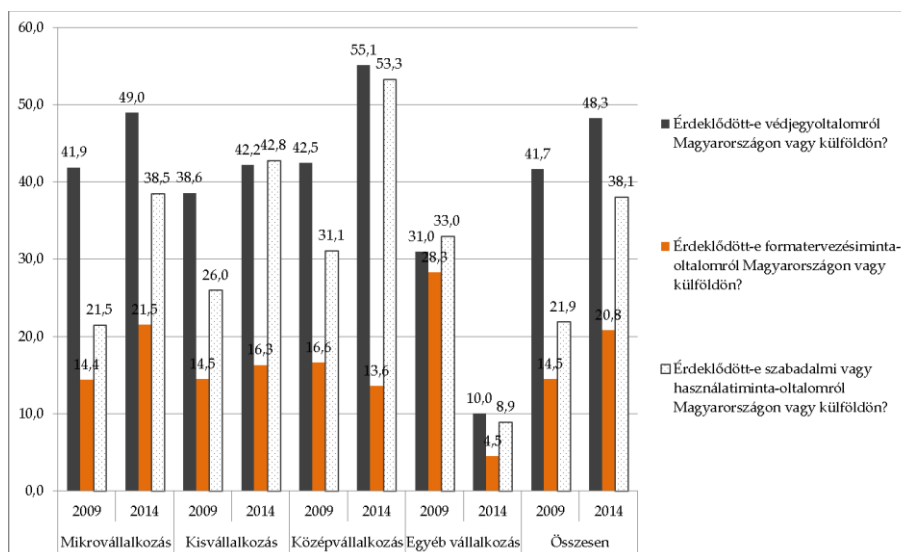
4.1.6. ábra: Fejlesztésekről és versenytársakról szóló információk forrásának megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉= 400 N₂₀₁₄ = 433

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

A négy legfontosabb információforrást ábrázolja vállalatméret szerinti bontásban a 4.1.6-os ábra. Látható, hogy a középvállalkozások mintabeli viselkedése ebben a kérdésben szélsőségesebb a többi kategóriánál. Míg az internet (2009: 67,4%; 2014: 67,7%) és a szakmai kapcsolatok (2009: 68,9%; 2014: 71,0%) szerepe erősödött, addig a szakvásárok (2009: 64,5%; 2014: 19,9%) és a folyóiratok, szaklapok (2009: 51,1%; 2014: 10,3%) szerepe rendkívül összezsugorodott. Ilyen mértékű visszaesést a többi vállalati kategória esetében nem volt tapasztalható. Továbbá az is leszűrhető, hogy az internet szerepe az információszerzésben dominánssá vált, így a vállalatok támogatására ez az információszerzési csatorna volna a legcélszerűbb választás.

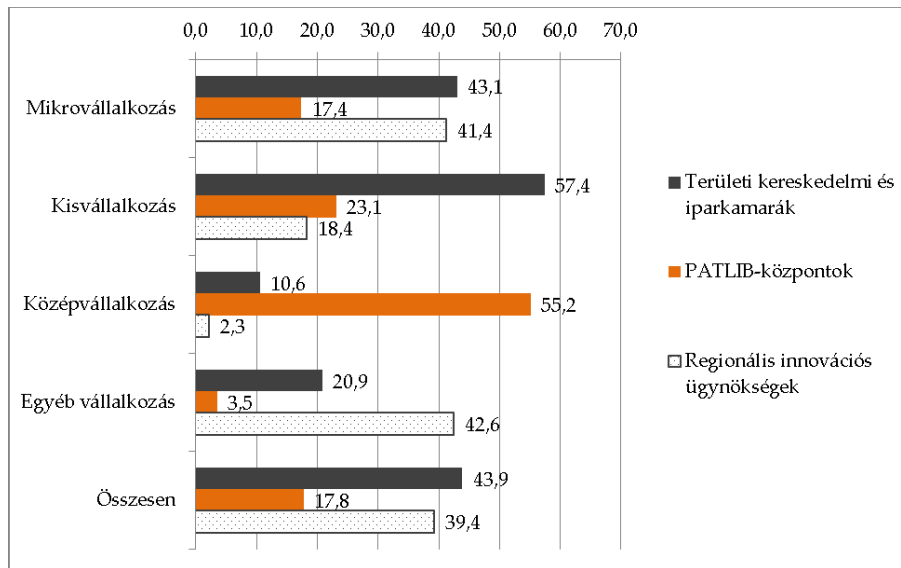
4.1.7. ábra: Regisztrált iparjogvédelmi oltalmak iránt érdeklődők megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉= 389/384/386 N₂₀₁₄ = 424/409/405

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Az iparjogvédelmi formák iránti érdeklődés az oltalmak mindegyik típusában emelkedett 2009-hez képest, ahogy ezt a 4.1.7-es ábra mutatja. Összességében a legnépszerűbb a védjegyoltalom (2009: 41,7%; 2014: 48,3%), ezt a szabadalmi oltalom (2009: 21,9%; 2014: 38,1%) követi. A vállalatméret szerinti bontásban azt láthatjuk, hogy mindkét évben minden vállalati kategóriában a védjegyoltalom a legnépszerűbb, kivételt képeznek ez alól a kisvállalkozások, amelyek esetében 2014-re a védjegyoltalom (42,2%) és a szabadalmi oltalom (42,8%) súlya közel azonos lett. Míg a kisebb vállalkozásoknál a harmadik kategória, a formatervezésiminta-oltalom szerepe nő és kevésbé marad el a másik kettő népszerűbb kategóriától, addig a nagyobbaknál ennek jelentősége csökken.

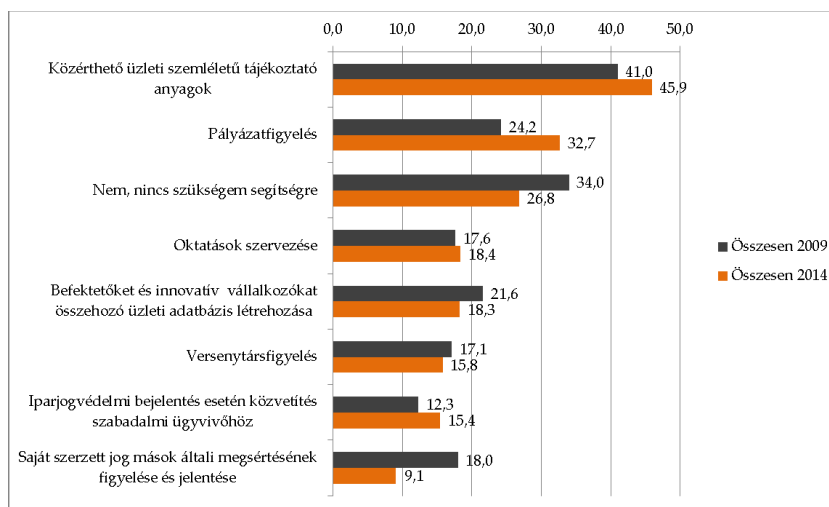
4.1.8. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésben érdeklődők megoszlása információszoigálatók és vállalatméret szerint 2014-ben (százalék), N₂₀₁₄ = 232

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: több válasz is megjelölhető volt

Ha a 4.1.8-as ábrán látható módon az információszoigálató irodák szerint csoportosítjuk az érdeklődőket (itt csak 2014-es adatokat használtunk, mert a kategorizálás jelentősen eltért a 2009-esétől), akkor az látható, hogy a területi kereskedelmi és iparkamarák (43,9%) és a regionális ügynökségek szerepe (39,4%) jelentősebb a PATLIB központokénál (17,8%). A tendencia azonban nem homogén a vállalatméret szerint: a mikrovállalkozások esetében az összesítettel megegyező az eloszlás, azonban a kisvállalkozások körében a PATLIB-központok (23,1%) népszerűbbek a regionális innovációs ügynökségeknél (18,4%), a középvállalkozások számára a PATLIB-központok (55,2%) a legnépszerűbb információszoigálatók, az egyéb vállalkozásoknak pedig a regionális innovációs ügynökségek töltik be ezt a szerepet. Ez alapján az figyelhető meg, hogy a különböző méretű vállalatok eltérő szolgáltatókhoz fordulnak szellemitulajdon-védelmi kérdéseikkel, és nem határozható meg egyik iroda dominanciája sem. A következő kérdésekben részletesebben írunk arról, hogy a különböző méretű vállalatoknak milyen típusú támogatásra volna szüksége.

4.1.9. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása (százalék), N₂₀₀₉= 370 N₂₀₁₄ = 416

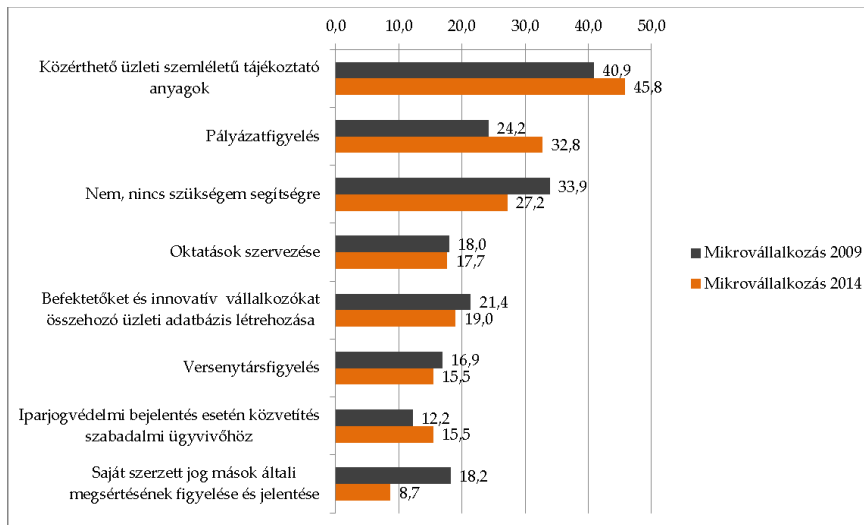

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 4.1.9-es ábra a szellemitulajdon-védelmi támogatási igény eloszlását mutatja meg. Ez alapján látható, hogy a legfontosabb és növekvő jelentőségű tétel a közérthető üzleti szemléletű tájékoztató anyagoké (45,9%), amit a pályázatfigyelés (32,7%), és szorosan az oktatásszervezés (18,4%) és a befektetőket és vállalkozókat összehozó adatbázis létrehozása (18,3%) követ. Jelentősen csökkent azok aránya, akiknek nincs szüksége segítségre (34%-ról 26,8%-ra), emellett a legnagyobb esést a jogsértések figyelésének és jelentésének igénye mutatta (18,0%-ról 9,1%-ra). Nőtt tovább a közvetítésre való igény a szabadalmi ügyvivő felé (12,3%-ról 15,4%-ra). A 4.1.10-es ábra csak a mikrovállalkozásokra vonatkozóan mutatja meg a szellemitulajdon-védelmi támogatási igények megoszlását.

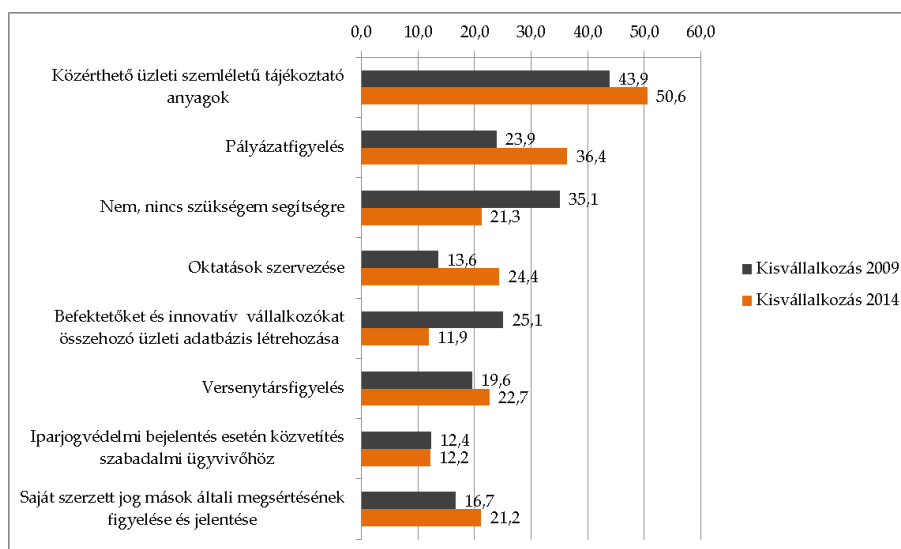
4.1.10. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a mikrovállalkozások körében (százalék), N₂₀₀₉= 204 N₂₀₁₄ = 250

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 4.1.10-es ábra arról tanúskodik, hogy a mikrovállalkozások preferenciáiban nincs jelentős eltérés az átlagos vállalatéhoz képest a tájékoztató anyagok és a pályázatfigyelés terén. Emellett az is látható, hogy az oktatásokra vonatkozó igény alacsonyabb, miközben egy üzleti adatbázis kiépítését az átlagnál többen gondolják fontosnak. Más kérdésekben a mikrovállalkozások igényei megegyeznek az átlaggal.

4.1.11. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a kisvállalkozások körében (százalék), N₂₀₀₉= 103 N₂₀₁₄ = 90

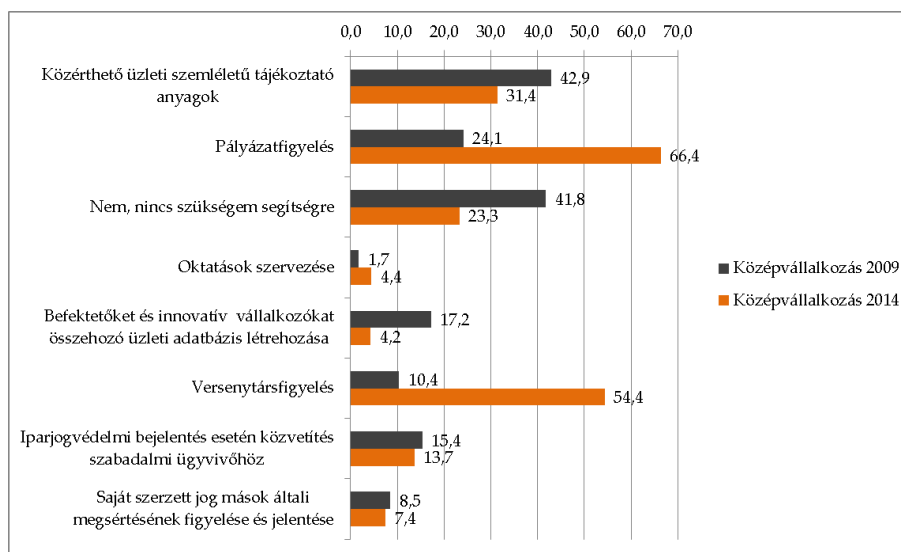

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A kisvállalkozások körében sincs sok eltérés a teljes mintához képest, azonban jelentősen alacsonyabb 2009-ben és magasabb 2014-ben az oktatások szervezéséhez fűződő igényük: 2009-

ben csupán 13,6%-uk említette az oktatásszervezést, miközben a teljes mintában ez az arány 17,6% volt, 2014-ben pedig 24,4%-uk jelölte ezt az opciót, míg a teljes mintában csupán 18,4% volt ez az arány. Az átlagosnál kevésbé fontos számukra az üzleti adatbázis kérdése, azonban a jogsértések, a versenytársfigyelés és a pályázatfigyelés szerepe is nagyobb, mint a mikrovállalkozások esetében. Emellett körükben jelentősebb mértékben, 13,8 százalékponttal csökkent a segítséget nem igénylők aránya (2009: 35,1%; 2014: 21,3%).

4.1.12. ábra: Szellemitulajdon-védelmi kérdésekre vonatkozó támogatások igénylésének megoszlása a középvállalkozások körében (százalék), N₂₀₀₉= 40 N₂₀₁₄ = 32

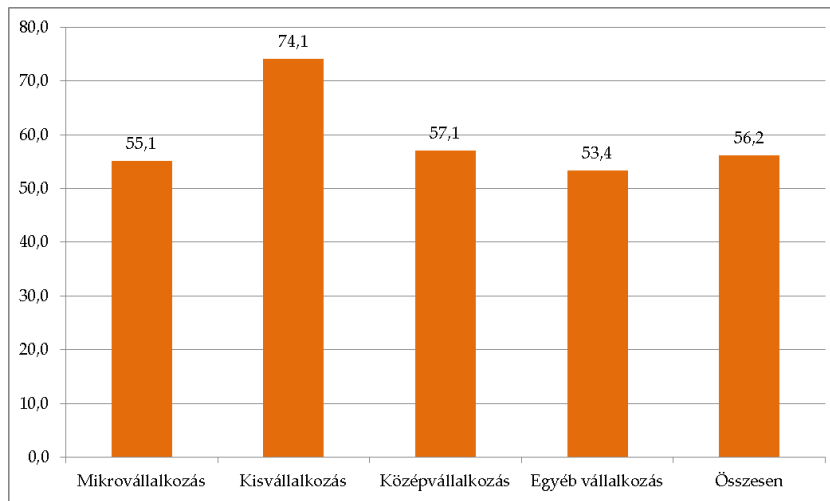
Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A középvállalatok támogatási igénye egyértelműen eltér a kisebb vállalatokétól (4.1.12. ábra): a legfontosabb igény a versenytárs- és pályázatfigyelésre vonatkozik: előbbit a középvállalatok 54,4%-a, utóbbit 66,4%-a venne szívesen. A kisebb vállalatoknál domináns tájékoztatási anyagok szerepe nagyjából 20 százalékponttal alacsonyabb, hasonlóképpen eltörpül az oktatások szervezésének szerepe, bár fontossága nőtt 2009 óta. Emellett a befektetőket és vállalkozókat összekötő adatbázis létrehozása sem túl népszerű körükben, sőt jelentősége negyedére csökkent öt év alatt.

4.2. Az iparjogvédelem színvonalának megítélése

A kérdőív néhány kérdés erejéig a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala teljesítményére és a kutatás-fejlesztés minősítésére, vállalatok általi megítélésére is kitér. Elsőként az SZTNH új hatáskörével, a kutatás-fejlesztési minősítési rendszerrel való elégedettséget vizsgáljuk meg vállalatméret szerint (4.2.1-es ábra). Összességében a válaszolók 56,2%-a volt elégedett, jelentősebb eltérés ettől a kisvállalkozások esetében volt megfigyelhető, ahol a válaszolók 74,1%-a volt elégedett a kutatás-fejlesztési tevékenységek minősítésével.

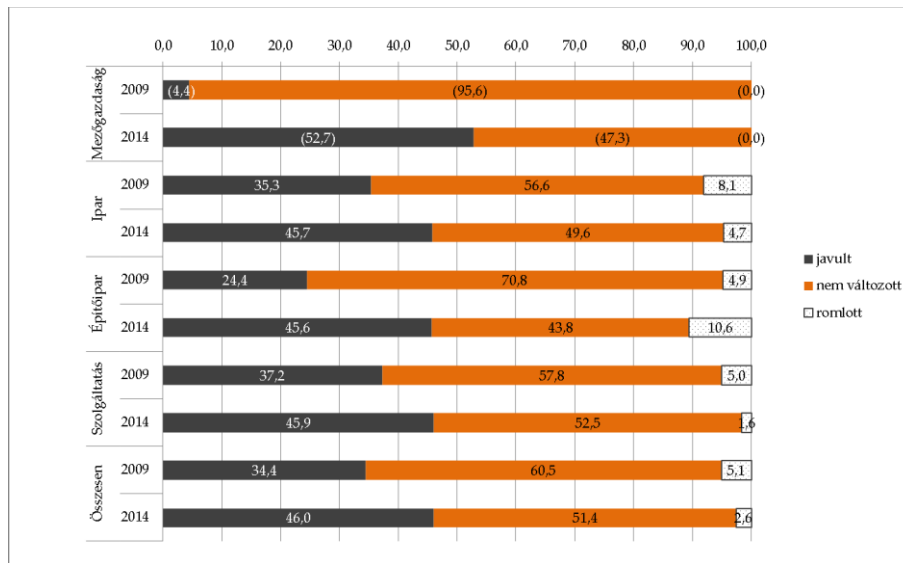
4.2.1. ábra: A kutatás–fejlesztési tevékenységek minősítésével jelenleg elégedettek megoszlása vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₁₄ = 261

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 4.2.2-es ábra azt mutatja meg, hogy a vállalatok hogyan értékelték gazdasági ágazat szerint az utóbbi négy év fejleményeit az azt megelőző négy évhez képest. Az ábra egyértelműen javuló teljesítményről árulkodik az összes gazdasági ág szereplői szerint. 2009-hez képest 2014-re a mezőgazdaság (48,3 százalékpontos növekedés) és az építőipar (21,2 százalékpontos növekedés) vállalatai esetében nőtt a legjelentősebb mértékben azok aránya, akik szerint az iparjogvédelem színvonala. Azonban, meglepő módon az építőiparban 5,7 százalékponttal többen érzékelték romlást, mint korábban, miközben összességében a romlást érzékelők feleakkora arányban vannak csak jelen 2009-hez képest. Emellett azonban az is látható, hogy a többség még így sem érzékelt változást az utóbbi öt évben (2009: 60,5%; 2014: 51,4%), ami arra enged következtetni, hogy még jelentős tér van pozitív irányú változásra.

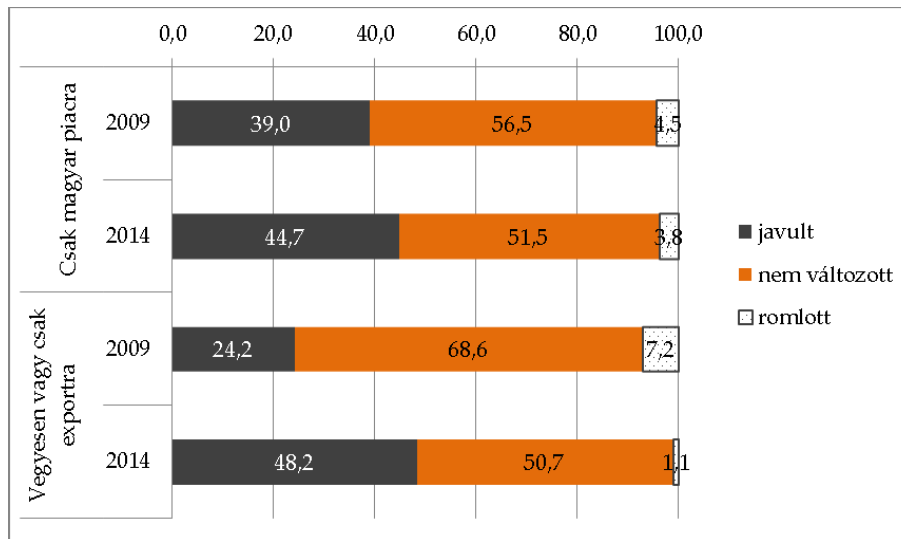
4.2.2. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése gazdasági ágazat szerint (százalék), N₂₀₀₉= 292 N₂₀₁₄ = 380

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa, megjegyzés: a zárójelbe tett arányok alacsony elemszámból származnak

A 4.2.3-as ábra ugyanúgy az iparjogvédelem színvonalának változásával foglalkozik, ezúttal azonban a piaci érdekeltség irányából vizsgálódunk. Látható, hogy 2009-ben az exportra is dolgozó vállalatoknak 24,2%-a számolt be javulásról szemben a magyar piacra termelők 39%-os arányával, ez a viszony azonban 2014-re megfordult. Az exportra is dolgozók 2014-ben az előző négy évhez képest 24 százalékponttal nagyobb arányban érezték javulást, ez a magyar piacra termelőknél csak 5,7 százalékpont. A romlást érzékelők aránya is jelentősen esett az exportálóknál (7,2%-ról 1,1 %-ra), kevésbé a magyar piacra dolgozóknál.

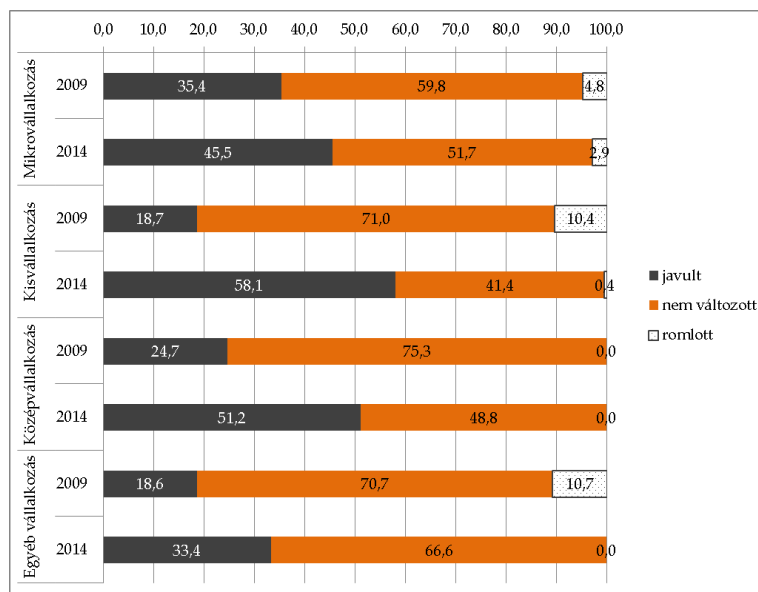
4.2.3. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése piaci érdekeltség szerint (százalék), N₂₀₀₉= 292 N₂₀₁₄ = 380

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

A 4.2.4-es ábra vállalatméret szerinti bontásban mutatja meg az elégedettség alakulását az iparjogvédelem színvonalának alakulásával kapcsolatban. A legnagyobb javulást az elégedettséggel a kis- és középvállalkozások körében lehetett érzékelni: előbbinél a javulást érzők aránya 18,7%-ról 58,1%-ra emelkedett, utóbbinál 24,7%-ról 51,2%-ra. Továbbá a másik két csoportban is jelentős mértékű a növekedés, és a romlást tapasztalók aránya mindegyik kategóriában elenyésző.

4.2.4. ábra: Az iparjogvédelem színvonalának a megelőző négy évre vonatkozó értékelése vállalatméret szerint (százalék), N₂₀₀₉= 292 N₂₀₁₄ = 380

Forrás: SZTNH Iparjogvédelmi felmérés adatbázisa

Összességében tehát az SZTNH tevékenységével a magyarországi vállalatok inkább elégedettek, és az utóbbi négy évben a korábbiakhoz képest jelentősen többen érzékelték javulást a magyarországi iparjogvédelemben függetlenül gazdasági ágazattól, vállalatmérettől vagy piaci elégedettségtől, mint romlást. Összehasonlítva az azt megelőző négy évvel pedig szintén azt láttuk, hogy minőségében javuló iparjogvédelmet érzékelnek a vállalatok Magyarországon.

Összefoglalás

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala számára készült elemzésünk célja, hogy a magyarországi vállalkozások szellemitulajdon-védelmi, iparjogvédelmi és kutatás-fejlesztési ismeretszintjét felmérje, annak összefüggéseit megvizsgálja, így segítségül szolgálhasson a későbbiekben az állami intézményrendszernek ahhoz, hogy hatékonyabb döntésekkel segíthessék a magyarországi innovációs teljesítmény javulását, a vállalatok és a kutatás-fejlesztés kapcsolatának megerősödését.

A dolgozatban elsőként röviden összefoglaltuk a szakirodalom legfontosabb megállapításait a magyarországi kutatás-fejlesztés, iparjogvédelem állapotáról nemzetközi kontextusban. Ezt követően elemeztük a termékekre vonatkozó regisztrált iparjogvédelmi oltalmakkal kapcsolatos ismereteket, megvizsgáltuk a kutatás-fejlesztési tevékenységet, körbejártuk az üzleti titokkal kapcsolatos ismereteket, a magyarországi oltalmak számát és arányait, a licenciák piacát és a jogérvényesítés alakulását. Végül pedig azt mutattuk be, hogy milyen információs csatornákon keresztül találkoznak a vállalatok az iparjogvédelemhez, kutatás-fejlesztéshez és a versenytársakhoz kötődő ismeretekkel, valamint hogyan értékelik az SZTNH működését. Bízunk benne, hogy elemzésünk segítséget nyújt az állami szabályozó szerveknek ahhoz, hogy minél hatékonyabban és célzottabban segíthessék a magyar vállalkozások szellemitulajdon-védelmi ismereteinek bővülését és részvételét kutatás-fejlesztésben, ezzel javítva az ország hosszú távú gazdasági növekedési kilátásait.

Felhasznált irodalom

- Acemoglu, Daron; Simon Johnson; James A. Robinson (2005): The Rise of Europe: Atlantic Trade, Institutional Change and Economic Growth. In: *American Economic Review* 95: 546–79
- European Patent Office and the Office for Harmonization in the Internal Market (2013): *Intellectual property rights intensive industries: contribution to economic performance and employment in the European Union. Industry-Level Analysis Report*. URL: http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf. [Elérés: 2014.10.01.]
- European Union (2014a): *Innovation Union Scoreboard 2014*. URL: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/ius-2014_en.pdf. [Elérés: 2014.09.20.]
- European Union (2014b): *Regional Innovation Scoreboard 2014*. URL: http://ec.europa.eu/news/pdf/2014_regional_union_scoreboard_en.pdf. [Elérés: 2014.09.20.]
- North, Douglass C. (1991): Institutions. In: *The Journal of Economic Perspectives*, Vol. 5, No. 1. 97–112
- Petz Raymund, Ványai Judit és Viszt Erzsébet (2009): *A magyar vállalkozások iparjogvédelemmel kapcsolatos informáltsága és tudatossága – két kérdőíves felmérés tanulságai*. (Munkaanyag.)
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (2012): *OECD Science, Technology and Industry Outlook 2012*. URL: <http://www.oecd.org/hungary/sti-outlook-2012-hungary.pdf>. [Elérés: 2014.09.20.]
- World Economic Forum (2014a): The Global Competitiveness Report 2013–2014. Full Data Edition. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf. [Elérés: 2014.08.09.]
- World Economic Forum (2014b): Enhancing Europe’s Competitiveness Fostering Innovation-driven Entrepreneurship in Europe. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_EuropeCompetitiveness_InnovationDrivenEntrepreneurship_Report_2014.pdf. [Elérés: 2014.08.09.]